
**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ Χ.Α.Α
ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΜΕ ΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ Δ.Λ.Π. 38
ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ**

Εισηγητής : **ΔΑΜΙΑΝΙΔΟΥ ΑΛΙΚΗ, ΑΥΔ 1911**

Επιβλέπων Καθηγητής: **ΝΕΓΚΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2012

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση των σπουδών μου στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλο το διδακτικό προσωπικό για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσε. Ιδιαίτερος ευχαριστώ τον κύριο Νεγκάκη Χρήστο για την εμπιστοσύνη και την υποστήριξή του, τόσο κατά τη διάρκεια των σπουδών, όσο και κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Να ευχαριστήσω τέλος και τον κύριο Λαδά Ανέστη για την βοήθεια και την ανταπόκρισή του στις απορίες μου ως προς την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν το επίκεντρο του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος, καθώς η συνεισφορά τους στην αξία της επιχείρησης είναι καθοριστική. Όλο και περισσότερες είναι οι επιχειρήσεις που αναγνωρίζουν τη σημασία τους και επενδύουν σ' αυτά, σε μία προσπάθεια να παραμείνουν βιώσιμες και ανταγωνιστικές. Η εκτεταμένη χρήση τους ανέδειξε δυσκολίες ως προς τον λογιστικό τους χειρισμό και το περιεχόμενο των πληροφοριών που πρέπει να τα συνοδεύουν, ώστε να αποδοθεί με ακρίβεια και επάρκεια, το μέγεθος της σημασίας τους στη λειτουργία και τη μεγέθυνση μίας οικονομικής μονάδας. Ωστόσο στο πλαίσιο της ομοιογένειας της πληροφόρησης και της διαφάνειας που επιδιώκουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, απαιτείται από τις επιχειρήσεις να δημοσιεύουν τουλάχιστον τις γνωστοποιήσεις που αυτά ορίζουν. Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να ανιχνεύσει την έκταση κατά την οποία οι ελληνικές επιχειρήσεις συμμορφώνονται με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις των Δ.Π.Χ.Α., ώστε οι χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις να παρέχουν πλήρη και ουσιαστική πληροφόρηση στα ενδιαφερόμενα μέρη, ως προς τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τους. Ειδικότερα, εξετάζονται οι εισηγμένες επιχειρήσεις των κλάδων τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών καθώς, η δραστηριότητά τους είναι στενά συνδεδεμένη με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1. Η Σημασία των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων στη Σύγχρονη Οικονομία	9
1.2. Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία – Εννοιολογική Προσέγγιση	12
1.3. Χαρακτηριστικά Στοιχεία των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	15
1.4. Διακρίσεις των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	18
1.5. Συμμετοχή των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων στη Δημιουργία Αξίας και Εμπειρικά Στοιχεία	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΩΝ – ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥΣ

2.1. Λογιστικά Ζητήματα	24
2.1.1. Αποτίμηση Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	24
2.1.2. Άλλα Ζητήματα Λογιστικής Απεικόνισης που Επηρεάζουν την Ακριβοδίκαιη Παρουσίασή τους στις Οικονομικές Καταστάσεις	28
2.2. Ζητήματα Παράθεσης Πληροφοριών και Ορθής Πληροφόρησης	30
2.2.1. Ισότιμη Πρόσβαση στην Πληροφόρηση	30
2.2.2. Παρεχόμενη Πληροφόρηση – Αξία και Απόδοση της Επιχείρησης	32
2.2.3. Δυσκολίες που Ανακύπτουν από τη Φύση των Άυλων, ως προς την Πληροφόρηση των Ενδιαφερόμενων Μερών	33
2.2.4. Εμπειρικά Στοιχεία ως προς τη Συμμόρφωση των Επιχειρήσεων με τις Γνωστοποιήσεις των Δ.Λ.Π.	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

3.1 Γενικές Πληροφορίες για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	39
3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 “ Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία” – Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής	40
3.3 Ορισμός Άυλου Περιουσιακού Στοιχείου και Κριτήρια Αναγνώρισης	41
3.4 Αρχική Αναγνώριση του Άυλου Ανάλογα με τον Τρόπο Απόκτησης	43
3.4.1. Μεμονωμένη Απόκτηση Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	44
3.4.2 Απόκτηση ως Μέρος της Εξαγοράς μίας Επιχείρησης	44
3.4.3. Απόκτηση με τη Βοήθεια Κρατικής Επιχορήγησης	46
3.4.4. Απόκτηση Άυλων με Ανταλλαγή	47
3.4.5. Εσωτερικώς Δημιουργούμενα Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία	48
3.4.5.1. Φάση Έρευνας	48
3.4.5.2. Φάση ανάπτυξης	48
3.4.5.3. Κόστος των Εσωτερικώς Δημιουργούμενων Άυλων	50
3.4.5.4. Καταχώριση Δαπάνης που Αφορά Εσωτερικώς Δημιουργούμενο Άυλο.	51
3.5. Αποτίμηση Άυλων Μετά την Αρχική Αναγνώριση	51
3.5.1. Μέθοδος του Κόστους	52
3.5.2. Μέθοδος της Αναπροσαρμογής	52
3.6. Υπολογισμός της Ωφέλιμης Ζωής Ενός Άυλου Στοιχείου του Ενεργητικού	53
3.6.1. Άυλο Περιουσιακό Στοιχείο με Καθορισμένη Ωφέλιμη Διάρκεια Ζωής	55

3.6.1.1. Περίοδος και Μέθοδος Απόσβεσης	55
3.6.1.2. Υπολειμματική Αξία	56
3.6.2. Άυλο Περιουσιακό Στοιχείο με Αόριστη Ωφέλιμη Ζωή	56
3.7. Αποσύρσεις και Διαθέσεις Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	57
3.8. Γνωστοποιήσεις	58
3.8.1. Γνωστοποιήσεις για Άυλα που Αποτιμώνται με τη Μέθοδο της Αναπροσαρμογής	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Δ.Λ.Π. 38 ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

4.1. Κίνητρα Έρευνας	61
4.2. Μεθοδολογία	62
4.2.1. Επιλογή Δείγματος	62
4.2.2. Διαδικασία Κατασκευής του Πίνακα Γνωστοποιήσεων και Διεξαγωγής Συμπερασμάτων	62
4.3. Ευρήματα	67
4.4. Συμπεράσματα και Προτάσεις	76

Αναφορές	80
-----------------------	----

Παράρτημα	86
------------------------	----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Σύνοψη βασικών τιμών κάθε χρήσης	69
Πίνακας 2: Κατανομή των ποσοστών συμμόρφωσης – Σύγκριση 2005 με 2011	70
Πίνακας 3: Λογιστική πληροφόρηση για τα άυλα με ορισμένη διάρκεια ζωής	71
Πίνακας 4: Συμμόρφωση με τις γνωστοποιήσεις απομείωσης της υπεραξίας.....	73

ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Διαχρονική απεικόνιση του βαθμού συμμόρφωσης των επιχειρήσεων των κλάδων τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών, ως προς τις γνωστοποιήσεις που ορίζει το ΔΛΠ 38	68
---	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

Δ.Λ.Π. : Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
Δ.Π.Χ.Π.: Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης
Δ.Π.Χ.Α. : Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς
Χ.Α.Α. : Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
BSC: Balanced Scorecard
EVA: Economic Value Added
FASB: Financial Accounting Standards Board

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση των αγορών, τη διεύρυνση των συναλλαγών, την έντονη μεταβλητότητα και αβεβαιότητα. Υπό αυτές τις συνθήκες, τόσο ο επιχειρηματικός κόσμος, όσο και οι αρμόδιοι ρυθμιστικοί μηχανισμοί, αναζητούν λύσεις ώστε να διευκολύνουν και να θωρακίσουν τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων και της αγοράς γενικότερα.

Ο επιχειρηματικός κόσμος, αντιλαμβανόμενος την ανεπάρκεια των πλουτοπαραγωγικών πηγών και στην προσπάθεια να διατηρήσει ή και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των μονάδων παραγωγής, έστρεψε το ενδιαφέρον του στην παραγωγή γνώσης, στην ανάπτυξη των ικανοτήτων, στην βελτίωση των εσωτερικών διαδικασιών, στην ενδυνάμωση των πελατειακών σχέσεων και σε άλλες άυλες πηγές που θα μπορούσαν να διασφαλίσουν τη διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Πλέον, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία θεωρούνται ζωτικές πηγές πλούτου, οδηγοί της οικονομικής μεγέθυνσης.

Οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί, προς την ίδια κατεύθυνση, προχώρησαν στη θέσπιση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, λογιστικών κανόνων ευρέως αποδεκτών που έχουν ως απώτερο σκοπό τους τη συγκρότηση μίας κοινής επιχειρηματικής γλώσσας που θα ενημερώνει με διαφάνεια τους επενδυτές και θα διευκολύνει τις συναλλαγές και τις λοιπές λειτουργίες της αγοράς.

Η σταδιακή υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις περισσότερες χώρες ανά τον κόσμο, δημιούργησε προσδοκίες πως ο σκοπός για τον οποίο καταρτίστηκαν, πράγματι επιτυγχάνεται. Ωστόσο, τα πολυάριθμα χρηματοοικονομικά σκάνδαλα που έχουν λάβει χώρα παγκοσμίως, με επιχειρήσεις κολοσσούς να καταρρέουν από τη μια στιγμή στην άλλη, αποδεικνύουν ότι η πρόθεση για σύγκλιση και διαφάνεια στην πληροφόρηση που επιδιώκουν τα Δ.Λ.Π., δεν αρκεί, αλλά χρειάζονται επιπλέον ελεγκτικοί μηχανισμοί που να διασφαλίζουν την πιστή εφαρμογή τους. Επομένως, η θέσπιση κοινά παραδεκτών λογιστικών κανόνων και προτύπων δεν έλυσε το πρόβλημα από μόνη της αλλά πολύ παραπάνω απαιτείται και η πιστή τήρησή τους.

Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται με την παρούσα μελέτη μία αναγνωριστική ανασκόπηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επιχειρήσεων που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, ώστε να διαπιστωθεί η πληρότητα

των αναφορών που εμπεριέχονται σ' αυτές. Η μελέτη εστιάζεται στις γνωστοποιήσεις που αφορούν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο δόθηκε βαρύτητα στα άυλα είναι οι ιδιαιτερότητες που σημειώνουν στην λογιστική τους διαχείριση, απεικόνιση και πληροφόρηση που τα συνοδεύει, εξαιτίας της φύσης τους, της αβεβαιότητας που συνδέεται με τις ροές που θα αποφέρουν στην επιχείρηση, του υποκειμενισμού που χαρακτηρίζει την αποτίμησή τους, κα.

Το πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιεί μία πρώτη εισαγωγή στην έννοια των άυλων περιουσιακών στοιχείων, καταγράφοντας διαφορετικές απόψεις που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς, εξαίρει την σπουδαιότητά τους στη σύγχρονη οικονομία και αναφέρεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και τη συνεισφορά τους στη δημιουργία αξίας για την επιχείρηση.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται μία περιεκτική καταγραφή βασικών ζητημάτων λογιστικής απεικόνισης και πληροφόρησης που υφίστανται σήμερα και τα οποία δικαιολογούν αλλά και τροφοδοτούν παράλληλα τη συζήτηση γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Τα ζητήματα που περιγράφονται υποδηλώνουν την ανεπάρκεια των υφιστάμενων λογιστικών συστημάτων και επισήμων μεθόδων πληροφόρησης, να αποδώσουν στο ακέραιο τη συνεισφορά των άυλων στην εξέλιξη της επιχείρησης.

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει το θεσμικό πλαίσιο γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, όπως αυτό ισχύει σήμερα για τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις. Αναλύει δηλαδή το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38, το πρότυπο που είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν οι εισηγμένες επιχειρήσεις στην Ελλάδα σήμερα, για το λογιστικό χειρισμό των άυλων στοιχείων που διαθέτουν. Οριοθετείται το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω προτύπου, περιλαμβάνονται τα κριτήρια αναγνώρισης για να καταχωρηθεί ένα άυλο στον ισολογισμό, η λογιστική τους παρακολούθηση μέχρι και το σημείο διαγραφής τους από τις καταστάσεις. Τέλος, αναφέρονται όλες οι γνωστοποιήσεις που πρέπει υποχρεωτικά να πραγματοποιεί μία επιχείρηση για τα άυλα που διαθέτει, βάση των οποίων συγκροτείται και ο πίνακας βαθμολόγησης της κάθε επιχείρησης, τα αποτελέσματα του οποίου αποτελούν το αντικείμενο του τέταρτου κεφαλαίου.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο περιγράφονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την επισκόπηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων των κλάδων τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών. Πίνακες και

διαγράμματα βοηθούν να αποτυπωθεί η συμμόρφωση των εξεταζόμενων επιχειρήσεων με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις, όπως αυτή σκιαγραφείται μέσα από τις Σημειώσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, το πλέον επίσημο μέσο πληροφόρησης των ενδιαφερόμενων μερών μία επιχείρησης. Τέλος, διατυπώνονται τα βασικότερα συμπεράσματα και δίνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1. Η Σημασία των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων στη Σύγχρονη Οικονομία

Η επιχείρηση ως οικονομική μονάδα παραγωγής είχε στη διάθεσή της, σύμφωνα με τους κλασικούς οικονομολόγους, τρεις παραγωγικούς συντελεστές, την γη, την εργασία και το κεφάλαιο, τους οποίους έπρεπε να συνδυάσει και να αξιοποιήσει αποδοτικά ώστε να παράγει το επιθυμητό οικονομικό αποτέλεσμα. Η διεύθυνση της κάθε παραγωγικής μονάδας απέδιδε ιδιαίτερη βαρύτητα στην απόκτηση και τη διαχείριση των υλικών περιουσιακών στοιχείων με απώτερο σκοπό την επίτευξη κέρδους. Στη μετάβαση από την παραδοσιακή στη σύγχρονη οικονομία συνετέλεσαν σημαντικές εξελίξεις που σημειώθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο και άλλαξαν τον τρόπο σκέψης γύρω από τη λειτουργία μίας επιχείρησης.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας της επικοινωνίας, το διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό εμπόριο βοήθησαν τη ροή των παραγωγικών συντελεστών και οδήγησαν στη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Οι επιχειρήσεις στρέφονται πλέον στη χάραξη μίας παγκόσμιας στρατηγικής και όχι εθνικής (Bartlett & Ghoshal, 1989). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να εντατικοποιηθούν οι σχέσεις ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τα δίκτυα που δημιουργεί σε όλον τον κόσμο (Cowan & van de Paal, 2000).

Ο όγκος των εμπορικών και χρηματοοικονομικών συναλλαγών αυξήθηκε σημαντικά και στα νέα δεδομένα, μία επιχείρηση έχει πλέον να ανταγωνιστεί ομοειδείς επιχειρήσεις σε όλον τον κόσμο. Ο ανταγωνισμός έχει οξυνθεί και αναζητούνται τα στοιχεία εκείνα που θα διαφοροποιήσουν μία οικονομική μονάδα και θα της προσφέρουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις σύγχρονες επιχειρήσεις δεν πηγάζει από τη θέση που κατέχουν στην αγορά αλλά από το πόσο δύσκολο είναι να αντιγραφούν τα πνευματικά περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης και ο τρόπος με τον οποίο αναπτύχθηκαν (Teese, 2003). Έχοντας ως βάση ένα καλό αποθεματικό γνώσης, μία επιχείρηση

μπορεί τα επόμενα χρόνια να το χρησιμοποιήσει ως μοχλό ώστε να παράγει ακόμη περισσότερη και να τονώσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της (Arthur, 1996). Οι κρίσιμοι παράγοντες για επιτυχημένες επιχειρήσεις είναι η ικανότητα για δημιουργία και η αποτελεσματικότητα στη δημιουργία, την επέκταση και την εφαρμογή της γνώσης (Kessels, 2001).

Ο Cowey (1999) υποστηρίζει την ιδέα της σύγχρονης οικονομίας της γνώσης. Αναφέρει πως η έμφαση δεν δίνεται πλέον στο “ τι έχουμε” αλλά στο “τι ξέρουμε” και πως εάν οι επιχειρήσεις δεν αντιληφθούν έγκαιρα πως δημιουργείται αξία στο νέο οικονομικό περιβάλλον, δηλαδή με την επένδυση σε εκπαίδευση, τεχνολογία, γνώση και στη διατήρηση του προσωπικού, δεν θα μπορέσουν να καρποφορήσουν.

Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων σήμερα επηρεάζεται λιγότερο από τις επενδύσεις που πραγματοποιούν σε υλικά στοιχεία και περισσότερο από τις επενδύσεις που γίνονται για την προώθηση της γνώσης, που έχει αναδειχθεί σε έναν καθοριστικό παράγοντα για την παραγωγική διαχείριση των υλικών περιουσιακών στοιχείων (Bianchi & Labory, 2004). Οι επιχειρήσεις που ακμάζουν στο νέο στρατηγικό περιβάλλον είναι αυτές που λειτουργούν ως οργανισμοί που παράγουν γνώση και επιδιώκουν τη συνεχή ανάπτυξη των περιουσιακών στοιχείων γνώσης που διαθέτουν (Senge, 1990).

Οι επιχειρήσεις που θα ξεχωρίσουν στο μέλλον θα είναι αυτές που θα λάβουν τη δέσμευση των ανθρώπων τους και θα αναπτύξουν την ικανότητα μάθησης σε όλα τα οργανωτικά επίπεδα και παράλληλα, θα πραγματοποιήσουν μία συμμαχία με έναν εν δυνάμει ανταγωνιστή τους, έχοντας πρώτα διασφαλίσει τις πηγές τους, με στόχο να αναπτύξουν μία νέα τεχνολογία, ένα νέο πρότυπο, ή να συμμορφωθούν με έναν συγκεκριμένο νομοθετικό κανόνα (Fernandez et al, 2000).

Σύμφωνα με τους Lev & Daum (2004) το αυξανόμενο ενδιαφέρον γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αντανάκλα την μετατροπή της παγκόσμιας οικονομίας από βιομηχανική σε οικονομία της γνώσης, όπου οι επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα ανοικτό σύστημα και η διαφοροποίηση είναι το κλειδί της επιτυχίας. Οι επιχειρήσεις στρέφονται στην καινοτομία, ακολουθούν μία πελατοκεντρική προσέγγιση και παρέχουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες στην προσπάθειά τους να ξεχωρίσουν. Για να το πετύχουν επενδύουν στη βελτίωση των δυνατοτήτων τους για καινοτομία, προσαρμοστικότητα και στην καλύτερη προσέγγιση του πελάτη (επωνυμία, εδραίωση πελατειακών σχέσεων κλπ). Επομένως, οι περισσότερες πηγές αξιοποιούνται στην προετοιμασία των λειτουργιών (έρευνα και ανάπτυξη, εδραίωση επωνυμίας,

ανάπτυξη σταθερών σχέσεων με τους πελάτες, εκπαίδευση προσωπικού, ευέλικτα δίκτυα εφοδιαστικής αλυσίδας, υποδομή πληροφοριακών συστημάτων κ.α.) παρά για την εκτέλεσή τους (διαδικασία παραγωγής, πώλησης και παράδοσης προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών).

Ο Abeyssekera (2006) επισημαίνει πως μία ένδειξη ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία έχουν αποκτήσει πολύ καθοριστικό ρόλο στις επιχειρήσεις του σήμερα, είναι το γεγονός ότι το μάνατζμεντ της επιχείρησης στρέφεται σ' αυτά, όταν αντιληφθεί τη διαδικασία με την οποία δημιουργούν αξία στην επιχείρηση.

Η σημασία που αποδίδουν οι επιχειρήσεις στα άυλα περιουσιακά στοιχεία σήμερα, αντικατοπτρίζεται και στο ύψος των επενδύσεων που πραγματοποιούν σ' αυτά. Τα μεγέθη που σημειώνονται είναι αξιοσημείωτα. Σύμφωνα με τον Nakamura, το 2000 η κεφαλαιοποιημένη αξία της επένδυσης που πραγματοποιήθηκε σε άυλα ανήλθε στα 6 τρις στις ΗΠΑ, αποτελώντας μία αξιόλογη μερίδα των συνολικών επενδύσεων¹. Από έρευνα που πραγματοποίησαν οι Marrano et al. (2009) σε επιχειρήσεις της Μ. Βρετανίας, προέκυψε μεταξύ άλλων, ότι το 2004, το ύψος των επενδύσεων σε άυλα περιουσιακά στοιχεία ήταν σχεδόν ίσο με αυτό σε πάγια (περίπου 1 τρις δολάρια στα άυλα και 1,2 τρις στα πάγια). Επιπλέον, οι επενδύσεις σε άυλα αφορούσαν κατά το ήμισυ άυλα στοιχεία προώθησης της οικονομικής δραστηριότητας, όπως ενίσχυση της επωνυμίας, έξοδα διαφήμισης, συστήματα μάνατζμεντ, εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, έρευνα αγοράς κ.α., περίπου 35% προοριζόταν για τη θωράκιση της καινοτομίας και αφορούσε πνευματικά δικαιώματα, άδειες χρήσης, έξοδα ανάπτυξης προϊόντος κ.α., και το υπόλοιπο 15% κατευθύνθηκε στην εξέλιξη της τεχνολογίας της πληροφορίας και συγκεκριμένα στην ανάπτυξη βάσεων δεδομένων, λογισμικών συστημάτων κλπ.

Νεότερη έρευνα που διεξήχθη το 2009 και πάλι σε επιχειρήσεις της Μ. Βρετανίας, έδειξε ότι το μέγεθος της επένδυσης σε άυλα στοιχεία του ενεργητικού είναι αξιοσημείωτο, ενώ στις περισσότερες επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο ύψος της επένδυσης αφορά την έρευνα και ανάπτυξη, καθώς οι επιχειρήσεις αναμένουν ότι το

---

¹Για να υπολογίσει το ύψος της συνολικής εταιρικής επένδυσης σε άυλα, ο Nakamura χρησιμοποίησε τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις. 1) χρησιμοποίησε τα λογιστικά στοιχεία για τις επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη (R&D) 2) έλαβε υπόψη του τους μισθούς που δόθηκαν σε δημιουργικά στελέχη που συντέλεσαν στην παραγωγή άυλων στοιχείων και 3) παρατήρησε τις αλλαγές που σημειώθηκαν στα λειτουργικά περιθώρια των επιχειρήσεων λόγω της συμβολής των άυλων.

συγκεκριμένο άυλο μπορεί να δημιουργήσει ωφέλιμες απολαβές για μεγαλύτερο διάστημα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα άυλα στοιχεία του ενεργητικού (Awano & Franklin , 2010).

Η αυξανόμενη σημασία των άυλων στοιχείων και του πνευματικού κεφαλαίου έχει προκαλέσει και την προσοχή όχι μόνο του επιχειρηματικού κόσμου αλλά και προσώπων που είναι υπεύθυνα για τη χάραξη της εθνικής πολιτικής, οι οποίοι στρέφονται σε μη-χρηματοοικονομικούς δείκτες εθνικής απόδοσης και πλούτου (Malhotra, 2000). Το 2002, ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ Alan Greenspan, σε δήλωσή του προς τη Βουλή επεσήμανε ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην ανάπτυξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος των ΗΠΑ, ενώ η προστιθέμενη αξία που αποδίδεται στη συμμετοχή των άυλων ίσως και να έχει μειώσει την κυκλική μεταβλητότητα του μεγέθους. Σημείωσε όμως παράλληλα ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μπορεί να χάσουν την αξία τους πολύ γρήγορα, όπως συνέβη και στην περίπτωση της επιχείρησης Enron.

Αυτή την εικόνα παρουσιάζει η παγκόσμια οικονομία σήμερα. Η βαρύτητα έχει δοθεί στη δημιουργία γνώσης και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος για μελετητές, επιχειρηματίες και επενδυτές. Ωστόσο, προβλέποντας την εξέλιξη που θα έχει η οικονομία στο μέλλον, υπάρχουν ερευνητές που υποστηρίζουν ότι όταν θα υπάρξει μία τέλεια οργανωμένη ενεργός αγορά τεχνογνωσίας, η γνώση θα πάψει να είναι η πηγή του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για τις επιχειρήσεις (Teece, 2003).

1.2. Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία – Εννοιολογική Προσέγγιση

Ως άυλα περιουσιακά στοιχεία ορίζονται από το FASB (Financial Accounting Standards Board), τα πάγια στοιχεία που δεν έχουν υλική υπόσταση, προκύπτουν ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, προσφέρουν μελλοντικά οφέλη και έχουν αντίκτυπο που μπορεί να μετρηθεί.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι η δυναμική ικανότητα μίας επιχείρησης που προέρχεται από τις βασικές της αρμοδιότητες και τις πηγές γνώσεις που διαθέτει και

περιλαμβάνει την οργανωτική της δομή, τις ανεπτυγμένες ικανότητες του προσωπικού της, τη δυνατότητα για καινοτομίες ως αποτέλεσμα του τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, ευρύ πελατολόγιο, αναγνωρίσιμη επωνυμία, μεγάλο μερίδιο αγοράς κλπ (Tsai et al, 2011).

Τα παραγωγικά άυλα, ανάμεσά τους το ανθρώπινο κεφάλαιο, εσωτερικές και εξωτερικές δομές, καλούνται επίσης πνευματικό κεφάλαιο (Bontis, 2011). Το σημείο αυτό έχει εγείρει πολλές διαφορές με τους περισσότερους ερευνητές να ταυτίζουν το πνευματικό κεφάλαιο με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και άλλους να το θεωρούν ως ένα υποσύνολο αυτών (όπως οι Hunter, Webster & Wyatt , 2005). Οι υπέρμαχοι της πρώτης άποψης θεωρούν ότι η ομαδοποίηση των άυλων περιουσιακών στοιχείων υπό τον όρο “ πνευματικό κεφάλαιο” συνεισφέρει στην καλύτερη κατανόηση των περιουσιακών στοιχείων της γνώσης και παρέχει μία πιο λειτουργική σύλληψη της γνώσης (Marr et al, 2004).

Ως άυλα περιουσιακά στοιχεία νοείται το πνευματικό υλικό που έχει κατακτήσει μία επιχείρηση, το έχει επισημοποιήσει και το χρησιμοποιεί ως μοχλό για να δημιουργήσει πλούτο με την παραγωγή ενεργητικού υψηλότερης αξίας (Stewart, 1997).

Οι Edvinsson. & Malone (1997) χαρακτηρίζουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία ως τη γνώση και την πληροφορία, την πείρα, την οργανωτική τεχνολογία, τις επαγγελματικές ικανότητες και τις πελατειακές σχέσεις που χρησιμοποιεί μία επιχείρηση για να παράγει αξία. Υποστηρίζουν ότι το πνευματικό κεφάλαιο είναι το άθροισμα του ανθρώπινου και του οργανωτικού της κεφαλαίου.

Ο Sveiby (1997) καθορίζει τα άυλα στοιχεία μίας επιχείρησης ως τον συνδυασμό των ατομικών ικανοτήτων, της εσωτερικής δομής και της εξωτερικής δομής μίας επιχείρησης. Η εσωτερική δομή περιλαμβάνει την οργανωτική της διάρθρωση, την εταιρική κουλτούρα, το σύστημα παραγωγής, το σύστημα διαχείρισης ποιότητας, το πληροφοριακό της σύστημα κ.α., ενώ ως εξωτερική δομή χαρακτηρίζει στοιχεία όπως το εμπορικό σήμα της επιχείρησης, οι σχέσεις της με τους πελάτες και τους προμηθευτές της κ.α.

Κατά τον Malhotra (2000), τα άυλα στοιχεία είναι τα “κρυμμένα” περιουσιακά στοιχεία που υποστηρίζουν την ανάπτυξη, τροφοδοτούν την εξέλιξη και προωθούν την αξία των ενδιαφερόμενων μερών.

Ο Riahi-Belkaoui (2003) προσεγγίζει το πνευματικό κεφάλαιο ως το σύνολο των στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν θετικό αντίκτυπο στη μελλοντική

απόδοση της επιχείρησης, όπως αυτή μετράται με βάση τον καθαρό πλούτο της επιχείρησης ή την προστιθέμενη αξία που δημιουργείται.

Ο Skinner (2008) αναφέρει πως υφίστανται δύο προσεγγίσεις γύρω από τα άυλα. Η μία, η πιο γενικευμένη προσέγγιση κατατάσσει στα άυλα στοιχεία κάθε πηγή που δεν έχει υλική υπόσταση και έχει οικονομική σημασία για την επιχείρηση. Δηλαδή περιλαμβάνονται όλοι οι τύποι πνευματικού κεφαλαίου και στοιχεία που σχετίζονται με το ανθρώπινο κεφάλαιο μίας επιχείρησης (εκπαίδευση, ηθική, αφοσίωση, γνώση), άυλα που έχουν να κάνουν με την παραγωγική διαδικασία (διαδικασίες παραγωγής, τεχνολογία πληροφόρησης) και οι σχέσεις της επιχείρησης με το εξωτερικό της περιβάλλον (σχέσεις με πελάτες και προμηθευτές, ικανοποίηση των πελατών, εμπιστοσύνη που δείχνουν οι πελάτες στην επιχείρηση κ.α.). Η δεύτερη, πιο περιορισμένη προσέγγιση περιλαμβάνει μόνον τα άυλα εκείνα στοιχεία που είναι αναγνωρίσιμα, δηλαδή , όσα από τα άυλα που προαναφέρθηκαν ικανοποιούν τα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζουν οι διαμορφωτές των διεθνών λογιστικών προτύπων.

Ο Rastogi (2000) προσδιορίζει ως άυλα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, την ολιστική της ικανότητα να παράγει δημιουργικές και αποτελεσματικές απαντήσεις για τις υπάρχουσες και τις αναδυόμενες, τις τωρινές και τις ενδεχόμενες προκλήσεις του περιβάλλοντος με έναν συνεχή τρόπο.

Πρωτοποριακό ορισμό του πνευματικού κεφαλαίου δίνει ο Ulrich (1998), ο οποίος προσδιορίζει το πνευματικό κεφάλαιο ως το γινόμενο των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού μίας επιχείρησης επί την αφοσίωσή τους σ' αυτή (Intellectual Capital = Competence x Commitment)².

Κάποιοι ερευνητές, όπως ο Brennan (2001), θεωρούν ότι η επένδυση σε άυλα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης είναι η διαφορά ανάμεσα στην λογιστική και την αγοραία της αξία. Η άποψη αυτή βέβαια βρίσκει πολλούς ανταγωνιστές, οι οποίοι βρίσκουν την προσέγγιση αυτή απλοϊκή και πιστεύουν ότι η διαφορά αυτή αποδίδεται σε πολλούς ακόμα παράγοντες, ένας από τους οποίους είναι και ο Abeysekera (2006),

---

² Ο Ulrich αιτιολογεί τον ορισμό αυτό ως εξής: ικανά στελέχη που δεν είναι αφοσιωμένα στην επιχείρηση θα κάνουν ότι καλύτερο μπορούν αλλά δεν θα νοιάζονται πραγματικά γι' αυτή. Αφοσιωμένα στελέχη που δεν έχουν αυξημένες ικανότητες θα εργάζονται για το καλό της επιχείρησης αλλά με μειωμένο αποτέλεσμα. Στελέχη που έχουν ικανότητες και είναι αφοσιωμένα στην επιχείρηση μπορούν να δώσουν μία τεράστια ώθηση στο πνευματικό της κεφάλαιο, το οποίο θα είναι πολλαπλάσιό τους και όχι απλώς το άθροισμά τους.

που επισημαίνει ότι η λογιστική αξία μίας επιχείρησης επηρεάζεται από τις λογιστικές μεθόδους που εφαρμόζει, τις στρατηγικές που ακολουθεί, τη νομοθεσία κλπ.

Άλλο σημείο διαφωνίας ως προς τον ορισμό των άυλων στοιχείων είναι το εάν αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν μόνον τα περιουσιακά στοιχεία ή και τις άυλες υποχρεώσεις που δημιουργούνται για μία επιχείρηση. Ελάχιστοι πάντως είναι οι ερευνητές εκείνοι που έχουν αναφερθεί και στις άυλες υποχρεώσεις και θεωρούν ότι πρέπει να αποτελούν τμήμα του πνευματικού κεφαλαίου (Harvey & Lusch 1999, Caddy 2000, Abeysekera 2003).

Οι πολλές προσεγγίσεις που υπάρχουν γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία προμηνύουν την πολυπλοκότητα που παρουσιάζει το ζήτημα και τις αντιπαραθέσεις που υφίστανται ανάμεσα στους ερευνητές για διάφορα θέματα που τα αφορούν.

1.3. Χαρακτηριστικά Στοιχεία των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς η ιδιαίτερη φύση τους συντελεί καθοριστικά στη δημιουργία αξίας για την επιχείρηση, αλλά ταυτόχρονα δυσχεραίνει όλες τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσει μία επιχείρηση για να συμπεριλάβει στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις, την αποτίμησή τους, την λογιστική τους μεταχείριση και την παράθεση της απαραίτητης πληροφόρησης για τους επενδυτές.

Ο Perdini (2007) αναφέρεται στα χαρακτηριστικά εκείνα που συγκεντρώνουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία και τους προσδίδουν την ικανότητα να παράγουν αξία. Αυτά είναι:

- Το γεγονός ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ταυτόχρονα από πολλά άτομα και για διαφορετικές χρήσεις. Αντίθετα, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία δημιουργούν περιορισμούς στη χρήση λόγω της φύσης τους και η επιχείρηση πρέπει να τα αξιοποιήσει στην καλύτερη επιλογή που έχει συγκρίνοντας τις πληροφορίες κόστους και απόδοσης. Στο σημείο αυτό ο Lev (2001) συμπληρώνει, πως μία επένδυση σε άυλα στοιχεία, έχει μηδενικό ή αμελητέο κόστος ευκαιρίας, πέρα από την αρχική επένδυση και φέρει ως παράδειγμα το σύστημα κρατήσεων μίας

αεροπορικής εταιρίας, του οποίου η χρήση περιορίζεται μόνον από το μέγεθος της αγοράς και όχι από την ίδια τη χρήση του.

- Η τάση για αυξανόμενες αποδόσεις. Οι άυλες πηγές επωφελούνται από τη διαδικασία συσσώρευσής τους που οδηγεί σε αυξανόμενες αποδόσεις. Η ανάπτυξη ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου πηγάζει από την εξέλιξη ενός άλλου άυλου που έχει προηγηθεί. Αυτό δεν παρατηρείται στα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τα οποία πρέπει να αντικαθιστώνται από νέα στην πορεία προς τη δημιουργία αξίας.
- Η δυσκολία αντιγραφής τους. Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία συνήθως είναι αποτέλεσμα περιβαλλοντικών παραγόντων και συνθηκών που επιδρούν και συνδέονται στενά με τους σκοπούς και τις αποφάσεις μίας συγκεκριμένης επιχείρησης. Ως εκ' τούτου είναι πολύ σπάνιο να αναπτυχθούν οι ίδιες συνθήκες σε δύο επιχειρήσεις ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί εξίσου ένα άυλο στοιχείο.
- Η επίδραση του δικτύου (value network). Σύμφωνα με τον Lev (2001), στο επίκεντρο ενός δικτύου βρίσκεται συχνά ένας νεωτερισμός που προστατεύεται νομικά, και του οποίου τα οφέλη αυξάνονται όσο μεγαλύτερο είναι το δίκτυο των ανθρώπων που συμμετέχουν σ' αυτό. Ο Sveiby (2001) αντιπαραθέτει το φαινόμενο αυτό (την επίδραση του δικτύου), με το σύστημα που διέπει τα περιουσιακά στοιχεία με υλική υπόσταση, δηλαδή την αλυσίδα αξίας (value chain). Στα στοιχεία με υλική υπόσταση, μέσα από τη διαδικασία παραγωγής και μεταφοράς τους στους καταναλωτές δημιουργείται μία αλυσίδα αξίας. Η αλυσίδα αυτή καταρρέει στην περίπτωση των άυλων, καθώς η γνώση που μεταφέρεται από αυτόν που την παράγει σε έναν άλλο ενδιαφερόμενο, δεν εγκαταλείπει τον δημιουργό. Η γνώση που μοιράζεται, διπλασιάζεται. Έτσι συγκροτείται ένα δίκτυο, όπου το κλειδί στην δημιουργία αξίας είναι το πόσο αποτελεσματικές είναι οι σχέσεις ανάμεσα στα πρόσωπα του δικτύου.

Σε αντίθεση με τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, των οποίων η αξία μειώνεται με τη χρήση, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αυξάνουν την αξία τους μέσα από την επανάληψη και τον πειραματισμό. Εξαιρέση αποτελούν τα άυλα που αφορούν τεχνολογικό κεφάλαιο που χάνουν την αξία τους λόγω της απαξίωσης (Fernandez et al, 2000). Ο Sveiby (2001) τονίζει επιπλέον, ότι ενώ η αξία τους αυξάνεται με τη χρήση, μειώνεται όταν αυτά δεν χρησιμοποιούνται και για να το τεκμηριώσει φέρει ένα παράδειγμα από προσωπικές ικανότητες (πρώτη κατηγορία άυλων σύμφωνα με

τον Diefenbach) έναν άνθρωπο που ενώ έχει ξοδέψει χρόνο και χρήμα για την εκμάθηση μίας ξένης γλώσσας, δεν την εξασκεί, με αποτέλεσμα, η προσωπική αυτή ικανότητα να φθίνει.

Σύμφωνα με τον Skinner (2008), υπάρχουν πολλά άυλα περιουσιακά στοιχεία που συγκεντρώνουν τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- δεν είναι διαχωρίσιμα και δεν δύνανται να πωληθούν αυτόνομα. Ως αποτέλεσμα, είναι στενά συνδεδεμένα με την αξία της επιχείρησης ως σύνολο. Άλλη συνέπεια της ιδιαιτερότητάς τους αυτής είναι ότι δεν είναι εύκολο να δημιουργηθούν συμβόλαια που να αφορούν αποκλειστικά κάθε ένα άυλο.
- τα πνευματικά δικαιώματα δεν λειτουργούν αποτελεσματικά για όλα τα άυλα, γιατί στην πράξη είναι δύσκολο για μία επιχείρηση να αποκλείσει τρίτους από την απόλαυση ωφελειών από τη χρήση τους.
- λόγω της ιδιαίτερης φύσης τους, δεν υπάρχουν οργανωμένες αγορές για τα περισσότερα άυλα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εκτιμηθεί η αξία τους αξιόπιστα.

Στην απουσία της οργανωμένης αγοράς για τις αγοραπωλησίες άυλων στοιχείων αναφέρεται και ο Lev (2005), επισημαίνοντας πως διαθέσιμη πληροφόρηση υπάρχει μόνον στην αγοραπωλησία μίας άδειας ή μίας πατέντας, κατά τα άλλα όμως αυτές οι συναλλαγές γίνονται μυστικά και έτσι η πληροφόρηση είναι ασύμμετρη. Αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις στην μέτρηση και την αναγνώριση των άυλων, ειδικότερα αν λάβουμε υπόψη μας ότι για την αποτίμηση ενός άυλου συχνά χρησιμοποιείται η μέθοδος της σύγκρισης με ομοειδείς συναλλαγές (Comparables)³.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά των άυλων, καθιστούν δύσκολη την αναγνώρισή τους στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις με βάση τα ισχύοντα λογιστικά συστήματα και πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως θα πρέπει να γίνει αναμόρφωση των λογιστικών συστημάτων ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας της γνώσης. Τα ζητήματα αυτά εξετάζονται εκτενέστερα στη συνέχεια.

---

³Τη σύγκριση μεταξύ δύο άυλων στοιχείων επικρίνουν διάφοροι ερευνητές, ανάμεσά τους και ο Abeyssekeru (2003), που υποστηρίζει πως δεν είναι δυνατό να υπάρξει σύγκριση ανάμεσα σε παρόμοια άυλα διαφορετικών επιχειρήσεων, καθώς σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η στρατηγική της επιχείρησης, ο τρόπος διαχείρισης και αξιοποίησής τους από τους μάντζερ κ.α.

1.4. Διακρίσεις των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων

Η βασικότερη διάκριση, στην οποία καταφεύγουν οι περισσότεροι ερευνητές, είναι αυτή που κατατάσσει τα άυλα σε τρεις κατηγορίες:

- Το οργανωτικό κεφάλαιο: το οργανωτικό κεφάλαιο μίας επιχείρησης περιλαμβάνει τους κανόνες, τις κατευθυντήριες γραμμές, την εταιρική κουλτούρα, τις στρατηγικές συμμαχίες, το πελατολόγιο, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων κλπ. Προσφέρει τάξη, σταθερότητα και ποιότητα στην επιχείρηση και μπορεί να διαμορφώνεται ώστε να αντικατοπτρίζει τις αλλαγές του περιβάλλοντος.
- Το τεχνολογικό κεφάλαιο: το τεχνολογικό κεφάλαιο αφορά τη γνώση που σχετίζεται με την καινοτομία, την πρόσβαση και τη χρήση της τεχνολογίας παραγωγής και των τεχνικών παραγωγής. Εμπεριέχει τα εμπορικά μυστικά, την πατέντα, την γραμμή παραγωγής μίας επιχείρησης, τα πνευματικά δικαιώματα κα. Τελειοποιείται μέσω τις διαδικασίας της έρευνας και ανάπτυξης, ενώ οι ανταγωνιστές μπορούν δύσκολα να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν όλα τα παραπάνω, μέσω της βιομηχανικής κατασκοπείας, της αντίστροφης μηχανικής κα.
- Το σχεσιακό κεφάλαιο: το σχεσιακό κεφάλαιο περιλαμβάνει τη δυναμική που προέρχεται από άυλες πηγές που σχετίζονται με την αγορά, δηλαδή τη φήμη, το εμπορικό σήμα, την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, τις σταθερές σχέσεις με τους πελάτες, το εμπορικό όνομα, τα δίκτυα διανομής κλπ.

Ο Fernandez et al (2000), ξεχωρίζει αρχικά τα άυλα περιουσιακά στοιχεία σε δύο κατηγορίες, σε αυτά που εξαρτώνται από τον ανθρώπινο παράγοντα και σε αυτά που είναι ανεξάρτητα από αυτόν.

- Άυλα στοιχεία που εξαρτώνται από τον ανθρώπινο παράγοντα είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, τις δεξιότητές του και τη γνώση που παράγει το ανθρώπινο δυναμικό μίας επιχείρησης και συμβάλλει στην δημιουργία αξίας. Είναι ακόμη οι συμβάσεις εργασίας των στελεχών αυτών, η φήμη που έχουν στην αγορά εργασίας, η προϋπηρεσία τους κ.α. Το ανθρώπινο κεφάλαιο διακρίνεται περαιτέρω στις εξής κατηγορίες:

- στο γενικό, που αποτιμάται το ίδιο σε όλες τις δραστηριότητες και από όλους τους εργοδότες και,

- στο ειδικό, που έχει ιδιαίτερη αξία για μία συγκεκριμένη επιχείρηση, για μία συγκεκριμένη δραστηριότητα. Αυτός ο τύπος ανθρώπινου κεφαλαίου προέρχεται από πολύχρονη ενασχόληση με ένα αντικείμενο και μπορεί να οδηγήσει την επιχείρηση στην παραγωγή ενός σημαντικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.
- Άυλα στοιχεία που δεν εξαρτώνται από τον ανθρώπινο παράγοντα, θεωρούν οι συγγραφείς όλα εκείνες τις άυλες πηγές, που εξακολουθούν να παραμένουν στη διάθεση της επιχείρησης, ακόμη και αν οι υπάλληλοι ή η ομάδα εργασίας που συνδέεται μ' αυτό αποχωρήσει από την επιχείρηση. Αυτά διακρίνονται περαιτέρω στις εξής κατηγορίες:

Μία άλλη διάκριση των άυλων περιουσιακών στοιχείων πραγματοποίησαν οι Blair & Wallman (2000), με βάση το βαθμό στον οποίο η επιχείρηση μπορεί να ασκήσει έλεγχο και να περιορίσει την πρόσβαση τρίτων σ' αυτά. Με αυτό το κριτήριο σημειώνουν τις κάτωθι τρεις διακρίσεις:

- τα άυλα περιουσιακά στοιχεία για τα οποία τα δικαιώματα ιδιοκτησίας είναι σχετικά ξεκάθαρα και υπάρχει αγορά διαπραγμάτευσης. Εδώ διακρίνονται:
  - τα περιουσιακά στοιχεία όπως οι πατέντες, τα πνευματικά δικαιώματα και οι εμπορικές ονομασίες και,
  - στοιχεία όπως οι εμπορικές συμφωνίες, οι άδειες, τα εκτελεστά συμβόλαια και οι βάσεις δεδομένων.
- άυλα που ελέγχονται από την επιχείρηση αλλά για τα οποία δεν υπάρχουν ξεκάθαρα δικαιώματα ιδιοκτησίας ή η κτήση τους δεν διασφαλίζεται επαρκώς νομικά και οι αγορές διαπραγμάτευσης είναι ανίσχυρες ή απύσες. Τέτοια είναι τα άυλα που βρίσκονται σε φάση ανάπτυξης, τα επαγγελματικά μυστικά, η φήμη, τα συστήματα διαχείρισης της περιουσίας (συστήματα μανάτζμεντ) και οι διαδικασίες που ακολουθεί ένας οργανισμός.
- άυλα στα οποία η επιχείρηση μπορεί να ασκήσει ελάχιστο ή καθόλου έλεγχο, για τα οποία δεν υπάρχουν αγορές διαπραγμάτευσης και τα οποία συνδέονται στενά με το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στην επιχείρηση. Τέτοια είναι τα στελέχη της επιχείρησης, οι οργανωτικές δομές που τη διακρίνουν, οι σχέσεις που διατηρεί με προμηθευτές και πελάτες κα.

Ο ερευνητής Diefanbach (2006) διακρίνει τις άυλες πηγές σε έξι επιμέρους κατηγορίες:

- τις άυλες πηγές που μπορεί να κατέχει ένα άτομο ως οντότητα, όπως η σιωπηρή γνώση που προέρχεται από τις εμπειρίες, τις ικανότητες και τις δεξιότητες, η ικανότητα λήψης αποφάσεων, η συμπεριφορά κλπ,
- τις άυλες πηγές που αφορούν δύο ή περισσότερα άτομα και έχουν διαδραστικό χαρακτήρα, όπως οι προσωπικές σχέσεις, οι κοινωνικοί κανόνες, η συνεργασία, η εμπιστοσύνη κλπ,
- τις γενικότερες άυλες πηγές που δεν περιορίζονται σε αριθμό ατόμων, όπως είναι η κουλτούρα, το κλίμα εργασίας, οι νόμοι κα,
- τις άυλες πηγές που συγκροτούν το εταιρικό κεφάλαιο, όπως είναι ο ρόλος, η επιρροή λόγω θέσης, τα καθήκοντα μίας θέσης κλπ,
- τις άυλες πηγές που μπορούν να μεταβιβαστούν, όπως τα εμπορικά σήματα, οι βάσεις δεδομένων, οι ποσοτώσεις, οι δικτυακές πύλες, οι σχέσεις που ρυθμίζονται με συμβόλαια κλπ και,
- μία τελευταία κατηγορία που ονομάζει “ενσωματωμένο κεφάλαιο” και αφορά την εξειδικευμένη γνώση που βρίσκεται ενσωματωμένη σε άυλες δομές και διαδικασίες ή υλικά αγαθά, όπως η ιεραρχία, ο σχεδιασμός, η εργασιακή ρουτίνα, η διοίκηση, τα συστήματα ελέγχου κλπ.

Άλλοι ερευνητές, όπως οι Hunter , Webster , και Wyatt (2005), διακρίνουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία από το πνευματικό κεφάλαιο. Θεωρούν ότι το πνευματικό κεφάλαιο δεν είναι ταυτόσημο με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αλλά αποτελεί ένα υποσύνολο αυτών.

Τέλος, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 ξεχωρίζει τα άυλα σε αυτά που δημιουργήθηκαν εντός της επιχείρησης και αυτά που αποκτήθηκαν με συναλλαγή, προβλέποντας διαφορετικούς λογιστικούς χειρισμούς για κάθε περίπτωση.

1.5. Συμμετοχή των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων στη Δημιουργία Αξίας και Εμπειρικά Στοιχεία

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία συντελούν ουσιαστικά στη δημιουργία αξίας μίας επιχείρησης, ωστόσο, η δημιουργία αξίας σήμερα εστιάζεται στη μετατροπή των παραδοσιακών συντελεστών σε άυλη γνώση (Eckstein, 2004). Ο ρόλος των άυλων

περιουσιακών στοιχείων ως δημιουργοί αξίας και πλούτου είναι αποδεκτός ανάμεσα στους οικονομολόγους, τους επενδυτές και τους μάνατζερ (Neely, 2003).

Ο Pulic (2004) αναφέρει πως στις παραδοσιακές οικονομίες, ο πλούτος προερχόταν από την αύξηση της ποσότητας και τα συστήματα μέτρησης του πλούτου ήταν ποσοτικά και βασίζονταν σε ποσοτικά στοιχεία, όπως το εισόδημα, το κέρδος, το κόστος κλπ. Στη νέα οικονομία, η ποσότητα έχει αντικατασταθεί από την αξία. Η αξία ενός προϊόντος βασισμένο σε γνώση, δεν σχετίζεται με την ποσότητα παραγωγής του, αλλά στηρίζεται στην αντίληψη των καταναλωτών. Επομένως, κρίνεται αναγκαίο να αναπτυχθούν νέα συστήματα μέτρησης που δεν θα χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικούς δείκτες αλλά θα είναι προσανατολισμένα στη μέτρηση της αποτελεσματικότητας παραγωγής προστιθέμενης αξίας. Επίσης, από έρευνα που πραγματοποίησε σε 1000 ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, συμπέρανε ότι μία επιχείρηση που αυξάνει τα κέρδη της δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αυξάνει και την αποτελεσματικότητά της να παράγει αξία. Τέλος επισημαίνει ότι η υπάρχει καταστροφή της αξίας μίας επιχείρησης, όταν η ικανότητά της να παράγει αξία είναι χαμηλότερη των ανταγωνιστών της, ή όταν είναι μειωμένη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Χαρακτηριστικό είναι αυτό που καταδεικνύουν πολλές έρευνες, ότι δηλαδή οι επιχειρήσεις που είναι εντάσεως άυλων περιουσιακών στοιχείων έχουν αγοραία αξία μεγαλύτερη από τη λογιστική τους (Gleason & Klock 2006, Lev & Zarowin 1999). Ενδεικτικά, η αγοραία αξία της επιχείρησης Google, που είναι μία πολύ χαρακτηριστική περίπτωση επιχείρησης εντάσεως άυλων περιουσιακών στοιχείων, ανήλθε το 2007 στα 220 δισεκατομμύρια δολάρια τη στιγμή που η λογιστική της αξία ήταν 17 εκατομμύρια δολάρια. Η μεγάλη αυτή απόκλιση αποτυπώνει την έκταση στην οποία τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να δημιουργήσουν αξία για την επιχείρηση.

Η λογιστική αξία μίας επιχείρησης αντικατοπτρίζει τα στοιχεία του ενεργητικού της στο ιστορικό κόστος ενώ η αγοραία αξία σηματοδοτεί τα μελλοντικά κέρδη και την προοπτική ανάπτυξης (Rodon & Leliaert , 2002). Η έρευνα των Marrano Haskel & Wallis (2009) που έγινε σε επιχειρήσεις της Μ. Βρετανίας έδειξε μεταξύ άλλων ότι η αξία των επιχειρήσεων που διαπραγματεύονται τις μετοχές τους σε οργανωμένες αγορές είναι πέντε φορές μεγαλύτερη από την αξία του ισολογισμού τους. Αυτό συνεπάγεται ότι περίπου τα $\frac{3}{4}$ της αξίας που αποδίδουν οι επενδυτές στις επιχειρήσεις αντικατοπτρίζει μη νομισματικά στοιχεία χωρίς υλική υπόσταση.

Ειδικότερα ο Lev (2001) συνδέει την αυξανόμενη αγοραία αξία των επιχειρήσεων αυτών με το εξίσου αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία.

Σε άλλη έρευνά του, ο Lev καταλήγει πως η επένδυση σε άυλα, ειδικότερα σε αυτά που βοηθούν μία επιχείρηση να καινοτομήσει, φέρνει αποδόσεις που είναι σημαντικά υψηλότερες από το κόστος του κεφαλαίου και από την απόδοση που σημειώνουν τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, και αυτό συμβαίνει ακόμη και σε παραδοσιακούς κλάδους, όπως είναι αυτός των χημικών (Aboody & Lev, 2001).

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία από μόνα τους, δεν μπορούν ούτε να δημιουργήσουν αξία ούτε να παράγουν πλούτο. Χρειάζονται επαρκή συστήματα υποστήριξης, διαφορετικά η αξία τους καταναλώνεται πολύ γρηγορότερα από αυτή των παγίων. Οι εταιρικές εκθέσεις και τα συστήματα εσωτερικού μανάτζμεντ βοηθούν τους επενδυτές να αξιολογήσουν την απόδοση του συνολικού συστήματος παραγωγής αξίας μίας επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων όλων των παραγόντων που επιδρούν στο τελικό αποτέλεσμα, τα περιουσιακά στοιχεία, τις διαδικασίες που ακολουθούνται και τον συνδυασμό τους (Daum & Lev, 2004).

Ο Lev θεωρεί πως το σημαντικότερο υποστηρικτικό στοιχείο των άυλων περιουσιακών στοιχείων, ώστε αυτά να αποδώσουν, να παράγουν αξία για τους πελάτες και να κάνουν τη διαφορά για την επιχείρηση είναι η οργανωτική δομή της επιχείρησης. Ως οργανωτική δομή νοούνται οι διαδικασίες και τα συστήματα που εφαρμόζει μία επιχείρηση και τη βοηθούν να μετατρέψει τα άυλα στοιχεία της σε ωφέλιμο ενεργητικό που θα δημιουργεί διαρκείς ταμειακές εισροές για την επιχείρηση. Η οργανωτική δομή είναι μη εμπορεύσιμη καθώς με τη μορφή που έχει στηρίζει την τρέχουσα αποστολή και κουλτούρα της συγκεκριμένης επιχείρησης στο δεδομένο περιβάλλον που λειτουργεί. Γι' αυτό και κατά τον Lev, η οργανωτική δομή είναι το πολυτιμότερο άυλο μίας επιχείρησης (Lev, 2002a).

Ωστόσο, ορισμένες άυλες πηγές, εκτός από το να παράγουν πλούτο για την επιχείρηση που τα έχει στη διάθεσή της, μπορεί να δημιουργήσουν και εξωτερικότητες που να λειτουργήσουν θετικά και να δημιουργήσουν οφέλη και για τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, η επένδυση στη διαφήμιση μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης και των πωλήσεων σε ολόκληρο τον κλάδο. Αντίστοιχα, η διάχυση της τεχνολογίας που παράγει μία επιχείρηση μπορεί να ωφελήσει και άλλες εταιρίες στον ίδιο ή σε διαφορετικό τομέα, οι οποίες μπορούν να την αναπαράγουν χωρίς να τρέξουν από την αρχή το κομμάτι της έρευνας και ανάπτυξης. Τα οφέλη αυτά προκύπτουν από το γεγονός πως τα άυλα αποκτούν

χαρακτηριστικά δημόσιου αγαθού και το κόστος που συνεπάγεται η διάδοση της χρήσης των άυλων πηγών είναι χαμηλότερο από το κόστος δημιουργίας τους (Fernandez et al., 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Τα Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία ως Πεδίο Αντιπαραθέσεων – Ιδιαιτερότητες που Ανακύπτουν από τη Φύση τους

2.1. Λογιστικά Ζητήματα

2.1.1. Αποτίμηση Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων

Η ιδιαίτερη φύση των άυλων περιουσιακών στοιχείων και τα χαρακτηριστικά που παρατέθηκαν νωρίτερα, δυσχεραίνουν τη λογιστική απεικόνιση και διαχείρισή τους και το πρόβλημα ξεκινά ήδη από την αποτίμησή τους. Η αποτίμηση των άυλων είναι ένα πολύ σημαντικό στάδιο καθώς καθορίζει την αξία με την οποία θα καταχωρηθούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι δυσκολίες που εντοπίζονται στο σημείο αυτό καταδεικνύονται και από την πληθώρα απόψεων ως προς την καταλληλότερη μέθοδο αποτίμησης.

Η μεγαλύτερη πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει μία επιχείρηση ως προς την αποτίμηση των άυλων περιουσιακών της στοιχείων είναι, αυτή να γίνει με όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά κριτήρια και αξιόπιστα στοιχεία. Ωστόσο, η αξιόπιστη εκτίμηση διασφαλίζεται δύσκολα στην πράξη και τα εμπόδια ξεκινούν από την αβεβαιότητα που υπάρχει γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αλλά και από την απουσία οργανωμένης αγοράς συναλλαγών γι' αυτά. Καθότι δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφόρηση για τις συναλλαγές που αφορούν άυλα, αλλά και όταν υπάρχει είναι επίφοβο να γίνονται συγκρίσεις ανάμεσα σε δύο παρόμοια άυλα διαφορετικών επιχειρήσεων και να χρησιμοποιούνται τα ίδια δεδομένα, το στοιχείο του υποκειμενισμού μπορεί να ενυπάρχει στην αξιολόγηση. Για τον συνυπολογισμό της υποκειμενικότητας κατά την αποτίμηση ενός άυλου, οι Roslender & Fincham (2001), προτείνουν να υπάρχει μία κλίμακα μέτρησης του βαθμού της άυλης φύσης των περιουσιακών στοιχείων, την οποία θα επικαλούνται οι ενδιαφερόμενοι όταν θέλουν να αποτιμήσουν κάποιο από αυτά. Για παράδειγμα αναφέρουν ότι οι πατέντες, η

τεχνογνωσία και το εμπορικό όνομα μπορούν να αποτελούν μία κατηγορία άυλων, ενώ “περισσότερο άυλα” στοιχεία κρίνουν ότι είναι το πελατολόγιο, τα κανάλια διανομής και τα προσόντα των υπαλλήλων, τα οποία μπορούν να συγκροτούν μία δεύτερη κατηγορία. Όσο πιο άυλο θα χαρακτηρίζεται ένα στοιχείο με βάση την κλίμακα αυτή, τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η πιθανότητα να έχει γίνει η αποτίμηση με υποκειμενικά κριτήρια.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι από τη φύση τους δύσκολο να μετρηθούν, γι’ αυτό και το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (FASB) προτείνει έναν συντηρητικό τρόπο μεταχείρισής τους. Για παράδειγμα, τα έξοδα διαφήμισης δεν αντιμετωπίζονται ως άυλο στοιχείο, παρόλο που αναμένεται να δημιουργήσουν μελλοντικές ταμειακές ροές, αλλά επιβαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσης στην οποία δημιουργούνται. Έτσι όμως, η αντιστοίχιση των εξόδων με τα έσοδα δεν επιτυγχάνεται στο ακέραιο και αυτό συντελεί στην μειωμένη αποτελεσματικότητα της πληροφόρησης που παρέχουν οι χρηματοοικονομικές μίας επιχείρησης (Bond & Cummins, 2000). Επιπλέον, ο συντηρητικός τρόπος μεταχείρισης των άυλων συνεπάγεται τη συστηματική υποτίμηση των επιχειρήσεων που είναι εντάσεως πνευματικού κεφαλαίου. Όμως μία υποτιμημένη επιχείρηση έχει υψηλό κόστος κεφαλαίου και άρα είναι πιο δύσκολο να χρηματοδοτήσει τον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης και τις άλλες επενδύσεις της (Lev & Zambon, 2003).

Πέρα από τη δυσκολία στην μέτρηση της αξίας τους, διχασμός απόψεων υπάρχει και ως προς τον τρόπο που αυτή πρέπει να γίνεται, να στηρίζεται δηλαδή σε νομισματικά ή μη νομισματικά στοιχεία. Υπάρχουν ερευνητές που αντιμετωπίζουν τα άυλα με έναν προσανατολισμό περισσότερο λογιστικό, που αποσκοπεί στην αποτίμησή τους σε νομισματικούς όρους και στην παράθεσή τους στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Για τον σκοπό αυτό έχουν αναπτυχθεί διάφορα χρηματοοικονομικά μοντέλα, κάποια από τα οποία παρατίθενται παρακάτω. Η δεύτερη προσέγγιση που καταγράφεται, είναι αυτή που προσεγγίζει τα άυλα περιουσιακά στοιχεία ως οδηγούς αξίας και στρέφεται σε μη οικονομικούς δείκτες για την αποτύπωση της συνεισφοράς τους στην αξία της επιχείρησης. Ενδεικτικά παρατίθενται ορισμένα από τα πιο γνωστά μοντέλα αποτίμησης, και από τις δύο κατηγορίες:

Economic Value Added (EVA): Πρόκειται για ένα μοντέλο αποτίμησης, αμιγώς χρηματοοικονομικό, που αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του ’80 από τον Stewart και μέχρι σήμερα βρίσκει ευρεία εφαρμογή στην επιχειρηματική

πραγματικότητα. Είναι ένα μέτρο συνολικής απόδοσης της επιχείρησης που συνυπολογίζει τον προϋπολογισμό του κεφαλαίου, τον χρηματοοικονομικό προγραμματισμό, τη θέσπιση στόχων, την πληροφόρηση των μετόχων, και τα κίνητρα αποζημίωσης, ώστε να συμπεριλάβει όλους εκείνους τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να προστεθεί ή να χαθεί αξία. Εστιάζει στον υπολογισμό χρηματοοικονομικών δεικτών και ωθεί τις επιχειρήσεις να στρέψουν τη χρηματοοικονομική τους πορεία στην μεγιστοποίηση του πλούτου των μετόχων.

Ο Bontis (2001), αναφέρει ότι η EVA ισούται με τη διαφορά των καθαρών πωλήσεων μείον τα συνολικά λειτουργικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των φόρων και των τόκων, όπου οι τόκοι έχουν υπολογιστεί σύμφωνα με το μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου κάθε τύπου κεφαλαίου που απασχολείται σε επένδυση. Η EVA αυξάνεται όταν το μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου είναι χαμηλότερο από την απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων. Επισημαίνει δε, ότι όταν χρησιμοποιείται η EVA δεν χρειάζονται εξειδικευμένα εργαλεία μέτρησης των άυλων και επιπλέον η επιχείρηση μοιάζει περισσότερο νομότυπη στα μάτια των αγορών. Ως μειονέκτημα του μοντέλου ωστόσο αναφέρει, το γεγονός ότι κατά τον υπολογισμό της χρησιμοποιούνται λογιστικές αξίες που αποτυπώνουν ιστορικά κόστη και δεν δίνουν στοιχεία για τις τρέχουσες τιμές της αγοράς και τις τιμές αντικατάστασης.

Skandia Navigator: Το σύστημα αξιολόγησης αυτό, αποτελεί την πρώτη αξιολογία προσπάθεια μίας επιχείρησης, της Skandia, της μεγαλύτερης ασφαλιστικής επιχείρησης στη Σουηδία, να αποτιμήσει τα περιουσιακά στοιχεία γνώσης που διαθέτει (Bontis, 2001). Αναπτύχθηκε από τον Edvinsson στις αρχές της δεκαετίας του '90 και πρόκειται για ένα ολιστικό και δυναμικό μοντέλο αναφοράς του πνευματικού κεφαλαίου μίας επιχείρησης, που περιλαμβάνει πέντε τομείς ενδιαφέροντος, το χρηματοοικονομικό, τους πελάτες, τις διαδικασίες, την ανανέωση και την ανάπτυξη και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Επιχειρεί να αναγνωρίσει την κρυμμένη αξία της επιχείρησης μέσω της μέτρησης των δυναμικών αυτών παραγόντων. Πρόκειται για ένα μοντέλο που περιέχει νομισματικές και μη νομισματικές μεταβλητές. Θετικό χαρακτηριστικό του είναι ότι αναγνωρίζει την αξία του πελατειακού κεφαλαίου στη δημιουργία αξίας (Bontis, 2001). Ωστόσο, αγνοεί άλλα στοιχεία που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία αξίας, όπως η κουλτούρα της επιχείρησης, η οργανωτική μάθηση και η δημιουργικότητα του προσωπικού. (Chen et al, 2004). Ο Lynn (1998) υποστηρίζει πως το μοντέλο της Skandia δεν προσθέτει καμία αξία στο πνευματικό κεφάλαιο της επιχείρησης, παρά

μόνο χρησιμοποιεί μέτρα για την παρακολούθηση της υποτιθέμενης “προστιθέμενης αξίας”.

Balanced Scorecard: Το Balanced Scorecard Model (BSC) αναπτύχθηκε το 1996 από τους Kaplan και Norton. Δίνει στους μάνατζερ χρηματοοικονομικούς δείκτες και λειτουργικούς δείκτες ώστε να εξετάσουν τέσσερις πτυχές μίας επιχείρησης. Την χρηματοοικονομική της απόδοση, την ικανοποίηση των πελατών, τις εσωτερικές διαδικασίες και την καινοτομία και βελτίωση των δραστηριοτήτων της. Όπως και το μοντέλο της Skandia, χρησιμοποιεί τόσο νομισματικές όσο και μη νομισματικές μεταβλητές. Είναι ένα εργαλείο που μπορεί να ελέγξει μία πληθώρα εταιρικών στρατηγικών και κάνει το μέλλον αναπόσπαστο κομμάτι του συστήματος αξιολόγησης. Δείχνει το βαθμό στον οποίο μία εταιρική στρατηγική μπορεί να εφαρμοστεί χρησιμοποιώντας και ποιοτικούς δείκτες που έχουν αιτιώδη σχέση με την τελική εκτέλεση των στρατηγικών στόχων (Malthora, 2000).

Έχει γνωρίσει μεγάλη αποδοχή στον ερευνητικό και επιχειρηματικό κόσμο, υπάρχουν ωστόσο και κάποιοι που δεν αποδέχονται τη χρησιμότητά του. Ο Pulic (2004), θεωρεί ότι το BSC έχει χρησιμότητα για λόγους εσωτερικού μάνατζμεντ αλλά δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο αποτίμησης. Αντίστοιχα ο Daum (2002), χαρακτηρίζει το μοντέλο αυτό ως ένα εργαλείο που περιγράφει τη στρατηγική μίας επιχείρησης αλλά δεν το αποδέχεται ως εργαλείο αποτίμησης. Ο (Chen et al, 2004) κρίνει πως το BSC υποτιμά τη συμβολή του προσωπικού και υπερεκτιμά αυτή της διαχείρισης της γνώσης στη δημιουργία αξίας.

Το ενδιαφέρον του ερευνητικού κόσμου στρέφεται όλο και περισσότερο στην ανάπτυξη δεικτών και μέτρων που δεν βασίζονται σε νομισματικά κριτήρια για την αποτίμηση των άυλων και την αξιολόγηση της απόδοσής τους. Το Ινστιτούτο Ορκωτών Ελεγκτών του Καναδά προτρέπει τη χρήση μη νομισματικών δεικτών για τον στρατηγικό σχεδιασμό και την επιρροή της τιμής της μετοχής (Cumby & Conrod, 2001).

Είναι πολλοί όμως και αυτοί που, ενώ είναι υπέρμαχοι των μη νομισματικών δεικτών, βρίσκουν εμπόδια στην εφαρμογή τους για λόγους αποτίμησης. Ο Pulic (2004), υπογραμμίζει ότι τα συστήματα που δεν χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικά στοιχεία για την μέτρηση της αξίας είναι χρήσιμα για σκοπούς εσωτερικού μάνατζμεντ, έχουν όμως δυσκολία στην εφαρμογή τους καθώς συνυπολογίζουν πολλές ενδείξεις εσωτερικής δραστηριότητας και γι’ αυτό το λόγω δίνουν αποτελέσματα που δυσχεράνουν τη σύγκριση μεταξύ δύο επιχειρήσεων. Οι Lipe &

Salterio (2000) κρίνουν ότι το κόστος ανάπτυξης και εφαρμογής ποικίλων δεικτών υπερνικά τα οφέλη που θα αποφέρουν στις αποφάσεις διαχείρισης, γι' αυτό και είναι πιο συνετό, μία επιχείρηση να επικεντρωθεί σε επιλεγμένους δείκτες που ταιριάζουν καλύτερα στον τομέα που δραστηριοποιείται. Για παράδειγμα, οι Cumby & Congod (2001) αναφέρουν ότι, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της βιοτεχνολογίας χρειάζονται τις στρατηγικές συμμαχίες, λόγω της πολυπλοκότητας που παρουσιάζει η εμπορευματοποίηση των προϊόντων. Επομένως, αυτές οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εστιάσουν σε δείκτες που να αντικατοπτρίζουν την αποτελεσματικότητά τους να συγκροτούν στρατηγικές συμμαχίες, να συμμετέχουν σε κοινοπραξίες, να έχουν στενούς δεσμούς με τους προμηθευτές τους και άλλα άυλα στοιχεία τέτοιου χαρακτήρα, που είναι σημαντικά για την αξία της μετοχής τους.

2.1.2. Άλλα Ζητήματα Λογιστικής Απεικόνισης που Επηρεάζουν την Ακριβοδίκαιη Παρουσίασή τους στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα παραδοσιακά λογιστικά συστήματα απέκτησαν τη μορφή που έχουν σήμερα στην προσπάθεια να καλύψουν τις ανάγκες των παραδοσιακών οικονομιών παραγωγής, όπου ο περισσότερος πλούτος είχε τη μορφή ακινήτων, εγκαταστάσεων και εξοπλισμού (Blair & Wallman, 2001). Οι λογιστικές αυτές πρακτικές όμως, αδυνατούν να αντεπεξέλθουν επαρκώς στις σύγχρονες οικονομίες, όπου η έρευνα και η ανάπτυξη, η επωνυμία και το ανθρώπινο δυναμικό είναι αυτά που προσδιορίζουν τη μεγέθυνση των επιχειρήσεων (Zambon, 2004).

Οι μεγάλες αποκλίσεις που σημειώνονται ανάμεσα στη λογιστική και την αγοραία αξία πολλών επιχειρήσεων που διαπραγματεύονται τις μετοχές τους σε χρηματιστήριο είναι μία ισχυρή απόδειξη ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν περιορισμένη χρησιμότητα αφού παρουσιάζουν τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της επιχείρησης σε ιστορικά κόστη (Di Piazza, 2006).

Ο Zambon (2004), σημειώνει πως οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις πρέπει να απεικονίζουν κάθε γεγονός που είναι πιθανό να επηρεάσει την τρέχουσα χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης ή την απόδοσή της στο μέλλον. Ωστόσο, τα Δ.Λ.Π. ορίζουν κριτήρια αναγνώρισης ώστε να συμπεριληφθούν τα άυλα στις

οικονομικές καταστάσεις, με αποτέλεσμα να μην καταγράφονται όλες οι εν δυνάμει προοπτικές της επιχείρησης.

Άλλη αστοχία των λογιστικών συστημάτων εντοπίζουν οι ερευνητές στον χειρισμό των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης, η οποία απορρέει από τη γενικότερη διάκριση που πραγματοποιούν τα Δ.Λ.Π. για τα εσωτερικώς δημιουργούμενα και τα εξωτερικώς αποκτώμενα άυλα. Η λογιστική κοινότητα έχει καταλήξει πως κάθε εσωτερικώς δημιουργούμενο άυλο δεν πρέπει να αναγνωρίζεται ως άυλο περιουσιακό στοιχείο. Απαραίτητη προϋπόθεση για την καταχώριση στις οικονομικές καταστάσεις είναι, η απόκτηση του άυλου να είναι αποτέλεσμα συναλλαγής με καθαρά εμπορική βάση. Ως αποτέλεσμα, η λογιστική πρακτική που ακολουθείται για το κόστος έρευνας και ανάπτυξης, είναι η άμεση εξοδοποίησή του στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της περιόδου κατά την οποία έλαβε χώρα. Ωστόσο, ο χειρισμός αυτός προκαλεί στρεβλώσεις στην αντιστοίχιση των κερδών και μειώνει την συνάφεια των οικονομικών καταστάσεων (Groejer & Johansson, 1999), ενώ έρχεται σε αντίθεση και με την αντίληψη των επενδυτών που εκλαμβάνουν το κόστος έρευνας και ανάπτυξης ως επένδυση και όχι ως έξοδο. Η στάση αυτή των επενδυτών αποτυπώνεται στις τιμές των μετοχών των επιχειρήσεων, οι οποίες σχετίζονται θετικά και αξιοσημείωτα με την καθαρή επένδυση⁴ σε έρευνα και ανάπτυξη (Lev & Sougiannis, 1996).

Ο Hussi (2004) συμφωνεί και αυτός πως τα παραδοσιακά λογιστικά συστήματα αντιμετωπίζουν το κόστος δημιουργίας ή κτήσης ενός άυλου ως έξοδα που αφορούν τα βραχυπρόθεσμα περίοδο και όχι ως επένδυση ουσιαστικής σημασίας όπως θα έπρεπε, σύμφωνα με τη νέα προσέγγιση που αποδίδει τη δημιουργία αξίας στη γνώση που κατέχει η επιχείρηση.

Οι Harvey & Lusch (1999), αναδεικνύουν ένα άλλο ζήτημα που σχετίζεται με την λογιστική απεικόνιση των άυλων στοιχείων. Υποστηρίζουν ότι εκτός από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που πρέπει να εμφανίζονται στον ισολογισμό μίας επιχείρησης, πρέπει να εμφανίζονται και οι άυλες υποχρεώσεις που μπορεί αυτή να δημιουργεί. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, άυλες υποχρεώσεις μπορεί να δημιουργούνται για την επιχείρηση από αδύναμα στρατηγικά πλάνα που ακολουθεί, επικίνδυνες συνθήκες εργασίας που επικρατούν στους χώρους της, ενδεχόμενες αλλοιώσεις των προϊόντων

---

⁴ Με τον όρο “καθαρή επένδυση” νοείται η διαφορά έξοδα έρευνας και ανάπτυξης μείον την απόσβεση του κεφαλαίου έρευνας και ανάπτυξης.

της, φτωχή εταιρική φήμη, ανίσχυρους δεσμούς με προμηθευτές και πελάτες, ενδεχόμενες ποινές από μη τήρηση νόμων, ανεπαρκή δίκτυα διανομής των προϊόντων της κ.α.

Στο ίδιο ζήτημα αναφέρεται και ο Caddy (2000) επισημαίνοντας πως το πνευματικό κεφάλαιο είναι μία μίξη από πνευματικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις και η αναγνώριση μόνον των περιουσιακών στοιχείων προσφέρει μία μη ολοκληρωμένη εικόνα της επιχείρησης. Οι άυλες υποχρεώσεις διαφαίνονται ακόμη και κατά την αναγνώριση ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου, για την οποία η επιχείρηση στηρίζεται στην προσδοκία πως θα προκύψουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση του. Υπάρχει πάντα όμως το ενδεχόμενο, οι προσδοκίες αυτές να μην εκπληρωθούν στο ακέραιο ή και καθόλου. Εάν αυτό συμβεί, η επιχείρηση θα πρέπει να προχωρήσει στην αναγνώριση των άυλων υποχρεώσεων που δημιουργούνται ως αποτέλεσμα της λαθεμένης αρχικής αναγνώρισης του άυλου περιουσιακού στοιχείου.

Ο Abeyssekera (2003) υποστηρίζει και αυτός την ύπαρξη των άυλων υποχρεώσεων και προτείνει ένα μοντέλο της λογιστικής αναγνώρισης των υποχρεώσεων που στηρίζεται στην εξής λογική: η αγοραία αξία μίας επιχείρησης (Market Value, MV) συνήθως διαφέρει από την καθαρή λογιστική της αξία (Net Book Value, NBV), οπότε η επιχείρηση πρέπει να σταθεί στη διαφορά τους. Εάν η διαφορά τους, δηλαδή η αγοραία αξία μείον την καθαρή λογιστική αξία, είναι θετική, αυτό σημαίνει πως δημιουργήθηκε “απόθεμα γνώσης” , ενώ εάν είναι αρνητική ότι επήλθε “έλλειμμα γνώσης” . Η επιχείρηση θα πρέπει να παρακολουθεί τα στοιχεία αυτά διαχρονικά, συγκρίνοντας τα δεδομένα ανάμεσα στα οικονομικά αποτελέσματα δύο διαδοχικών χρήσεων και να διατηρεί σωρευτικά στοιχεία. Από χρήση σε χρήση, εάν το απόθεμα γνώσης αυξηθεί τότε αυτό αντιστοιχεί σε δημιουργία άυλου περιουσιακού στοιχείου, ενώ εάν το απόθεμα γνώσης μειωθεί, τότε έχει δημιουργηθεί άυλη υποχρέωση για την επιχείρηση.

2.2. Ζητήματα Παράθεσης Πληροφοριών και Ορθής Πληροφόρησης

2.2.1. Ισότιμη Πρόσβαση στην Πληροφόρηση

Η ισότιμη πρόσβαση στη διαθέσιμη πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων μερών που συμμετέχουν τις σύγχρονες αγορές (επιχειρήσεις, επενδυτές, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αγορές χρήματος και κεφαλαίου, προμηθευτές, αναλυτές κα), είναι μία απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να λειτουργήσουν οι αγορές αυτές αποτελεσματικά. Το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης είναι το πρώτο που πρέπει να επιλύσει μία επιχείρηση, για να μην εμφανιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις που τη συνοδεύουν. Στο σημείο αυτό βρίσκει εφαρμογή και η θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών (Stakeholder Theory) σύμφωνα με την οποία μία επιχείρηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών⁵ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση των στρατηγικών της (Freeman , 1984). Όμως, τα ενδιαφερόμενα μέρη που αλληλεπιδρούν με την επιχείρηση έχουν συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις από αυτή για εταιρικά υπεύθυνα στάση (γενικότερα αλλά και ειδικότερα ως προς τα άυλα) , λόγω της ολοκλήρωσης των χρηματοοικονομικών αγορών, των διαφόρων χρηματοοικονομικών σκανδάλων που οδήγησαν σε χρεοκοπία εταιρίες-κολοσσούς, του πιο αυστηρού νομοθετικού πλαισίου κλπ. Έτσι, μία επιχείρηση έρχεται αντιμέτωπη με την πρόκληση να λειτουργεί με υπευθυνότητα και εν προκειμένω, να διαχειρίζεται ορθά και να επιχειρεί να εξελίξει τα άυλα περιουσιακά της στοιχεία. Δεν αρκεί όμως μόνον αυτό, πρέπει και να επικοινωνήσει το μήνυμά αυτό σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε να ενεργοποιήσει όλα τα ωφέλιμα στοιχεία που μπορεί να καρπωθεί από τα άυλα στοιχεία που διαθέτει (Surroca , Tribo & Waddock , 2010) . Επομένως, οι δημοσιεύσεις που πραγματοποιεί τόσο για τις εταιρικές πρακτικές που ακολουθεί, όσο και για τα άυλα στοιχεία που έχει στην κατοχή της διαδραματίζουν πολύ σπουδαίο ρόλο⁶.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη που βρίσκονται εκτός της επιχείρησης έχουν πιο περιορισμένη πρόσβαση σε πληροφόρηση για τα άυλα στοιχεία της επιχείρησης και η

---

⁵Σύμφωνα με τον Carroll (1996), ως εμπλεκόμενα μέρη χαρακτηρίζονται τα άτομα ή οι ομάδες ατόμων που μπορούν να επηρεάζουν ή να επηρεάζονται από τις δράσεις, τις αποφάσεις, τις πολιτικές, τις πρακτικές ή τους στόχους του οργανισμού (πχ καταναλωτές, προμηθευτές, ανταγωνιστές, εργαζόμενοι, μέτοχοι, επενδυτές, κοινωνία, κράτος κα).

⁶Κατά τον Perdini (2007), παρόλο που η εταιρική υπευθυνότητα και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν δύο διακριτά ζητήματα, και τα δύο υστερούν σε θέματα σχετικής πληροφόρησης που παρέχεται στο κοινό, λόγω της αδυναμίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να καλύψουν όλες τις διαστάσεις τους στο ακέραιο.

ανισορροπία αυτή στην πληροφόρηση μπορεί να οδηγήσει σε υπερβολικά κέρδη αυτούς που μπορούν να γνωρίζουν εσωτερικές πληροφορίες και έτσι η εμπιστοσύνη των επενδυτών να κλονιστεί σημαντικά (Lev 2001, Hand & Lev 2003). Γι' αυτό, οι Abeysekera & Gurthrie (2002) αναφέρουν πως η πληροφόρηση για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να έχει τη μορφή αναφοράς, που έχει ως στόχο να καλύψει τις ανάγκες πληροφόρησης όλων των χρηστών που δεν μπορούν να διατάξουν τη σύνταξή της, έτσι ώστε να καλύπτονται τελικά όλες οι ανάγκες πληροφόρησής τους.

2.2.2. Παρεχόμενη Πληροφόρηση – Αξία και Απόδοση της Επιχείρησης

Πολλοί ερευνητές συγκλίνουν πως υπάρχει μία θετική σχέση ανάμεσα στην εταιρική υπευθυνότητα που επιδεικνύει μία επιχείρηση και στην χρηματοοικονομική της απόδοση (Margolis & Walsh, 2003 και Orlitzky, Schmidt & Rynes, 2003). Οι Surroca, Tribo & Waddock (2010), έπειτα από έρευνα που πραγματοποίησαν σε 599 επιχειρήσεις σε 28 χώρες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η σχέση που συνδέει την εταιρική υπευθυνότητα με την χρηματοοικονομική απόδοση δεν είναι απολύτως άμεση, αλλά λειτουργούν ως διαμεσολαβητές τα άυλα περιουσιακά. Η εταιρική υπευθυνότητα πυροδοτεί την ανάπτυξη των άυλων περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με τη φήμη, την κουλτούρα, την καινοτομία και το ανθρώπινο κεφάλαιο, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε υψηλή χρηματοοικονομική απόδοση.

Άλλοι ερευνητές συνδέουν την πληροφόρηση που παρέχουν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις ως προς τα άυλα, με την αξία της επιχείρησης. Ο Wyatt (2005) υποστηρίζει ότι εάν οι λογιστικές πρακτικές που ακολουθούνται είναι επαρκείς, παρέχουν πληροφόρηση για τις δραστηριότητες μίας επιχείρησης και αντικατοπτρίζουν τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που θα αποφέρουν οι άυλες πηγές με επιτυχία, τότε η παράθεση τέτοιων πληροφοριών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μίας επιχείρησης επιδρά θετικά στη δημιουργία αξίας. Η παράθεση ολοκληρωμένης πληροφόρησης, πέρα από την εκπλήρωση των στόχων των Δ.Λ.Π. για διαφάνεια και ομοιομορφία στην ενημέρωση των επενδυτών, συντελεί και στη

μεγέθυνση της αξίας των επιχειρήσεων, όπως κατέληξε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε εισηγμένες επιχειρήσεις της Αιγύπτου (Hassan et al, 2009).

Το υψηλό επίπεδο πληροφόρησης συντελεί σημαντικά στη δημιουργία αξίας για τις επιχειρήσεις καθώς αντιμετωπίζονται ως λιγότερο επικίνδυνες από τους επενδυτές. Έτσι οι επενδυτές προτιμούν τις επιχειρήσεις αυτές για να εναποθέσουν τα κεφάλαιά τους και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνεται η αξία της μετοχής τους, να αυξάνεται αντίστοιχα και ο λόγος της αγοραίας προς τη λογιστική αξία τους και να μειώνεται το κόστος κεφαλαίου τους (Aggarwal & Simkins, 2004).

Αντίθετα, αρνητικά φαίνεται να επιδρά στην αξία της επιχείρησης η πολυπλοκότητα και η ασάφεια της πληροφόρησης. Οι Wines & Ferguson (1993) αναφέρουν πως οι καιροσκοπικές λογιστικές πρακτικές και η δυσκολία ερμηνείας των λογιστικών πληροφοριών λειτουργούν καταστροφικά για την αξία της επιχείρησης. Εξίσου αρνητικές επιπτώσεις για την αξία της επιχείρησης επιφέρουν η διφορούμενη πληροφόρηση και η αμφισβητούμενη αξιοπιστία της. (Healy & Palepu, 1993).

2.2.3. Δυσκολίες που Ανακύπτουν από τη Φύση των Άυλων, ως προς την Πληροφόρηση των Ενδιαφερόμενων Μερών

Ένα ακόμη ζήτημα που φαίνεται να ανακύπτει λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, είναι αυτό της ολοκληρωμένης και αξιόπιστης παράθεσης σχετικών πληροφοριών. Πολλοί είναι οι ερευνητές που αμφισβητούν την ικανότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να αποτυπώσουν το μέγεθος της αξίας των άυλων και να ενημερώσουν σχετικά με τη καθοριστική συμβολή τους στην επιχείρηση.

Η πληροφόρηση που πρέπει να συνοδεύει τα άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι περισσότερο πολύπλοκη από αυτή που αφορά τα πάγια και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία λόγω της μεγάλης αβεβαιότητας γύρω από την αξία τους, της δυσκολία αξιόπιστης εκτίμησής της, της ασάφειας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και της απουσίας οργανωμένης αγοράς για την διαπραγμάτευσή τους. Η πολυπλοκότητα της πληροφόρησης δυσχεραίνει την αφομοίωσή της από τα ενδιαφερόμενα μέρη, ενώ και οι αναλυτές με τη σειρά τους δυσκολεύονται να προχωρήσουν σε αξιόπιστες προβλέψεις για την πορεία της επιχείρησης στο μέλλον, με αποτέλεσμα να αυξάνεται

η πιθανότητα για λανθασμένη εκτίμηση από μέρους τους (Lev, 2001). Τα λάθη στην καταμέτρηση και στην πληροφόρηση που συνοδεύει τα άυλα ενισχύονται και από τους περίπλοκους λογιστικούς χειρισμούς που είναι διαφορετικοί για τα εσωτερικώς δημιουργούμενα και άλλοι για τα αποκτώμενα άυλα, ενώ προβλήματα δημιουργούνται και στη σύγκριση των καταστάσεων δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων από το γεγονός ότι οι λογιστικοί κανόνες δεν ακολουθούνται πιστά και ομοιόμορφα από όλες τις επιχειρήσεις (Lev & Zambon, 2003).

Οι Lev & Zambon (2003) επισημαίνουν πως η πληροφόρηση που δίνεται γύρω από τα άυλα είναι συχνά ατελής, ασυνεπής και προκαλεί σύγχυση, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτουν υψηλά κόστη για τις επιχειρήσεις, τους επενδυτές και την κοινωνία ως σύνολο, ενώ αναφέρουν πως μία ένδειξη της ανεπάρκειας της πληροφόρησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι πως οι μάνατζερ συνήθως καταφεύγουν σε εναλλακτικούς τρόπους αξιολόγησης της απόδοσης της επιχείρησης για εσωτερικούς σκοπούς.

Ο Skinner (2008), αναφέρει πως οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτυγχάνουν να αναγνωρίσουν αποτελεσματικά πολλά άυλα στοιχεία, όπως είναι το πνευματικό κεφάλαιο, και αυτό έχει αντίθετα αποτελέσματα στη συνολική επένδυση που γίνεται σε άυλα στοιχεία του ενεργητικού. Παρατηρεί επίσης ότι όσον αφορά τις γνωστοποιήσεις που γίνονται στις Σημειώσεις (Notes), η παρότρυνση που γίνεται προς τις επιχειρήσεις να γνωστοποιούν πιο εκτεταμένη πληροφόρηση γύρω από τα άυλα περιουσιακά τους στοιχεία φαίνεται να μην βρίσκει αντίκτυπο, η αγορά ωστόσο προσφέρει κίνητρα στις επιχειρήσεις να παραθέτουν εθελοντικά πολλές χρήσιμες γνωστοποιήσεις.

Για όλους τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω (δυσκολίες στη λογιστική απεικόνιση που επηρεάζουν την εικόνα των άυλων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αναποτελεσματικότητα χρηματοοικονομικών καταστάσεων, πολυπλοκότητα πληροφόρησης κ.α.), έχει καταγραφεί τελευταία μία τάση των επιχειρήσεων να προβαίνουν εθελοντικά στην παράθεση περισσότερης πληροφόρησης από αυτή που απαιτείται από τα λογιστικά πρότυπα, ώστε να παρέχουν μία όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα της οικονομικής τους κατάστασης στα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς αντιλαμβάνονται ότι οι γνωστοποιήσεις που προβλέπουν τα Δ.Λ.Π. αποτυγχάνουν να καλύψουν τις ανάγκες πληροφόρησης.

Οι Feenstra & Van Helden (2001) εξηγούν πως η εθελοντική παράθεση πληροφοριών προσφέρει αυξημένη διαφάνεια στην επιχείρηση και τα ενδιαφερόμενα

μέρη μπορούν να αξιολογήσουν καλύτερα τον κίνδυνο που αυτή φέρει. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μπορεί να απολαύσει η επιχείρηση χαμηλότερα κόστη δανεισμού. O Depoers (2000), αναφέρει πως οι επιχειρήσεις είναι πρόθυμες να παραθέσουν επιπλέον πληροφορίες για το πνευματικό τους κεφάλαιο, εάν έτσι πρόκειται να πειστούν οι επενδυτές για την αξία και την αναμενόμενη απόδοση της επιχείρησης. Παρόλα αυτά, επισημαίνει, πως η τελική απόφαση λαμβάνεται έπειτα από μία ανάλυση κόστους – οφέλους της επιπρόσθετης πληροφόρησης και εφόσον τα οφέλη υπερβαίνουν το κόστος. Οι Vergauwen & Alem (2005) στην ίδια κατεύθυνση υποστηρίζουν ότι η παροχή επιπρόσθετης πληροφόρησης είναι μία επιπλέον υπηρεσία της επιχείρησης στους μετόχους, τους επενδυτές και τους αναλυτές και τα κόστη που συνεπάγεται η συλλογή της δεν πρέπει να αγνοούνται, καθώς είναι ιδιαίτερα υψηλά.

Εκτός από το κόστος συλλογής πληροφόρησης, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που αποτρέπουν τις επιχειρήσεις να παραθέσουν εθελοντικά περισσότερα στοιχεία από τα απαιτούμενα. Ένα από αυτά είναι το “μειονέκτημα της διαφάνειας”, δηλαδή η αποκάλυψη πληροφοριών στρατηγικής σημασίας στους ανταγωνιστές (Depoers, 2000). Με την δημοσίευση πλούσιας πληροφόρησης οι επιχειρήσεις είναι περισσότερο εκτεθειμένες στους ανταγωνιστές τους, οι οποίοι μπορούν να εντοπίσουν αδυναμίες ή δυνατά σημεία πιο εύκολα. Άλλο εμπόδιο φαίνεται να είναι ο “συντηρητισμός του ελέγχου”, όπως υποστηρίζει ο Clarkson (2003), χαρακτηρίζοντας τη στάση που συνηθίζεται να κρατούν οι ελεγκτές μιας επιχείρησης απέναντι στο κίνδυνο που επιθυμούν να φέρουν ως προς την πληρότητα και την εγκυρότητα του περιεχομένου των οικονομικών καταστάσεων, που με την υπογραφή τους εγγυώνται. Οι ελεγκτές φέρουν μικρότερο κίνδυνο όταν οι οικονομικές καταστάσεις συγκροτούνται και ελέγχονται αυστηρά σύμφωνα με τους κανόνες των λογιστικών προτύπων και φαίνεται να το προτιμούν, ακόμη και εάν αυτό σημαίνει ότι η οικονομική εικόνα της επιχείρησης δεν είναι τόσο σαφής και πλήρης, όσο θα μπορούσε να είναι με την πρόσθετη πληροφόρηση.

2.2.4. Εμπειρικά Στοιχεία ως προς τη Συμμόρφωση των Επιχειρήσεων με τις Γνωστοποιήσεις των Δ.Λ.Π.

Η ολοένα αυξανόμενη σημασία των άυλων περιουσιακών στοιχείων για τη λειτουργία και την ανάπτυξη μίας επιχείρησης παρακίνησε πολλούς ερευνητές ανά τον κόσμο, οι οποίοι θέλησαν να εξετάσουν εάν και κατά πόσο δίνεται η απαραίτητη πληροφόρηση στα συναλλασσόμενα μέρη μίας επιχείρησης. Επίκεντρο του ενδιαφέροντος αποτέλεσε επίσης και ο εντοπισμός χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων που σχετίζονται με το βαθμό συμμόρφωσης, όπως το μέγεθος της εταιρίας, η κερδοφορία της, ο κλάδος δραστηριότητας κ.α.

Χαμηλά επίπεδα συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις των Δ.Λ.Π. , ιδιαίτερα στο θέμα των γνωστοποιήσεων, εντόπισε η έρευνα των Street & Gray (2002), με δείγμα τις οικονομικές καταστάσεις που εξέδωσαν 297 επιχειρήσεις από όλο τον κόσμο, για τη χρήση 1998. Παράλληλα επεδίωξαν να προσδιορίσουν παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων, καταλήγοντας πως η συμμόρφωση επηρεάζεται θετικά εάν οι επιχειρήσεις είναι εισηγμένες, εάν ανήκουν στον κλάδο του εμπορίου και των μεταφορών και εάν ελέγχονται από μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες. Τέλος παρατήρησαν ότι σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η χώρα στην οποία εδρεύει η επιχείρηση, καθώς σημειώθηκαν μεγάλες αποκλίσεις από τη μία στην άλλη. Υψηλά επίπεδα συμμόρφωσης παρατηρήθηκαν σε Κίνα και Σουηδία⁷, ενώ χαμηλά στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου και στην Αφρική.

Εξέλιξη στα επίπεδα συμμόρφωσης ως προς τις γνωστοποιήσεις των Δ.Λ.Π., από το 1996 στο 2004, κατέγραψε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 80 εισηγμένες επιχειρήσεις στην Ιορδανία (Al-Akra et al, 2010). Η έρευνα, συνυπολογίζοντας της προσθήκες που έγιναν στα Δ.Λ.Π. όλο αυτό το διάστημα, κατέληξε στο συμπέρασμα πως, ενώ το 1996 το οι 69 στις 80 επιχειρήσεις παρουσίαζε συμμόρφωση από 40% έως 60%, ο ίδιος αριθμός επιχειρήσεων κατέγραψε επίπεδα συμμόρφωσης από 70% έως 90% το 2004.

Οι Street & Bryant (2000), πραγματοποίησαν μία έρευνα σε δύο ομάδες επιχειρήσεων, όπου η μία αποτελούνταν από επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια της Αμερικής και η δεύτερη από επιχειρήσεις εκτός χρηματιστηρίου. Η έρευνα αφορούσε τη συμμόρφωσή τους με την απαιτούμενη πληροφόρηση που

---

⁷Τα υψηλά επίπεδα της Κίνας και της Σουηδίας ερμηνεύτηκαν ως η προσπάθεια των χωρών αυτών να αποδείξουν ότι έχουν ξεπεράσει τα εθνικά μοντέλα λογιστικής που εφαρμόζαν και να γίνουν οι επιχειρήσεις τους αποδεκτές, από το διεθνές επενδυτικό κοινό.

υπαγορεύουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Όσον αφορά τις εισηγμένες επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν (41 τον αριθμό), η έρευνα αποκάλυψε ότι η μέση συμμόρφωσή τους με τις γνωστοποιήσεις που ορίζονται για τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού, ανέρχεται στο 47,9%.

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αίγυπτο από τους Dahawy & Conover (2007), αφορούσε τη συμμόρφωση επιχειρήσεων με τις γνωστοποιήσεις των Δ.Λ.Π. και τον εντοπισμό των στοιχείων της αιγυπτιακής κουλτούρας που επιδρά στη διαμόρφωση του βαθμού αυτού⁸. Επιλέχθηκαν 15 εισηγμένες επιχειρήσεις με έντονη εμπορική δραστηριότητα (γιατί αυτές δέχονται τον μεγαλύτερο έλεγχο) και τα στοιχεία ελήφθησαν από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσης 2004. Η μέση συμμόρφωση ανήλθε στο 61%, ενώ το ποσοστό γνωστοποιήσεων για τα άυλα ήταν από τα χαμηλότερα που σημειώθηκαν (συγκριτικά με τις λοιπές κατηγορίες), μόλις 25%.

Οι Gerpott et al (2008), εξέτασαν την πληροφόρηση που παρέχεται για τα άυλα από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, αντλώντας στοιχεία από τις οικονομικές καταστάσεις αλλά και από τις ιστοσελίδες των επιχειρήσεων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2004-2005 και το δείγμα που εξετάστηκε αποτελούνταν από δεκαεννέα επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών από όλο τον κόσμο. Οι ερευνητές διέκριναν τα άυλα στοιχεία σε επτά υποκατηγορίες και αξιολόγησαν την πληροφόρηση που δόθηκε για κάθε μία από αυτές. Οι επιχειρήσεις βαθμολογήθηκαν για κάθε μία κατηγορία με τιμές από το 0 έως το 3, ανάλογα με το εάν παρείχαν σχετική πληροφόρηση αλλά και το πόσο ποιοτική ήταν η πληροφόρηση αυτή (η βαθμολογία από το 2 έως το 3 αντιστοιχούσε σε ουσιαστική και ποσοτικοποιημένη πληροφόρηση). Τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν ότι στο σύνολο των κατηγοριών που ελέγχθηκαν και όσον αφορά την πληροφόρηση που παρέχεται από τις οικονομικές καταστάσεις, σε ποσοστό 24,1% δεν δίνεται καθόλου πληροφόρηση, κατά 65,6% δίνονται γενικές πληροφορίες, ενώ ουσιαστική και ποσοτικοποιημένη πληροφόρηση δίνεται μόνον κατά 10,3%.

Πιο κοντά στην παρούσα (ως προς τους στόχους και τη μορφή , καθώς δίνονται αναλυτικά στοιχεία για τη συμμόρφωση με κάθε μία από τις κυριότερες

---

⁸Οι ερευνητές κατέληξαν πως ο συντηρητισμός και η τάση για μυστικότητα, ως στοιχεία της αιγυπτιακής κουλτούρας, σχετίζονται με το χαμηλό επίπεδο συμμόρφωσης

γνωστοποιήσεις για τα άυλα) αποτελέσματα, είναι η έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Teodori & Veneziani. (2010) σε επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο του Μιλάνο και ανήκουν σε υψηλούς δείκτες κεφαλαιοποίησης. Η μελέτη έγινε σε καταστάσεις των χρήσεων 2005 και 2006, ενώ κατέληξε σε έναν μέσο δείκτη συμμόρφωσης της τάξεως του 63%.

Από την παράθεση προγενέστερων ερευνών εξάγεται το συμπέρασμα, πως, σε παγκόσμιο επίπεδο συναντώνται προβλήματα συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις υποχρεώσεις δημοσίευσης της προσήκουσας πληροφόρησης που τους αναθέτουν τα Δ.Λ.Π., αφού οι τελευταίες εμφανίζονται επιλεκτικές στην εφαρμογή των κανόνων. Επομένως, κατ' αντιστοιχία με τα παραπάνω, το τελευταίο τμήμα της παρούσας μελέτης που ασχολείται με την συμμόρφωση των εισηγμένων που ανήκουν στους κλάδους τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών, αναμένεται να αναδείξει έλλειψη πληροφόρησης και μη πιστή τήρηση των γνωστοποιήσεων του Δ.Λ.Π. 38 από τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

3.1 Γενικές Πληροφορίες για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρήθηκε μία έντονη διεύρυνση της εμπορικής δραστηριότητας των χωρών, η οποία υποβοηθήθηκε από τις ραγδαίες εξελίξεις στην πληροφορική και την τεχνολογία της επικοινωνίας και οδήγησε τελικώς στη δημιουργία μίας παγκόσμιας αγοράς. Στην παγκόσμια αυτή αγορά συμμετέχουν δύο κύρια μέρη, οι επιχειρήσεις, που αναζητούν συνεχώς νέες πηγές χρηματοδότησης και οι επενδυτές, που επιθυμούν να εναποθέσουν τα κεφάλαιά τους στην επένδυση που πιστεύουν ότι θα ανταποκριθεί βέλτιστα τις προσδοκίες τους. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται έντονη η ανάγκη για αξιόπιστη και συγκρίσιμη πληροφόρηση ώστε να διευκολυνθούν οι συναλλαγές και οι λειτουργίες της αγοράς.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις μίας επιχείρησης είναι η βασικότερη πηγή πληροφόρησης για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που επιθυμούν να γνωρίζουν στοιχεία για την οικονομική κατάσταση και την πορεία της. Επομένως, ουσιαστική ομοιογένεια της διαθέσιμης πληροφόρησης μπορεί να επιτευχθεί μόνον εφόσον εφαρμόζονται οι ίδιες λογιστικές μέθοδοι και αρχές και ακολουθούνται τα ίδια πρότυπα παράθεσης της λογιστικής πληροφορίας. Η εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών θα κάνει τη σύγκριση των επενδυτικών ευκαιριών που εμφανίζονται ανά τον κόσμο, μία πιο εύκολη, πιο γρήγορη και λιγότερο ακριβή διαδικασία (Carlson, 1997), ενώ θα έχει πολυάριθμα χρηματοοικονομικά, στρατηγικά και εμπορικά πλεονεκτήματα για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις (Tondkar, 1990)

Τον σκοπό αυτό επιχείρησαν να πραγματοποιήσουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα οποία καταρτίστηκαν από το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έναν ανεξάρτητο ευρωπαϊκό φορέα θέσπισης λογιστικών προτύπων.

Το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τον Κανονισμό 1606/2002 ορίζει από το 2005 και έπειτα τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα να εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλες τις επιχειρήσεις που εδρεύουν σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διακινούν τις μετοχές τους σε οποιαδήποτε οργανωμένη αγορά κράτους-μέλους. Η Ελλάδα

υιοθέτησε τον Κανονισμό αυτό με την ψήφιση του νόμου 2992/2002 και με άλλους νόμους που ακολούθησαν στη συνέχεια.

Σύμφωνα με τον Barth (2005), τα Δ.Λ.Π. επιδρούν ευνοϊκά στην εικόνα που δίνει μία επιχείρηση στους χρήστες των οικονομικών της καταστάσεων, αφού οι τελευταίοι έχουν συνδέσει την υιοθέτησή τους από τις επιχειρήσεις με λογιστικούς χειρισμούς αυξημένης ποιότητας και διαφάνεια στην πληροφόρηση. Επομένως, εάν μία επιχείρηση ακολουθήσει τα Δ.Λ.Π., παρότι δεν υποχρεούται, θα επικοινωνήσει την πρόθεσή της για ορθή και αξιόπιστη παροχή πληροφοριών, γεγονός που θα αντιμετωπιστεί θετικά από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και θα την βοηθήσει στην εξεύρεση κεφαλαίων.

3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 “ Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία” – Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 είναι αυτό που αφορά τη λογιστική παρακολούθηση που πρέπει να τηρείται και την πληροφόρηση που πρέπει να δίνεται γύρω από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης. Σήμερα εφαρμόζεται όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του τον Μάρτιο του 2004, όταν και αντικατέστησε την πρώτη του μορφή, που είχε εκδοθεί το 1998.

Πιο συγκεκριμένα, το πρότυπο ορίζει σαφώς τις προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν ώστε να αναγνωριστεί ως άυλο και να εμφανιστεί ως τέτοιο στον ισολογισμό ένα περιουσιακό στοιχείο. Επιπλέον, διακρίνει το λογιστικό χειρισμό ανάλογα με τον τρόπο απόκτησης του παγίου, ενώ προσδιορίζει τον τρόπο της αρχικής αναγνώρισης του στοιχείου αλλά και της μεταγενέστερης αποτίμησής του. Τέλος, αναφέρει αναλυτικά όλες τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να περιλαμβάνει μία επιχείρηση στις σημειώσεις της, γύρω από τα ζητήματα που αφορούν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία.

Σκοπός του προτύπου αυτού είναι, με την αναλυτική παράθεση της λογιστικής πρακτικής που πρέπει να εφαρμόζει μία οντότητα σε κάθε θέμα που θα ανακύψει αναφορικά με τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού της (προσδιορισμός της ωφέλιμης ζωής του άυλου, δαπάνες που σχετίζονται μ’ αυτό, τρόποι απόσβεσης κλπ), να διασφαλίσει ότι τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αντιμετωπίζονται ομοιόμορφα από τις

οικονομικές μονάδες και παράλληλα παρέχεται πλήρης και αξιόπιστη ενημέρωση για την αξία τους στους ενδιαφερόμενους χρήστες.

Το Δ.Λ.Π. 38 εφαρμόζεται από όλες τις επιχειρήσεις που καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς κατά τον λογιστικό χειρισμό των άυλων στοιχείων του ενεργητικού, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις όπως είναι οι εξής:

1. άυλα στοιχεία που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής ενός άλλου προτύπου, όπως είναι η υπεραξία που αναγνωρίζεται κατά την εξαγορά μίας επιχείρησης (η οποία ρυθμίζεται από το Δ.Π.Χ.Π. 3), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (καλύπτονται από το Δ.Λ.Π. 12) κλπ,
2. τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, η λογιστική αντιμετώπιση των οποίων ρυθμίζεται από τα Δ.Λ.Π. 32 και 39,
3. τα μεταλλευτικά δικαιώματα και οι δαπάνες εξόρυξης φυσικών πόρων που καλύπτονται από το Δ.Π.Χ.Π. 6

Το Δ.Λ.Π. 38 εφαρμόζεται επιπλέον για άυλα περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται μέσω χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως είναι τα δικαιώματα για κινηματογραφικές ταινίες, συγγραφικά δικαιώματα κλπ. Ρυθμίζει επίσης το λογιστικό χειρισμό ορισμένων δαπανών που πραγματοποιεί η οικονομική μονάδα, όπως οι δαπάνες διαφήμισης, εκκίνησης, έρευνας και ανάπτυξης κλπ. Εδώ πρέπει να αναφερθεί πως, αν και οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης ενδέχεται να οδηγήσουν στη δημιουργία ενός περιουσιακού στοιχείου με υλική υπόσταση, καλύπτονται από το Δ.Λ.Π. 38 καθώς βαρύτητα δίνεται στη γνώση που έχει ενσωματωθεί σ' αυτό. Αντίστοιχα ζητήματα μπορεί να ανακύψουν και με άλλα περιουσιακά στοιχεία που αναμειγνύουν ενσώματες ακινητοποιήσεις με άυλο χαρακτήρα. Στις περιπτώσεις αυτές επαφίεται στην οικονομική μονάδα να κρίνει πρωταρχικά εάν μπορεί να διαχωριστεί το άυλο στοιχείο και να εμφανιστεί χωριστά, ενώ εάν αυτό δεν γίνεται, να αποφασίσει, ποιό στοιχείο (υλικό ή άυλο) είναι το πλέον ουσιώδες και να ακολουθήσει το αντίστοιχο πρότυπο, δηλαδή το Δ.Λ.Π. 16, εφόσον υπερισχύει ο υλικός χαρακτήρας, ή Δ.Λ.Π. 38 εφόσον υπερισχύει ο άυλος (Ντζανάτος , 2008 , σ. 399).

3.3 Ορισμός Άυλου Περιουσιακού Στοιχείου και Κριτήρια Αναγνώρισης

Άυλο στοιχείο του ενεργητικού είναι ένα διακριτό, μη νομισματικό στοιχείο⁹ του ενεργητικού, χωρίς φυσική υπόσταση, το οποίο κατέχεται προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, για να μισθωθεί σε άλλους ή για να χρησιμοποιηθεί για διοικητικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 38, για να αναγνωριστεί ένα στοιχείο ως άυλο περιουσιακό στοιχείο του ενεργητικού μίας επιχείρησης θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα παρακάτω:

1. Να είναι διακριτό

Ένα άυλο στοιχείο είναι διακριτό όταν είναι διαχωρίσιμο, μπορεί δηλαδή να διακριθεί από την υπόλοιπη περιουσία της επιχείρησης, να πωληθεί, να μεταβιβασθεί, να εκμισθωθεί ή να ανταλλαχθεί, είτε αυτόνομα, είτε σε συνδυασμό με άλλο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση. Διακριτό θεωρείται επίσης, όταν προκύπτει από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα, ανεξαρτήτως από το εάν αυτά διαχωρίζονται από την υπόλοιπη επιχείρηση.

Ο λόγος που πρέπει ένα άυλο στοιχείο να είναι διακριτό, είναι για να διαχωρίζεται από την υπεραξία. Το Δ.Π.Χ.Π. 3 ορίζει την υπεραξία ως “τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από περιουσιακά στοιχεία που δεν γίνεται να αναγνωριστούν και να καταχωρηθούν ξεχωριστά”.

2. Η επιχείρηση να έχει τον έλεγχο του στοιχείου

Μία επιχείρηση θεωρείται ότι έχει τον έλεγχο μίας περιουσιακής πηγής όταν μπορεί να απολαμβάνει τα οφέλη που αυτή δημιουργεί και παράλληλα να περιορίζει σε τρίτους την πρόσβαση στα οφέλη αυτά. Αν και είναι πιο εύκολο να αποδειχθεί ο έλεγχος του στοιχείου όταν απορρέει από νόμιμα δικαιώματα (πχ όταν αποκτάται με αγοραπωλησία), μπορεί να δηλώνεται και χωρίς αυτά (όπως στην περίπτωση της τεχνογνωσίας). Υπάρχουν βέβαια και οι περιπτώσεις που παρότι η επιχείρηση ασκεί ουσιαστικό έλεγχο στην άυλη πηγή, στην πράξη είναι πολύ δύσκολο να το αποδείξει. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μίας φαρμακοβιομηχανίας είναι δύσκολο να αναγνωριστεί ως άυλο περιουσιακό στοιχείο

---

⁹Ως νομισματικά στοιχεία του ενεργητικού νοούνται τα μετρητά που κατέχονται από μία επιχείρηση καθώς και τα στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία θα εισπραχθούν συγκεκριμένα ή προκαθορισμένα ποσά χρημάτων όπως οι απαιτήσεις από πελάτες (παρ. 8, ΔΛΠ 38)

το ερευνητικό δυναμικό της, που έχει καθοριστική συνεισφορά στην εισέλευση μελλοντικών ροών στην επιχείρηση, καθώς υπάρχει περίπτωση να αποχωρήσει από αυτή.

3. Να υπάρχουν μελλοντικές οικονομικές ωφέλειες από τη χρήση του

Η χρήση ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου μπορεί να δημιουργήσει μελλοντικά ωφέλειες που να εμφανίζονται είτε με την μορφή εσόδων από τις πωλήσεις ενός προϊόντος, είτε με τη μείωση του κόστους μίας δραστηριότητας της επιχείρησης, είτε ως άλλου είδους οφέλη.

Ένα στοιχείο που ικανοποιεί τον ορισμό του άυλου περιουσιακού στοιχείου, όπως αυτός ορίζεται από τα ΔΛΠ, πρέπει να αναγνωρίζεται ως τέτοιο, μόνο εφόσον είναι πιθανό ότι θα προκύψουν από τη χρήση του μελλοντικά οικονομικά οφέλη που θα εισρεύσουν στην επιχείρηση και παράλληλα πρέπει το κόστος του να μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς την πιθανότητα εισέλευσης μελλοντικών οικονομικών ωφελειών δεν δίνονται στο σημείο αυτό από το ΔΛΠ 38. Με βάση όμως τη λογική που διακατέχει τα ΔΛΠ, εΐθισται να θεωρείται ότι κάτι είναι πιθανό να συμβεί, όταν είναι μεγαλύτερες οι πιθανότητες πραγματοποίησής του από αυτές της μη. Σε μεγαλύτερο βαθμό επαφίεται στη διοίκηση της επιχείρησης να εκτιμήσει τις πιθανότητες να δημιουργηθούν μελλοντικές εισροές από τη χρήση του άυλου, καθώς και το ύψος αυτών, και να θεμελιώσει τα συμπεράσματά της σε βάσιμες υποθέσεις. Οι εκτιμήσεις γίνονται σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία που έχει η διοίκηση κατά το στάδιο της αρχικής αναγνώρισης για τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, την ωφέλιμη ζωή του άυλου κλπ.

Αναφορικά με το κόστος απόκτησης του άυλου, η εκτίμησή του θεωρείται αξιόπιστη όταν πληρούνται οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις που καθορίζονται από το Δ.Λ.Π. 38 ανάλογα με τον τρόπο απόκτησης.

3.4 Αρχική Αναγνώριση του Άυλου Ανάλογα με τον Τρόπο Απόκτησης

Το Δ.Λ.Π. 38 διακρίνει την αρχική αναγνώριση των άυλων στοιχείων ανάλογα με τους κάτωθι τρόπους απόκτησής τους:

- την μεμονωμένη απόκτηση άυλων στοιχείων του ενεργητικού,

- την απόκτησή τους ως μέρος της εξαγοράς μίας επιχείρησης,
- την απόκτησή τους με τη βοήθεια κρατικής επιχορήγησης,
- την απόκτησή τους με ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων,
- τα εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα περιουσιακά στοιχεία.

3.4.1 Μεμονωμένη Απόκτηση Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων

Στην περίπτωση όπου ένα άυλο στοιχείο αποκτάται ξεχωριστά, η αναγνώριση γίνεται στο τίμημα που καταβλήθηκε. Η τιμή του άυλου αντανακλά τις προσδοκίες σχετικά με την πιθανότητα ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν τελικά στην επιχείρηση. Επομένως, στην περίπτωση αυτή το Δ.Λ.Π. 38 θεωρεί ότι το κριτήριο της πιθανότητας εισέλευσης μελλοντικών ροών από τη χρήση του ικανοποιείται πάντα και ότι το κόστος του άυλου έχει αποτιμηθεί αξιόπιστα, ειδικά στην περίπτωση όπου το τίμημα της αγοράς είναι με τη μορφή μετρητών.

Το κόστος του άυλου περιλαμβάνει την τιμή αγοράς του (μαζί με τους φόρους και τους δασμούς, αφού όμως αφαιρεθούν οι διάφορες εκπτώσεις) αλλά και τα έξοδα που συνδέονται άμεσα με την προετοιμασία του ώστε να είναι έτοιμο για χρήση, όπως για παράδειγμα μεταφορικά ή έξοδα που απαιτούνται για να ελεγχθεί ότι λειτουργεί σωστά. Υπάρχουν όμως και κόστη που μπορεί να αφορούν άμεσα το άυλο, εντούτοις δεν προσαυξάνουν το κόστος κτήσης του. Τέτοια είναι το κόστος παρουσίασης ενός προϊόντος ή υπηρεσίας, μαζί με τα έξοδα διαφήμισης και τα έξοδα για προωθητικές ενέργειες, γενικά διοικητικά κόστη, αρχικές ζημίες μέχρι να αποδώσει το άυλο στοιχείο κλπ.

Σε περίπτωση που η πληρωμή δεν γίνει μετρητοίς και η εξόφληση του ποσού ξεπεράσει τα συνήθη πιστωτικά όρια, το κόστος του ισούται με την ισοδύναμη τιμή σε μετρητά. Η διαφορά ανάμεσα στην ισοδύναμη τιμή σε μετρητά και το τίμημα που καταβλήθηκε αποτελεί τόκο που αντιστοιχεί στη διάρκεια πίστωσης, εκτός αν ικανοποιούνται τα κριτήρια που ορίζει το Δ.Λ.Π 23 ‘‘Κόστος Δανεισμού’’, οπότε και κεφαλαιοποιείται.

3.4.2 Απόκτηση ως Μέρος της Εξαγοράς μίας Επιχείρησης

Το Δ.Π.Χ.Π. 3 είναι αυτό που ρυθμίζει όλα τα λογιστικά ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν κατά τη συνένωση δύο επιχειρήσεων. Προβλέπει λοιπόν τα άυλα στοιχεία που αποκτώνται κατά την εξαγορά μίας επιχείρησης, πρέπει να αποτιμώνται στην εύλογη αξία που έχουν κατά την ημερομηνία της συγχώνευσης. Η εύλογη αξία του άυλου, αντίστοιχα με την τιμή, είναι αυτή που αντανακλά την πιθανότητα, ότι τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη που ενσωματώνονται στο περιουσιακό στοιχείο θα εισρεύσουν στην οντότητα. Επομένως, ένα άυλο στοιχείο μπορεί να αναγνωριστεί ξεχωριστά από την υπεραξία (και ανεξάρτητα από το εάν εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της εξαγοραζόμενης επιχείρησης) εφόσον η εύλογη αξία του μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα, αφού το κριτήριο της πιθανής εισέλευσης μελλοντικών ωφελειών ενσωματώνεται στην εύλογη αξία¹⁰. Στο σημείο αυτό το πρότυπο ορίζει ιεραρχία για την αξιοπιστία της εκτιμώμενης εύλογης αξίας και διακρίνει δύο περιπτώσεις, ανάλογα με το εάν υπάρχει ή όχι ενεργός αγορά¹¹:

- Εάν υπάρχει ενεργός αγορά:

Στην περίπτωση αυτή, το καλύτερο κριτήριο αξιολόγησης της εύλογης αξίας είναι οι χρηματιστηριακές τιμές αντίστοιχων στοιχείων του άυλου ενεργητικού. Εάν δεν υπάρχουν στοιχεία για τις τρέχουσες τιμές διαπραγμάτευσης των άυλων, τότε ως βάση χρησιμοποιείται η τελευταία γνωστή τιμή από την πιο σχετική συναλλαγή, με την προϋπόθεση ότι δεν μεσολάβησε σημαντική μεταβολή στις συνθήκες του οικονομικού περιβάλλοντος από τη μέρα εκείνη.

- Εάν δεν υπάρχει ενεργός αγορά:

Στην πραγματικότητα πρόκειται για την πιο συνήθη περίπτωση, μία και η αγοραπωλησία άυλων στοιχείων παρουσιάζει ιδιαιτερότητες που δυσκολεύουν τη διαμόρφωση μίας ομοιογενούς αγοράς. Η αξία πολλών άυλων στοιχείων, όπως είναι τα εκδοτικά δικαιώματα, τα εμπορικά σήματα, οι πατέντες κ.α., διαμορφώνεται με

---

¹⁰ Εάν, κατά τη συνένωση δύο επιχειρήσεων, υπάρχει άυλο περιουσιακό στοιχείο με σαφώς καθορισμένη ωφέλιμη ζωή (πχ βασίζεται σε συμβατικά δικαιώματα ή σύμβαση δικαιόχρησης), τότε αυτό πρέπει να καταχωρηθεί αυτόνομα ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού, ακόμη και αν δεν είναι ξεκάθαρα διαχωρίσιμο. Διαφορετικά, εάν συμπεριληφθεί στην υπεραξία, ερχόμαστε σε αντίθεση με χαρακτηριστικό που προσδίδουν τα λογιστικά πρότυπα στην υπεραξία, δηλαδή την ικανότητα που έχει η αποκτώσα εταιρία να αποκομίζει υπερκέρδη από την υπεραξία της αποκτώμενης επ' αόριστο (Grant Thornton ,p.. 883)

¹¹ Με βάση την παρ. 8 του Δ.Λ.Π. 38, ενεργός αγορά υπάρχει όταν: 1) τα στοιχεία που γίνονται αντικείμενο εμπορίου στην αγορά είναι ομοιογενή, 2) πρόθυμοι αγοραστές και πωλητές μπορούν να βρεθούν ανά πάσα στιγμή, 3) οι τιμές των συναλλαγών είναι γνωστές και διαθέσιμες στο κοινό.

βάση τη μοναδικότητά τους. Επιπλέον, οι τιμές διαπραγματεύονται μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και έτσι είναι δύσκολο να βρεθούν τέτοιου είδους πληροφορίες. Γι' αυτό και το πρότυπο ορίζει ότι το άυλο πρέπει να αξιολογείται σε μία βάση που να αντικατοπτρίζει το ποσό που είναι πρόθυμος να πληρώσει ο αγοραστής για να το αποκτήσει, δεδομένου ότι τα δύο μέρη συναλλάσσονται με τη θέληση τους και έχοντας λάβει την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση.

Το πρότυπο ορίζει επίσης, ότι σε περίπτωση που μία επιχείρηση καταφεύγει συχνά σε αγοραπωλησίες άυλων στοιχείων του ενεργητικού της, μπορεί να έχει αναπτύξει κάποια από τις γενικά παραδεκτές τεχνικές αξιολόγησης περιουσιακών στοιχείων, όπως η προεξόφληση των ελεύθερων ταμειακών ροών, οι πολλαπλασιαστές κλπ (για παράδειγμα, οι εκδοτικοί τίτλοι συνήθως αξιολογούνται με τη μέθοδο των πολλαπλασιαστών).

Εάν παρόλα αυτά, το άυλο στοιχείο δεν μπορεί να αξιολογηθεί αξιόπιστα κατά τη συνένωση, τότε δεν αναγνωρίζεται ξεχωριστά αλλά συμπεριλαμβάνεται στο ποσό της υπεραξίας.

3.4.3. Απόκτηση με τη Βοήθεια Κρατικής Επιχορήγησης

Ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο μπορεί να αποκτηθεί δωρεάν ή έναντι τεκμαρτής αντιπαροχής, μέσω μία κρατικής επιχορήγησης. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν άυλα στοιχεία όπως τα δικαιώματα προσγείωσης και απογείωσης αεροπορικών εταιριών, άδειες λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού, ποσοτώσεις, άδειες εισαγωγής προϊόντων και άλλα άυλα στοιχεία τέτοιου είδους, που κατά κάποιο τρόπο μεταβιβάζονται από το κράτος στην επιχείρηση.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις ρυθμίζονται από το Δ.Λ.Π. 20, το οποίο προβλέπει ότι η αρχική αναγνώριση των άυλων περιουσιακών στοιχείων μπορεί να γίνει είτε στην εύλογη αξία τους είτε σε μία ενδεικτική αξία που να συμπεριλαμβάνει και τις άμεσα αποδοτέες δαπάνες που χρειάζονται ώστε να προετοιμασθεί για χρήση. Ο τρόπος που θα επιλεγεί πάντως, πρέπει να εφαρμοστεί ομοιόμορφα από την επιχείρηση για όλα τα άυλα στοιχεία που θα αποκτηθούν κατά αυτόν τον τρόπο.

Δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί αξιόπιστα η εύλογη αξία όλων των αδειών που διανέμονται από μία κυβέρνηση καθώς μπορεί να έχουν διατεθεί με μηδενικό αντάλλαγμα, να μην είναι μεταβιβάσιμα ή να μπορούν να αγοραστούν και να

πουληθούν μόνον ως μέρος μίας επιχείρησης. Για παράδειγμα, στην περίπτωση μίας αεροπορικής εταιρίας που κλείσει, τα δικαιώματα χρήσης των αεροδρομίων χάνονται και δεδομένου ότι δεν υπάρχει οργανωμένη δευτερογενής αγορά στην οποία να διαπραγματεύονται (συντά βέβαια αναπτύσσεται μαύρη αγορά αμφίβολης νομιμότητας), η εύλογη αξία τους εκτιμάται με δυσκολία. Αντίθετα, οι ποσοτώσεις γάλακτος που διανέμει μία κυβέρνηση διαπραγματεύονται ελεύθερα και η εύλογη αξία τους είναι πρόδηλη (Grant Thornton, p.880, 887).

3.4.4. Απόκτηση Άυλων με Ανταλλαγή

Η ανταλλαγή άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι εφικτή ανάμεσα σε δύο επιχειρήσεις, όταν η μία έχει στην κατοχή της άυλα που πλέον δε χρειάζεται ή δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει και η άλλη έχει άλλα πλεονάζοντα περιουσιακά στοιχεία. Τέτοιου είδους ανταλλαγές συνηθίζονται ανάμεσα σε αεροπορικές εταιρίες, που ανταλλάσσουν τα δικαιώματα χρήσης των αεροδρομίων και σε εκδοτικούς οίκους, που ανταλλάσσουν τίτλους εφημερίδων.

Το Δ.Λ.Π. 38 ορίζει ότι όλα τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που ανταλλάσσονται με αντάλλαγμα μη χρηματικά στοιχεία ή με συνδυασμό χρηματικών και μη στοιχείων, θα αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους, εκτός εάν:

- η συναλλαγή στερείται εμπορικής ουσίας,¹²
- δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα η εύλογη αξία των στοιχείων που ανταλλάσσονται.

Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η αποτίμηση του άυλου που αποκτά η επιχείρηση, το κόστος του εξισώνεται με τη λογιστική αξία του στοιχείου που παραχωρείται και έτσι δεν αναγνωρίζεται ούτε κέρδος, ούτε ζημία ανταλλαγής.

Εάν είναι δυνατό να προσδιοριστεί αξιόπιστα η εύλογη αξία τόσο του στοιχείου που παραχωρείται, όσο και αυτού που αποκτάται, τότε η αξία του στοιχείου που παραχωρείται αποτελεί το κόστος της ανταλλαγής, εκτός εάν η εύλογη του αποκτώμενου άυλου είναι πιο έκδηλη.

---

¹²Μία οικονομική μονάδα πρέπει να αξιολογήσει εάν μία ανταλλαγή άυλων περιουσιακών στοιχείων έχει ή όχι εμπορική σημασία. Θεωρείται ότι έχει εμπορική σημασία, όταν αναμένονται μελλοντικά ταμειακά οφέλη που μπορούν να αποδοθούν στη συναλλαγή αυτή.

3.4.5. Εσωτερικώς Δημιουργούμενα Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία

Ως προς την αναγνώριση των εσωτερικώς δημιουργούμενων άυλων περιουσιακών στοιχείων ανακύπτουν δυσκολίες που εντοπίζονται σε δύο κυρίως άξονες:

- εάν πληροί τα κριτήρια αναγνωσιμότητας ως ένα αυτόνομο περιουσιακό στοιχείο που θα αποφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στην επιχείρηση,
- εάν το κόστος του μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα, ειδικά σε περιπτώσεις όπου το κόστος δημιουργίας του άυλου δεν μπορεί να διακριθεί από το γενικότερο κόστος με το οποίο βαρύνεται η οικονομική μονάδα για να διατηρήσει ή να αυξήσει την εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία της.

Για να αποφευχθεί μία ανάρμοστη λογιστική αναγνώριση ενός εσωτερικώς δημιουργούμενου άυλου περιουσιακού στοιχείου, το Δ.Λ.Π. 38 είναι περισσότερο αυστηρό και ορίζει ότι, πέρα από τις γενικές προϋποθέσεις αρχικής αναγνώρισης ενός άυλου, όπως αυτές αναφέρθηκαν παραπάνω, πρέπει να συντρέχουν επίσης τα ακόλουθα:

- να ικανοποιούνται κριτήρια που αποδεικνύουν ότι η ανάπτυξη του άυλου βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο
- η εξέλιξη του άυλου να είναι οικονομικά βιώσιμη και,
- να περιλαμβάνει μόνον τα άμεσα αποδοτέα κόστη.

Αναφορικά με τον βαθμό ανάπτυξης του άυλου υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το εάν αυτό βρίσκεται σε φάση έρευνας ή σε φάση ανάπτυξης.

3.4.5.1. Φάση Έρευνας

Ως “έρευνα” αναφέρεται η οργανωμένη και συστηματική έρευνα με την προοπτική να αποκτήσει η επιχείρηση νέα επιστημονική ή τεχνική γνώση. Εάν λοιπόν το άυλο βρίσκεται σε φάση έρευνας, δεν μπορεί να καταχωριστεί στο ενεργητικό της επιχείρησης, καθώς δεν μπορεί να αποδειχθεί το στοιχείο αυτό πιθανώς να δημιουργήσει στο μέλλον οικονομικά οφέλη για αυτή. Επομένως, οι δαπάνες που σχετίζονται με την έρευνα πρέπει να αναγνωρίζονται ως έξοδα τη στιγμή που πραγματοποιούνται.

3.4.5.2. Φάση ανάπτυξης

Ως “φάση ανάπτυξης” ορίζεται η περίοδος όπου λαμβάνει χώρα η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας με στόχο το σχεδιασμό της παραγωγής καινοτόμων προϊόντων, υλικών, συσκευών, συστημάτων κλπ, προτού αυτά εισαχθούν κανονικά στη γραμμή παραγωγής της επιχείρησης (Grant Thornton, p. 889).

Για να αναγνωριστεί στο ενεργητικό ένα άυλο στοιχείο που δημιουργείται εντός της επιχείρησης και βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης, πρέπει η επιχείρηση να αποδείξει τα κάτωθι:

- ότι είναι τεχνικά εφικτό να ολοκληρωθεί το άυλο ώστε να είναι έτοιμο για χρήση ή για πώληση,
- ότι υπάρχει η πρόθεση να ολοκληρωθεί ώστε να χρησιμοποιηθεί ή να βγει στην κυκλοφορία,
- ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να πουλήσει το άυλο,
- πως το άυλο θα δημιουργήσει μελλοντικά οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση. Μεταξύ άλλων θα πρέπει να αποδείξει ότι υπάρχει αγορά για το προϊόν που θα προκύψει από το άυλο, ή για το ίδιο το άυλο, ή εάν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί εσωτερικά να αποδειχθεί η χρησιμότητά του,
- την επάρκεια των τεχνικών, οικονομικών και άλλων πόρων που είναι απαραίτητοι για να ολοκληρωθεί η δημιουργία του άυλου,
- την ικανότητά της να εκτιμήσει αξιόπιστα τις δαπάνες που είναι άμεσα αποδοτέες στο άυλο κατά τη φάση της ανάπτυξης.

Ωστόσο, είναι μία πρόκληση για την επιχείρηση να αντλήσει αντικειμενικά στοιχεία ως προς τις παραπάνω συνθήκες που πρέπει να ικανοποιούνται γιατί η πρόθεση να ολοκληρωθεί η δημιουργία του άυλου εξαρτάται από το μανατζμεντ της επιχείρησης ενώ οι συνθήκες που σχετίζονται με την ικανότητα ολοκλήρωσης του άυλου και την επάρκεια των πόρων έχουν να κάνουν με την γενικότερη πορεία της επιχείρησης. Το Δ.Λ.Π. 38 ορίζει πως μία επιχείρηση μπορεί να αποδείξει τα παραπάνω με ένα επιχειρηματικό πλάνο δράσης που να δείχνει την κατανομή και την αξιοποίηση των πόρων για τη δημιουργία του άυλου, με την παρουσία ενός δανειστή πρόθυμου να χρηματοδοτήσει το επιχειρηματικό πλάνο, με στοιχεία που να δείχνουν ότι διαθέτει αξιόπιστο σύστημα κοστολόγησης που μπορεί να επιμερίσει τις δαπάνες για τη δημιουργία του άυλου κλπ.

Πολλοί τύποι προϊόντων πρέπει να λάβουν κάποιου είδους έγκριση για να ξεκινήσει η κυκλοφορία τους (φάρμακα, αεροσκάφη, ηλεκτρικές συσκευές κλπ). Αντίθετα με όσα αναφέρθηκαν, η έγκριση δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για να κεφαλαιοποιηθούν οι δαπάνες που έγιναν κατά τη φάση της ανάπτυξης. Μόνον σε περίπτωση που πρόκειται για ένα εντελώς καινοτόμο προϊόν, η απουσία έγκρισης υπονομεύει την εισροή μελλοντικών ωφελειών.

Άλλα στοιχεία όπως τα εσωτερικώς δημιουργούμενα σήματα, οι εκδοτικοί τίτλοι, τα πελατολόγια κα. δεν μπορούν να αναγνωριστούν ως τέτοια γιατί το κόστος δημιουργίας τους δεν γίνεται να διαχωριστεί από το κόστος ανάπτυξης της επιχείρησης ως σύνολο.

3.4.5.3. Κόστος των Εσωτερικώς Δημιουργούμενων Άυλων

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο πρέπει να αναγνωρίζεται αρχικά στο κόστος του ή στην εύλογη αξία του. Όταν πρόκειται για εσωτερικώς δημιουργούμενο άυλο, τότε στο κόστος του πρέπει να συμπεριλαμβάνονται όσα έξοδα έχουν πραγματοποιηθεί από τη στιγμή που ικανοποιούνται τα κριτήρια αναγνώρισης και μετά και σχετίζονται άμεσα με τη δημιουργία και την προετοιμασία του άυλου ώστε να είναι έτοιμο για χρήση. Δαπάνες που έγιναν προτού ισχύσουν οι προϋποθέσεις αναγνώρισης καταχωρούνται ως έξοδα και δεν γίνεται να κεφαλαιοποιηθούν αναδρομικά. Περιπτώσεις δαπανών που αποδίδονται άμεσα στη δημιουργία και την προετοιμασία του άυλου είναι:

- το κόστος των υλικών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιήθηκαν στη δημιουργία του άυλου,
- το ύψος των παροχών που δόθηκαν στους εργαζομένους που ασχολήθηκαν με τη δημιουργία του άυλου,
- έξοδα που έγιναν για να κατοχυρωθούν τα νομικά δικαιώματα,
- αποσβέσεις από διπλώματα ευρεσιτεχνίας και άδειες που χρειάστηκαν για την παραγωγή του άυλου,

- κόστη δανεισμού που, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 23 “Κόστος Δανεισμού” , μπορούν να αποτελέσουν συστατικό στοιχείο του κόστους.

3.4.5.4. Καταχώριση Δαπάνης που Αφορά Εσωτερικώς Δημιουργούμενο Άυλο

Οι δαπάνες που γίνονται για ένα εσωτερικώς δημιουργούμενο άυλο αναγνωρίζονται ως έξοδα τη στιγμή που πραγματοποιούνται, εκτός εάν μπορούν να αποτελέσουν στοιχείο του κόστους ή εάν λάβουν χώρα κατά τη συνένωση δύο επιχειρήσεων και αφορούν άυλο που δεν μπορεί να αναγνωριστεί, οπότε και περιλαμβάνονται στο ποσό της υπεραξίας.

Περιπτώσεις δαπανών που πρέπει να αναγνωρίζονται ως έξοδα τη στιγμή που πραγματοποιούνται είναι δαπάνες για προώθηση και διαφήμιση (εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι συνετέλεσαν άμεσα στην προετοιμασία του άυλου για χρήση)¹³, δαπάνες για να εκπαιδευτεί το προσωπικό που θα λειτουργήσει το άυλο περιουσιακό στοιχείο, κόστη έναρξης (εκτός εάν συμπεριλαμβάνονται στο κόστος ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου όπως ορίζει το Δ.Λ.Π 16 “Ασώματες Ακινήτοποιήσεις”), κόστη αναδιοργάνωσης και επανεγκατάστασης κ.α.

3.5. Αποτίμηση Άυλων Μετά την Αρχική Αναγνώριση

Το Δ.Λ.Π. 38 δίνει στην οικονομική μονάδα δύο εναλλακτικούς χειρισμούς για την μετέπειτα αποτίμηση του άυλου περιουσιακού στοιχείου. Η επιχείρηση μπορεί να επιλέξει ανάμεσα:

---

¹³Σύμφωνα με τους Bond & Gummis (2000), το Δ.Λ.Π. 38 προτείνει έναν συντηρητικό τρόπο μεταχείρισης των άυλων στοιχείων καθώς είναι δύσκολο από τη φύση τους να μετρηθούν. Γι’ αυτό και σε πολλές περιπτώσεις, έξοδα που πραγματοποιούνται από την επιχείρηση και θα οδηγήσουν σε αύξηση των εισοδημάτων της μελλοντικά, δεν αναγνωρίζονται ως άυλα στοιχεία αλλά περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα της χρήσης στην οποία πραγματοποιούνται (πχ έξοδα διαφήμισης, έξοδα έρευνας). Αυτό όμως μπορεί να καταστρατηγήσει τη λογιστική αρχή της αντιστοίχισης των εσόδων με τα έξοδα και άρα επιδρά αρνητικά στην αξιοπιστία της πληροφόρησης που παρέχεται από τις οικονομικές καταστάσεις.

- στη μέθοδο του κόστους και,
- στη μέθοδο της αναπροσαρμογής.

3.5.1. Μέθοδος του Κόστους

Όταν ένα άυλο αποτιμάται σύμφωνα με τη μέθοδο του κόστους, τότε η αξία του είναι αυτή που προκύπτει από το κόστος κτήσης του, μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημιές απομείωσης.

3.5.2. Μέθοδος της Αναπροσαρμογής

Με βάση τη μέθοδο της αναπροσαρμογής το άυλο αποτιμάται σε μία αξία που έχει επαναπροσδιορισθεί με βάση την εύλογη αξία του άυλου, μείον τις αποσβέσεις και τις ζημιές απομείωσης που έγιναν μετά την τελευταία αναπροσαρμογή.

Για να αποφευχθούν παρερμηνείες, το πρότυπο σαφώς ορίζει ότι η μέθοδος της αναπροσαρμογής δεν επιτρέπεται για την αξιολόγηση άυλων που δεν έχουν καταχωρηθεί νωρίτερα ως περιουσιακά στοιχεία και για την αρχική αναγνώριση των άυλων σε αξία διαφορετική από το κόστος τους. Αυτό γίνεται για να μην υπάρχει το “παραθυράκι” για μία επιχείρηση να καταφύγει σε επανεκτίμηση ενός άυλου, που δεν έχει καταγραφεί νωρίτερα γιατί το κόστος του δεν μπορούσε να κεφαλαιοποιηθεί, και να το εμφανίσει σε αναπροσαρμοσμένη αξία.

Η επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει την μέθοδο αναπροσαρμογής μόνον εφόσον υπάρχει ενεργός αγορά για το άυλο από την οποία να μπορούν να ληφθούν στοιχεία για την εύλογη αξία του. Στην περίπτωση της αναπροσαρμογής της αξίας δεν υπάρχουν διατάξεις που να προβλέπουν ότι η εκτίμηση της εύλογης μπορεί να γίνει με έμμεσους τρόπους, όπως για παράδειγμα με τη χρήση χρηματοοικονομικών μοντέλων.

Όταν η επιχείρηση επιλέξει αυτή τη μέθοδο για τη μετέπειτα αποτίμηση ενός άυλου, θα πρέπει να την εφαρμόσει ομοιόμορφα για όλα τα άυλα που εντάσσονται

στην ίδια κατηγορία με αυτό¹⁴, εκτός εάν δεν υπάρχει ενεργός αγορά για κάποιο από αυτά. Η αναπροσαρμογή της αξίας θα πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα για όλα τα άυλα ώστε να διασφαλίζεται η αξιόπιστη και ομοιόμορφη απεικόνισή τους στις οικονομικές καταστάσεις.

Η συχνότητα των αναπροσαρμογών θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε, κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, η λογιστική αξία με την οποία εμφανίζονται να μην απέχει ουσιωδώς από την εύλογή τους. Επαφίεται στην κρίση της επιχείρησης να αξιολογήσει κάθε πότε θα πρέπει να αναπροσαρμόζει την αξία τους, ανάλογα με τη μεταβλητότητα που παρουσιάζει η εύλογη αξία τους.

Τέλος, αναφορικά με τη λογιστική αντιμετώπιση των λογιστικών διαφορών που προκύπτουν από την αναπροσαρμογή, εάν προκύψει μία ανατίμηση στην αξία του άυλου, η αύξηση αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια ως “Αποθεματικό Αναπροσαρμογής”, εκτός εάν αντιστρέφει προηγούμενη ζημία από μείωση της αξίας του, οπότε αναγνωρίζεται ως έσοδο στα αποτελέσματα της περιόδου. Αντίθετα, εάν από την αναπροσαρμογή προκύψει νέα μειωμένη αξία του άυλου, τότε η μείωση αναγνωρίζεται άμεσα στα αποτελέσματα της χρήσης ως έξοδο, εκτός εάν αναστρέφει μία προηγούμενη αύξηση που αναγνωρίστηκε ως “Αποθεματικό Αναπροσαρμογής”, και αφού εξαλειφθεί το ποσό αυτό, εάν υπάρχει εναπομείναν ποσό να καταχωρηθεί ως έξοδο χρήσης.

3.6. Υπολογισμός της Ωφέλιμης Ζωής Ενός Άυλου Στοιχείου του Ενεργητικού

Το Δ.Λ.Π. 38 ορίζει ως “ωφέλιμη ζωή” ενός άυλου:

- την περίοδο για την οποία αναμένεται ότι ένα άυλο θα είναι διαθέσιμο προς χρήση στην επιχείρηση ή ,

---

¹⁴Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία διακρίνονται σε κατηγορίες με βάση τη φύση τους και τη χρήση που έχουν στις λειτουργίες της επιχείρησης. Παράδειγμα κατηγοριοποίησης των άυλων είναι: α) συνταγές, φόρμουλες, μοντέλα, πρωτότυπα β) άδειες γ) εκδοτικοί τίτλοι εφημερίδων και περιοδικών δ) λογισμικά ε) επωνυμίες και σήματα στ) πνευματικά δικαιώματα και ευρεσιτεχνίες ζ) άυλα στοιχεία σε φάση ανάπτυξης (Grant Thornton , p.p. 901)

- το πλήθος των παραγωγικών ή όμοιων μονάδων που αναμένεται να αποκτήσει η επιχείρηση από το περιουσιακό στοιχείο.

Μία οικονομική μονάδα θα πρέπει να αξιολογήσει εάν ένα άυλο στοιχείο έχει καθορισμένη ή αόριστη ωφέλιμη ζωή. Το πρότυπο αναφέρει μία σειρά από παράγοντες που επηρεάζουν την ωφέλιμη ζωή ενός άυλου στοιχείου. Κάποιοι από αυτούς είναι:

- η αναμενόμενη χρησιμότητα του άυλου και το εάν θα μπορέσει η επιχείρηση να το διαχειριστεί αποδοτικά,
- ο κύκλος ζωής του άυλου και οι διαθέσιμες πληροφορίες για εκτιμήσεις ως προς την ωφέλιμη ζωή άλλων παρόμοιων άυλων,
- η τεχνολογική και εμπορική απαρχαίωση του άυλου,
- η σταθερότητα του κλάδου στον οποίο λειτουργεί το άυλο και οι αλλαγές στη ζήτηση των προϊόντων που είναι αποτέλεσμα του άυλου,
- η δράση των ανταγωνιστών και των εν δυνάμει ανταγωνιστών,
- οι απαιτούμενες δαπάνες ώστε να διατηρηθούν τα αναμενόμενα μελλοντικά οφέλη από τη λειτουργία του άυλου,
- η περίοδος κατά την οποία μπορεί να ασκείται έλεγχος επί του άυλου (πχ στην άδεια δικαιόχρησης) και άλλοι τέτοιου είδους περιορισμοί και,
- η εξάρτηση της ωφέλιμης ζωής του άυλου από την ωφέλιμη ζωή άλλων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

Η επιχείρηση θα πρέπει να προσέξει να μην υπερεκτιμήσει ούτε και να υποτιμήσει την ωφέλιμη ζωή του άυλου. Γι' αυτό και η ωφέλιμη ζωή του άυλου θα πρέπει να εξετάζεται τακτικά.

Στην περίπτωση όπου ένα άυλο στοιχείο προκύπτει από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα, τότε η ωφέλιμη ζωή του θα είναι αυτή για την οποία ισχύουν τα νομικά δικαιώματα, εκτός και εάν η επιχείρηση αναμένει να λαμβάνει οικονομικά οφέλη από τη χρήση του για μικρότερο διάστημα, οπότε και αυτό θα αποτελεί την ωφέλιμη ζωή του. Εάν υπάρχει η δυνατότητα ανανέωσης του σχετικού συμβολαίου, η ωφέλιμη ζωή πρέπει να περιλαμβάνει και την περίοδο ανανέωσης, μόνον εφόσον η ανανέωση γίνει χωρίς σημαντικό κόστος για την επιχείρηση.

3.6.1. Άυλο Περιουσιακό Στοιχείο με Καθορισμένη Ωφέλιμη Διάρκεια Ζωής

Εάν μία επιχείρηση κρίνει ότι ένα άυλο στοιχείο της έχει καθορισμένη ωφέλιμη ζωή, τότε πρέπει να προσδιορίσει τη διάρκεια που αυτό θα έχει χρησιμότητα ή το διάστημα στο οποίο θα αποκτήσει τις μέγιστες παραγωγικές ή άλλες παρόμοιες μονάδες που μπορεί να αποδώσει. Ένα άυλο στοιχείο με καθορισμένη ωφέλιμη ζωή μπορεί να αποσβεστεί.

3.6.1.1. Περίοδος και Μέθοδος Απόσβεσης

Ένα άυλο στοιχείο με καθορισμένη ωφέλιμη ζωή αποσβένεται κατά το ποσό που προκύπτει εάν από το κόστος κτήσης του αφαιρεθεί η υπολειμματική του αξία¹⁵. Μία επιχείρηση θα πρέπει να επανεξετάζει τουλάχιστον σε ετήσια βάση τόσο την περίοδο όσο και τη μέθοδο απόσβεσης που ακολουθεί, γιατί οι εκτιμήσεις σχετικά με την ωφέλιμη ζωή του άυλου μπορεί να αλλάξουν ανά πάσα στιγμή.

Όσον αφορά την περίοδο απόσβεσης, αυτή ξεκινάει όταν το άυλο είναι στην τοποθεσία και στην κατάσταση που πρέπει ώστε να είναι έτοιμο για χρήση. Γι' αυτό το άυλο αποσβένεται ακόμα και αν η επιχείρηση δεν το χρησιμοποιεί, καθώς είναι διαθέσιμο για χρήση. Το άυλο σταματά να αποσβένεται όταν έχει αποσβεστεί καθ' όλο το αποσβέσιμο ποσό, ή όταν ενταχθεί στην κατηγορία των περιουσιακών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση, ή εάν σταματήσει να εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Το πρότυπο δίνει την ευκαιρία στην επιχείρηση να επιλέξει ανάμεσα σε διαφορετικές μεθόδους απόσβεσης, όπως είναι η σταθερή μέθοδος, η φθίνουσα μέθοδος και η μέθοδος της μονάδας παραγωγής. Η μέθοδος απόσβεσης που θα χρησιμοποιηθεί θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο αναλώνονται τα οικονομικά οφέλη που παρέχει το άυλο.

---

¹⁵ Σύμφωνα με την παρ. 8 του Δ.Λ.Π. 38, υπολειμματική αξία ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου είναι η αξία που θα λάμβανε η επιχείρηση εάν προχωρούσε σήμερα σε εκποίηση του άυλου, αφού αφαιρεθεί το κόστος εκποίησης, αν το άυλο ήταν στην ηλικία και στην κατάσταση που αναμένεται να έχει στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

Η ετήσια απόσβεση του άυλου καταχωρίζεται ως έξοδο στα αποτελέσματα χρήσης. Σε περίπτωση που η ανάλωση ενός άυλου συντελεί στην παραγωγή ενός άλλου περιουσιακού στοιχείου, το έξοδο της απόσβεσης αποτελεί τμήμα του κόστους του τελευταίου και προσαυξάνει την αξία του.

3.6.1.2. Υπολειμματική Αξία

Το πρότυπο ορίζει ότι η υπολειμματική αξία ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου πρέπει να είναι μηδενική εκτός εάν υπάρχει τρίτο πρόσωπο που έχει δεσμευτεί να το αγοράσει στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του ή υπάρχει ενεργός αγορά για το άυλο αυτό, από την οποία να μπορούν να αντληθούν στοιχεία για τον προσδιορισμό της υπολειμματικής αξίας, και είναι πιθανό να συνεχίσει να υπάρχει στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του. Η μη μηδενική υπολειμματική αξία δείχνει την πρόθεση της επιχείρησης να διαθέσει το άυλο πριν το τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

Η οικονομική μονάδα πρέπει να καταφεύγει σε επανεκτίμηση της υπολειμματικής αξίας τουλάχιστον σε ετήσια βάση, ενώ μία μεταβολή της αντιμετωπίζεται ως μεταβολή λογιστικής εκτίμησης και διακανονίζεται με βάση το Δ.Λ.Π. 8 “Λογιστικές Αρχές και Μέθοδοι, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη”. Πάντως, σε περίπτωση που η αναθεωρημένη υπολειμματική αξία είναι μεγαλύτερη από τη λογιστική αξία του, το πρότυπο δεν επιτρέπει αναστροφή της απόσβεσης αλλά προβλέπει να γίνεται μηδενική απόσβεση, μέχρις ότου η υπολειμματική αξία να είναι και πάλι χαμηλότερη από την λογιστική.

3.6.2. Άυλο Περιουσιακό Στοιχείο με Αόριστη Ωφέλιμη Ζωή

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αόριστη ωφέλιμη ζωή δεν επιτρέπεται να αποσβένονται. Αντί αυτού, υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης της αξίας τους, όπου συγκρίνεται η λογιστική τους αξία με το ανακτήσιμο ποσό, όπως προβλέπει το Δ.Λ.Π. 36 “Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων”. Ο έλεγχος απομείωσης γίνεται σε ετήσια βάση και όποτε υπάρξουν ενδείξεις ότι η αξία του άυλου μπορεί να έχει απομειωθεί.

Πέρα όμως από τον έλεγχο απομείωσης, μία φορά το χρόνο θα πρέπει να γίνεται επανεξέταση της ωφέλιμης ζωής του άυλου, ώστε να διαπιστωθεί εάν συντρέχουν ακόμη οι λόγοι εκείνοι για τους οποίους έχει κριθεί αόριστη. Η αναθεώρηση ως προς την ωφέλιμη ζωή εμπίπτει και αυτή στο πεδίο του Δ.Λ.Π. 8 “Λογιστικές Αρχές και Μέθοδοι, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη”, ενώ σε περίπτωση που η διοίκηση της επιχείρησης κρίνει ότι η ωφέλιμη ζωή δεν είναι πλέον αόριστη αλλά μπορεί να καθοριστεί, αυτό μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι η αξία του έχει απομειωθεί.

Όταν από τον έλεγχο απομείωσης προκύψει ότι η αναπόσβεστη αξία του άυλου είναι μεγαλύτερη από το ανακτήσιμο ποσό¹⁶, τότε εμφανίζεται ζημία απομείωσης, η οποία αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσης.

3.7. Αποσύρσεις και Διαθέσεις Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων

Ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο παύει να εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις μίας οικονομικής μονάδας όταν διατίθεται προς πώληση ή όταν δεν αναμένεται να προκύψουν άλλα μελλοντικά οικονομικά οφέλη από τη χρήση ή τη διάθεσή του. Από τη διάθεση ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου προκύπτει κέρδος ή ζημία για την επιχείρηση, ανάλογα με το εάν η τιμή διάθεσης υπερβαίνει ή όχι τη λογιστική του αξία, και το αποτέλεσμα καταχωρείται στα αποτελέσματα της χρήσης που πραγματοποιήθηκε η διάθεση. Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση πώλησης και επαναμίσθωσης άυλου στοιχείου, όπου πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις του Δ.Λ.Π. 17 “Μισθώσεις”.

Το αντάλλαγμα που λαμβάνεται αντί του περιουσιακού στοιχείου καταχωρείται στην εύλογη αξία του. Αν η πληρωμή του άυλου γίνει με πίστωση, το αντάλλαγμα καταχωρείται αρχικά στην ισοδύναμη τιμή της μετρητοίς.

---

¹⁶Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 36 “Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων”, ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ποσό ανάμεσα στην καθαρή τιμή πώλησης και την ανακτήσιμη αξία που προκύπτει από την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών που δημιουργούνται από τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου

3.8. Γνωστοποιήσεις

Το Δ.Λ.Π. 38 περιλαμβάνει αναλυτικά όλες τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να γίνονται για τα άυλα στοιχεία μίας επιχείρησης. Οι γνωστοποιήσεις γίνονται ξεχωριστά για κάθε κατηγορία άυλων περιουσιακών στοιχείων. Οι κατηγορίες μπορούν να διασπαστούν και σε μικρότερες ομάδες, εάν κριθεί ότι έτσι παρέχεται πληρέστερη πληροφόρηση στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. Μπορεί επίσης μία επιχείρηση να θέλει να παραθέσει γνωστοποιήσεις διακρίνοντας τα άυλα ανάλογα με τον τρόπο απόκτησης, σε όσα αποκτήθηκαν μέσω κρατικής επιχορήγησης ή κατά την ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων. Το πρότυπο πάντως επιβάλλει κατά τις γνωστοποιήσεις να γίνεται και η διάκριση ανάμεσα στα εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα και στα λοιπά άυλα στοιχεία του ενεργητικού.

Για κάθε μία κατηγορία θα πρέπει να γνωστοποιούνται τα ακόλουθα:

- εάν η ωφέλιμη ζωή των άυλων περιουσιακών στοιχείων ήταν εφικτό να προσδιοριστεί ή κρίθηκε ως αόριστη. Σε περίπτωση που η ωφέλιμη ζωή προσδιορίστηκε σαφώς, να αναφέρονται οι συντελεστές απόσβεσης που χρησιμοποιήθηκαν,
- οι μέθοδοι απόσβεσης που χρησιμοποιήθηκαν για τα άυλα με καθορισμένη ωφέλιμη ζωή,
- η ακαθάριστη λογιστική αξία των άυλων (πριν την απόσβεση) και οι σωρευτικές αποσβέσεις (μαζί με τις ζημίες απομείωσης) στην αρχή και στο τέλος της χρήσης,
- το κονδύλι της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης που περιλαμβάνει τις αποσβέσεις των άυλων,
- μία αναλυτική παρουσίαση της λογιστικής αξίας των άυλων στην αρχή και το τέλος της χρήσης, όπου θα παρουσιάζονται:
  - οι προσθήκες της περιόδου, με διάκριση αυτών που προέκυψαν από εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα, αυτών που αποκτήθηκαν από αγορές και αυτών που αποκτήθηκαν από συνενώσεις επιχειρήσεων
  - τα άυλα που κατέχονται προς διάθεση ή περιλαμβάνονται σε ομάδα περιουσιακών στοιχείων που προορίζεται για διάθεση, σύμφωνα με το

Δ.Π.Χ.Π. 5 “Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία που Κατέχονται προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες”,

- αυξήσεις ή μειώσεις που προήλθαν από τις αναπροσαρμογές στην αξία των άυλων, σύμφωνα με τις παραγράφους 75,85 και 86 και από ζημίες απομείωσης που αναγνωρίστηκαν ή αναστράφηκαν απ’ ευθείας στην καθαρά θέση, με βάση το Δ.Λ.Π. 36,
- οι ζημίες απομείωσης που καταχωρίστηκαν στα αποτελέσματα χρήσης,
- οι ζημίες απομείωσης που αναστράφηκαν στα αποτελέσματα της περιόδου,
- το ποσό των αποσβέσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά την εν’ λόγω χρήση,
- οι καθαρές συναλλαγματικές διαφορές που προέκυψαν κατά τη μετατροπή στοιχείων των συναλλαγών από ξένο νόμισμα στο νόμισμα στο οποίο γίνεται η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων,
- λοιπές αλλαγές που έγιναν στο υπόλοιπο του λογαριασμού κατά τη χρήση αναφοράς.

Επιπρόσθετες γνωστοποιήσεις, κάποιες από τις οποίες αφορούν συγκεκριμένες περιπτώσεις, είναι και οι παρακάτω:

- το άθροισμα των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης που καταχωρίστηκαν ως έξοδο στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς,
- για ένα άυλο στοιχείο που η ωφέλιμη ζωή του έχει κριθεί αόριστη να αναφέρει τη λογιστική αξία του καθώς και τους λόγους για τους οποίους αξιολογήθηκε ως τέτοια. Επιπλέον, θα πρέπει να αναφέρονται και οι κρισιμότεροι παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη για τη απόφαση αυτή,
- αναλυτική παρουσίαση της λογιστικής αξίας και της περιόδου απόσβεσης που απομένει για κάθε άυλο που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.
- για άυλο στοιχείο που αποκτήθηκε μέσω κρατικής επιχορήγησης και αναγνωρίστηκε αρχικά στην εύλογη αξία του να αναφέρονται:
  - η εύλογη αξία στην οποία καταχωρήθηκαν αρχικά,
  - η λογιστική τους αξία και,

- με ποια μέθοδο αποτιμώνται μετά την αρχική τους αναγνώριση
- να καταγράφεται η ύπαρξη και η λογιστική αξία άυλων περιουσιακών στοιχείων, ο τίτλος κυριότητας των οποίων διέπεται από όρους, και η λογιστική αξία άυλων στοιχείων που κρατούνται ως ενέχυρα για την εξασφάλιση υποχρεώσεων,
- και τέλος, να αναφέρεται το ποσό των συμβατικών δικαιωμάτων για την απόκτηση άυλων περιουσιακών στοιχείων

Επιπλέον, μία οικονομική μονάδα ενθαρρύνεται να περιλαμβάνει στις γνωστοποιήσεις της:

- περιγραφή από κάθε άυλο που έχει αποσβεστεί πλήρως αλλά εξακολουθεί να χρησιμοποιείται από την επιχείρηση,
- μία σύντομη αναφορά όλων των σημαντικών άυλων στοιχείων που ελέγχει η επιχείρηση αλλά δεν πληρούν τα κριτήρια αναγνώρισης ώστε να εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης

3.8.1. Γνωστοποιήσεις για Άυλα που Αποτιμώνται με τη Μέθοδο της Αναπροσαρμογής

Για τα άυλα που μετά την αρχική τους αναγνώριση αποτιμώνται με τη μέθοδο της αναπροσαρμογής πρέπει να δίνονται και οι παρακάτω γνωστοποιήσεις:

- ανά κατηγορία άυλων στοιχείων πρέπει να αναφέρονται:
  - η ημερομηνία έναρξης ισχύος της αναπροσαρμογής,
  - η λογιστική αξία των αναπροσαρμοσμένων άυλων περιουσιακών στοιχείων,
  - η λογιστική αξία που θα είχε το άυλο εάν χρησιμοποιούνταν η μέθοδος του κόστους
- το ποσό του κονδυλίου “Αποθεματικά Αναπροσαρμογής” που αφορά στα άυλα κατά την έναρξη και λήξη της λογιστικής περιόδου αλλά και τους περιορισμούς που μπορεί να ισχύουν για τη δυνατότητα διανομής του υπολοίπου στους μετόχους,

οι μέθοδοι και οι σημαντικές παραδοχές που ακολουθήθηκαν για την εκτίμηση των εύλογων αξιών των άυλων περιουσιακών στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Δ.Λ.Π. 38 ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

4.1. Κίνητρα Έρευνας

Η υποχρεωτική εφαρμογή των διατάξεων των Δ.Λ.Π. για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων στο ελληνικό χρηματιστήριο, επιχειρήσεων, από το 2005 και έπειτα, έχει δημιουργήσει ισχυρές προσδοκίες ότι η πληροφόρηση που εμπεριέχεται στις σημειώσεις των επιχειρήσεων αυτών, εκπληρώνει τον απώτερο σκοπό των Δ.Λ.Π., όπως αυτός ορίζεται στον Κανονισμό 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου αναφέρεται ότι “ Ο παρών κανονισμός έχει ως στόχο την υιοθέτηση και χρήση διεθνών λογιστικών προτύπων στην Κοινότητα με σκοπό την εναρμόνιση της χρηματοοικονομικής πληροφορίας που παρουσιάζεται από τις εταιρίες .... ώστε να διασφαλιστεί υψηλός βαθμός διαφάνειας και συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων και ως εκ τούτου, η αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών της Κοινότητας και της εσωτερικής αγοράς “.

Ωστόσο, τα οφέλη που προκύπτουν για τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς από τις εκτενείς γνωστοποιήσεις που προβλέπουν τα Δ.Λ.Π. , τείνουν εμφανίζονται σε επιχειρήσεις που έχουν κίνητρα να επιτύχουν διαφάνεια μέσω της δημοσίευσης πληροφοριών, αντιμετωπίζουν για παράδειγμα ισχυρό ανταγωνισμό ή επιδιώκουν τη διεκδίκηση σημαντικών χρηματοοικονομικών συμφωνιών, και σε χώρες όπου η επιβολή του νόμου είναι ισχυρή (Daske et al, 2008), και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί της κεφαλαιαγοράς αλλά και οι υπόλοιποι κρατικοί μηχανισμοί έχουν έντονη παρουσία (Ball et al, 2000). Επομένως, η υιοθέτηση και εφαρμογή των Δ.Λ.Π. από μόνη της δεν αρκεί να διασφαλίσει ότι ο σκοπός της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας της πληροφόρησης, έχει επιτευχθεί, αλλά περισσότερο χρειάζονται ελεγκτικές παράμετροι που να διασφαλίζουν τη συνεπή εφαρμογή τους.

Με την αύξηση των επιχειρήσεων που στηρίζονται στο πνευματικό κεφάλαιο και την επίδραση που έχει στο περιβάλλον της, τις πρακτικές και την αξία της, αναμένεται ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για να διαχειριστούν τη λειτουργία τους θα είναι διαφορετικές. Αυτό θα επηρεάσει την αναφορά των επιχειρήσεων προς τους εξωτερικούς χρήστες, γιατί η επιχείρηση διέπεται από την ανάγκη για λογοδοσία που ενισχύεται από την αρχή του μη αποκλεισμού, δηλαδή της λογοδοσίας σε όλες τις ομάδες ενδιαφερομένων (Cooper & Owen, 2007).

Τα δύο παραπάνω στοιχεία, δηλαδή η ανάγκη για πιστή εφαρμογή των διατάξεων των Δ.Λ.Π. ώστε να αποφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα (διαφάνεια και συγκρισιμότητα) και η αυξανόμενη σημασία των άυλων περιουσιακών στοιχείων, υπήρξαν τα κίνητρα της παρούσας έρευνας που στρέφεται στη μελέτη των γνωστοποιήσεων που γίνονται ως προς τα άυλα, θεωρώντας τες ως το σημαντικότερο μέσο επικοινωνίας μίας επιχείρησης με τους ενδιαφερόμενους χρήστες.

4.2. Μεθοδολογία

4.2.1. Επιλογή Δείγματος

Για την εξέταση του βαθμού συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 38 ως προς τις γνωστοποιήσεις που ορίζει για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, επιλέχθηκαν επιχειρήσεις που αναμένεται να εμφανίζουν σημαντικά άυλα περιουσιακά στοιχεία, λόγω της φύσης της δραστηριότητάς τους. Εξετάζεται ο κλάδος της τεχνολογίας συνδυαστικά με τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, καθώς κρίθηκε ότι οι επιχειρήσεις που τους συγκροτούν είναι από τις πλέον κατάλληλες για τον σκοπό της παρούσας μελέτης. Αθροιστικά οι επιχειρήσεις ανέρχονται στις είκοσι δύο¹⁷. Για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων χρησιμοποιήθηκαν τα ετήσια δελτία των επιχειρήσεων για τις χρήσεις από το 2005, οπότε και έγινε υποχρεωτική η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις, μέχρι και το 2011.

4.2.2 Διαδικασία Κατασκευής του Πίνακα Γνωστοποιήσεων και Διεξαγωγής Συμπερασμάτων

Το πρακτικό κομμάτι της παρούσας μελέτης εστιάζει στη διερεύνηση του βαθμού συμμόρφωσης των εισηγμένων επιχειρήσεων που ανήκουν στους κλάδους της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών, σε σχέση με τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται από το Δ.Λ.Π. 38 για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης.

Περιορισμοί:

Περιορισμός 1: Η εξέταση επιχειρήσεων που ανήκουν αποκλειστικά σε αυτούς τους δύο κλάδους αποτελεί περιορισμό για την έρευνα και ενδέχεται να υπάρχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλάδου που να επηρεάζουν τα αποτελέσματα (Π_1).

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το εξεταζόμενο δείγμα, πέρα από μη αντιπροσωπευτικό του συνόλου των εισηγμένων επιχειρήσεων, είναι και μικρό σε μέγεθος.

Περιορισμός 2: Μικρό δείγμα (Π_2).

Έτσι, τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν δεν πρέπει να γενικεύονται για το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων.

Υποθέσεις:

Υπόθεση 1: Οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις συμμορφώνονται μερικώς με τις απαιτήσεις γνωστοποίησης που ορίζει το Δ.Λ.Π. 38 για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία (Y_1).

Επιπλέον, διαχρονικά οι επιχειρήσεις αναμένεται να επιδεικνύουν μεγαλύτερη συμμόρφωση, αφού το λογικό είναι ότι με τον καιρό θα εξοικειώνονται περισσότερο με τη νοοτροπία και τις πρακτικές των Δ.Λ.Π.

Υπόθεση 2: Ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων διαχρονικά αυξάνεται (Y_2).

---

¹⁷ Παρά τις προσδοκίες, μία επιχείρηση του εξεταζόμενου δείγματος δεν εμφάνισε άυλα στοιχεία σε κανέναν από τους ετήσιους ισολογισμούς για την περίοδο 2005 – 2011. Πρόκειται για την επιχείρηση με την επωνυμία “Quality & Reliability A.B.E.E.” που δραστηριοποιείται στις υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπολογιστών. Το 2005 η CPI A.E. Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και ο όμιλος INTEAL A.B.E.E.Δ.Ε. δεν εμφανίζουν άυλα στον ισολογισμό τους, ενώ η τελευταία δεν εμφανίζει ούτε τη χρήση 2006. Τέλος, η LAN-NET βρίσκεται σε αναστολή διαπραγμάτευσης των μετοχών της από το 2008 και έπειτα, επομένως εξετάστηκαν τα διαθέσιμα στοιχεία μέχρι και τη χρήση 2007.

Από την μελέτη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων θα αποκαλυφθεί, εάν οι παραπάνω υποθέσεις επαληθεύονται ή όχι. Στο πλαίσιο αυτό παρατίθενται αναλυτικά όλες οι γνωστοποιήσεις που ορίζει το σχετικό πρότυπο, με αυθαίρετη αρίθμηση που αποσκοπεί στην διευκόλυνση της ερμηνείας του πίνακα σε συνδυασμό με τα παρακείμενα σχόλια. Δεν εξετάζεται η συμμόρφωση των επιχειρήσεων σε σχέση με τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να γίνονται ως προς την υπεραξία τους, παρόλο που η υπεραξία αποτελεί βασικό άυλο στοιχείο μίας οικονομικής μονάδας, καθώς η περίπτωση της υπεραξίας καλύπτεται εξ' ολοκλήρου από το Δ.Π.Χ.Π. 3 “Συνενώσεις Επιχειρήσεων”, μιας και η υπεραξία μίας επιχείρησης αναγνωρίζεται μόνον σε περίπτωση συγχώνευσης ή εξαγοράς και όχι όταν είναι εσωτερικώς δημιουργούμενη.

Για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων χρησιμοποιήθηκε η διχοτόμος προσέγγιση, κατά την οποία, κάθε γνωστοποίηση που διαπιστώνεται ότι έχει δημοσιευθεί παίρνει την τιμή 1, ενώ κάθε γνωστοποίηση που διαπιστώνεται ότι δεν έχει δημοσιευθεί παίρνει την τιμή 0. Σε περίπτωση που κρίνεται ότι δεν υπάρχει λόγος δημοσίευσης μίας συγκεκριμένης γνωστοποίησης, τότε αυτή χαρακτηρίζεται ως “Μη Εφαρμόσιμη” και δεν συμπεριλαμβάνεται στη βαθμολόγηση της επιχείρησης (στις γνωστοποιήσεις αυτές υπάρχει κενό στον πίνακα). Στη συνέχεια, το άθροισμα των δημοσιευμένων γνωστοποιήσεων διαιρείται με το πλήθος των γνωστοποιήσεων που κρίνεται ότι θα έπρεπε να κάνει κάθε επιχείρηση κατά περίπτωση και προκύπτει έτσι ο βαθμός συμμόρφωσης της κάθε επιχείρησης με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις.

Περαιτέρω διευκρινίσεις απαιτούνται αναφορικά με τη δομή και το περιεχόμενο του πίνακα και δίνονται στη συνέχεια.

Το πρώτο σκέλος του πίνακα εξετάζει την σαφή εφαρμογή των κριτηρίων παράθεσης πληροφοριών, που πρέπει αυστηρά να ακολουθούνται από κάθε επιχείρηση αναφορικά με τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού της. Στο σημείο αυτό οι επιχειρήσεις κρίθηκαν αυστηρά, καθώς θεωρήθηκε ότι τα κριτήρια παράθεσης αποτελούν το δομικό πλαίσιο μετάδοσης της απαραίτητης πληροφορίας. Πιο συγκεκριμένα:

- το κριτήριο της ξεχωριστής παράθεσης πληροφοριών για τα εσωτερικώς δημιουργούμενα και τα λοιπά άυλα (K_1) θεωρείται ότι δεν πληρείται, εφόσον δεν υπάρχει σαφής διαχωρισμός για καμία περίπτωση άυλου από την πλευρά της επιχείρησης ενώ,

- το κριτήριο της ξεχωριστής πληροφόρησης για τα άυλα περιορισμένης και τα άυλα αόριστης διάρκειας (K₂) θεωρείται ότι πληρείται εφόσον δεν υπάρχει καμία αναφορά για άυλα αόριστης διάρκειας. Μόνον στην περίπτωση που υπάρχει αναφορά για άυλα αόριστης διάρκειας εξετάζεται συνδυαστικά η γνωστοποίηση 1, που αφορά την παράθεση των λόγων για τους οποίους κρίθηκε ως αόριστη η ωφέλιμη ζωή τους.

Στη συνέχεια του πίνακα ακολουθούν οι γνωστοποιήσεις που ορίζει το Δ.Λ.Π. 38, οι οποίες εξετάζονται κατά περίπτωση, ξεχωριστά για κάθε μία επιχείρηση. Οι γνωστοποιήσεις που αφορούν τα γενικά στοιχεία (μέθοδος απόσβεσης, αξία κτήσης κλπ) καθώς και ο πίνακας λογιστικής συμφωνίας αναμένεται να αναφέρονται από όλες τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις. Η προσδοκία αυτή υπάρχει και για τις ακόλουθες γνωστοποιήσεις, για τις οποίες δίνεται και η λογική με την οποία βαθμολογείται η κάθε επιχείρηση:

- **Ιδιαίτερη αναφορά σε σημαντικά άυλα:** αναμένεται από την επιχείρηση να πραγματοποιεί εκτενέστερη αναφορά σε άυλα που είναι σημαντικά για την ίδια, όπως για παράδειγμα στο λογισμικό της. Εάν αυτό συμβαίνει τότε η αντίστοιχη γνωστοποίηση (No18) λαμβάνει την τιμή ένα και εξετάζεται η πληρότητα των γνωστοποιήσεων που την συνοδεύουν. Εάν δεν υπάρχει εκτενέστερη αναφορά σε κάποιο άυλο, τότε η γνωστοποίηση λαμβάνει την τιμή μηδέν και δεν εξετάζεται η πληρότητα των λοιπών σχετικών γνωστοποιήσεων.
- **Άυλα που αποκτήθηκαν με επιχορήγηση:** αναμένεται από την επιχείρηση να διευκρινίζει εάν κάποιο από τα άυλα που διαθέτει έχει αποκτηθεί μέσω κρατικής επιχορήγησης. Εάν έχει αποκτήσει άυλο με αυτόν τον τρόπο, η αντίστοιχη γνωστοποίηση (No23) λαμβάνει την τιμή ένα και εξετάζεται η πληρότητα των γνωστοποιήσεων που την αφορούν. Εάν δεν γίνεται καμία αναφορά επί τούτου, τότε η γνωστοποίηση λαμβάνει την τιμή μηδέν και δεν εξετάζεται η πληρότητα των λοιπών σχετικών γνωστοποιήσεων. Εάν αναφέρεται ότι δεν αποκτήθηκαν άυλα μ' αυτόν τον τρόπο ή ότι οι κρατικές επιχορηγήσεις που λαμβάνει η επιχείρηση αφορούν πάγια ή έξοδά της, τότε θεωρείται ότι η επιχείρηση καλύπτει την ανάγκη πληροφόρησης του χρήστη ως προς το συγκεκριμένο θέμα και έτσι η γνωστοποίηση λαμβάνει την τιμή ένα, ενώ δεν εξετάζεται η εφαρμογή των λοιπών σχετικών γνωστοποιήσεων.

- **Άυλα των οποίων η κυριότητα υπόκειται σε όρους και άυλα ενεχυριασμένα:** αναμένεται από την επιχείρηση να διευκρινίζει εάν η κυριότητα ορισμένων άυλων που διαθέτει υπόκειται σε όρους ή εάν έχουν χρησιμοποιηθεί ως ενέχυρο. Η βαθμολόγηση γίνεται με την ίδια λογική που ακολουθείται στην προηγούμενη περίπτωση. Εάν δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά, η κύρια γνωστοποίηση (No27 και No31 αντίστοιχα) λαμβάνει την τιμή μηδέν και δεν εξετάζεται η πληρότητα των εξαρτώμενων γνωστοποιήσεων. Όταν αναφέρεται πως υπάρχουν τέτοια άυλα, η αντίστοιχη γνωστοποίηση παίρνει την τιμή ένα και εξετάζεται η πληρότητα των λοιπών σχετικών γνωστοποιήσεων. Τέλος, εάν διευκρινίζεται πως η επιχείρηση δεν έχει στην κατοχή της τέτοιου είδους άυλα, η κύρια γνωστοποίηση θεωρείται ότι πληρείται και βαθμολογείται με ένα, ενώ οι συμπληρωματικές γνωστοποιήσεις δεν εξετάζονται.

Το τμήμα του πίνακα που αναφέρεται ως “Γνωστοποιήσεις κατά περίπτωση”, περιέχει τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να γίνουν σε περιπτώσεις που καλύπτονται εξ’ ολοκλήρου από άλλα πρότυπα, παρότι αφορούν άυλα. Το ΔΛΠ 38 παραπέμπει στις γνωστοποιήσεις του Δ.Λ.Π. 8 “Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη” και του Δ.Λ.Π. 36 “Απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων”, όταν μεταβάλλεται εκτίμηση που επηρεάζει ένα άυλο στοιχείο, ή υπάρχει απομείωση της αξίας ενός άυλου, αντίστοιχα. Ο πίνακας γνωστοποιήσεων περιλαμβάνει τις βασικότερες γνωστοποιήσεις που προβλέπονται από τα πρότυπα αυτά για το ζήτημα των άυλων περιουσιακών στοιχείων.

Όσον αφορά το Δ.Λ.Π. 36 επισημαίνεται, ότι εφόσον περιλαμβάνονται οι γνωστοποιήσεις του Δ.Λ.Π. 36 ως προς την απομείωση της αξίας των άυλων, κρίθηκε πιο σωστό να συμπεριληφθούν και οι γνωστοποιήσεις για την απομείωση της υπεραξίας των επιχειρήσεων, παρόλο που δεν εξετάζεται ο βαθμός συμμόρφωσης των εν λόγω επιχειρήσεων με τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται για την υπεραξία. Εξετάζονται όμως μόνον οι γνωστοποιήσεις που αφορούν την απομείωση της υπεραξίας που έχει κατανεμηθεί σε μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών, αφού από τις επιχειρήσεις που εξετάστηκαν, όσες εμφάνιζαν υπεραξία στον ισολογισμό τους ακολούθησαν αυτόν τον τρόπο κατανομής.

Η εφαρμογή των γνωστοποιήσεων που ορίζει το Δ.Λ.Π. 8 εξετάζεται μόνον σε περίπτωση που παρατηρηθεί από τις λοιπές σημειώσεις, ότι κατά τη διάρκεια της εν λόγω λογιστικής χρήσης υπήρξε τροποποίηση σε κάποια εκτίμηση ή πολιτική της

επιχείρησης ή διορθώθηκε λάθος, που να επηρεάζει την αξία με την οποία εμφανίζονται τα άυλα στον ισολογισμό. Σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις που αναφέρθηκαν νωρίτερα, δεν αναμένεται από την επιχείρηση να τονίζει ότι δεν υπήρξε γεγονός που να προκαλέσει την τροποποίηση των εκτιμήσεων, καθώς με προσεκτική ανάγνωση των υπόλοιπων σημειώσεων είναι εφικτό να το αντιληφθεί ο ενδιαφερόμενος χρήστης.

4.3. Ευρήματα

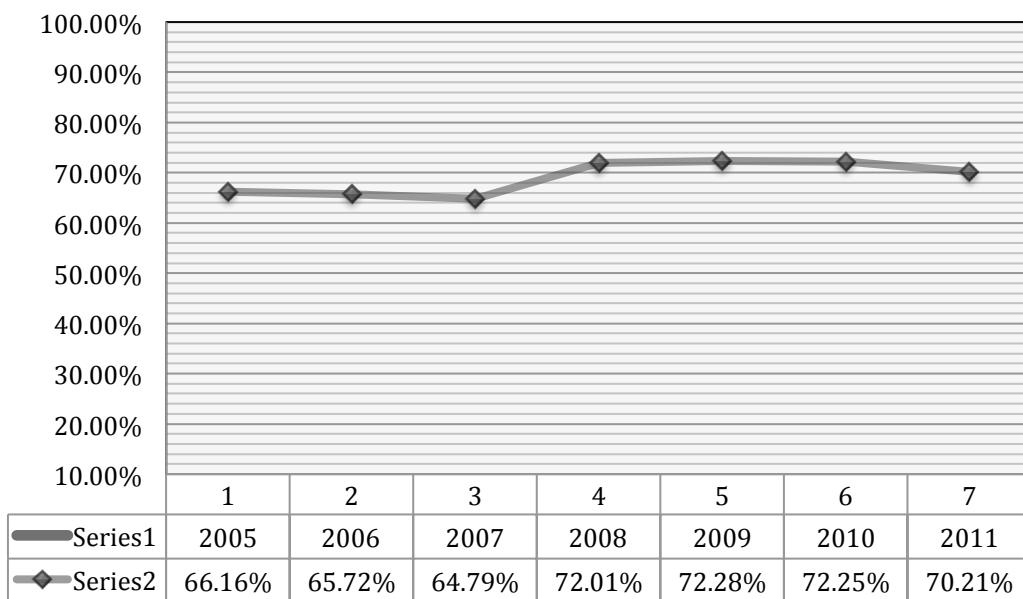
Με βάση τα δεδομένα του πίνακα βαθμολόγησης, προκύπτουν ορισμένα ευρήματα ως προς το βαθμό συμμόρφωσης των εξεταζόμενων επιχειρήσεων με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις του Δ.Λ.Π. 38 και παρουσιάζονται στη συνέχεια. Πρέπει όμως να τονιστεί στο σημείο αυτό, ότι τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η μελέτη στηρίζονται στις συγκεκριμένες παραδοχές που έγιναν και εξαρτώνται απόλυτα από αυτές και από την πρακτική βαθμολόγησης που τηρήθηκε και παρουσιάστηκε νωρίτερα. Εάν ένας ερευνητής επιλέξει να ακολουθήσει άλλη μέθοδο βαθμολόγησης των επιχειρήσεων, τότε τα αποτελέσματα θα διαφέρουν. Μπορεί για παράδειγμα να ακολουθήσει μία πιο αυστηρή γραμμή βαθμολόγησης (πχ να κρίνει πως η επιχείρηση πρέπει να αναφέρει σαφώς ότι δεν υπήρξε αλλαγή εκτίμησης της ωφέλιμης ζωής ενός άυλου, ώστε να θεωρηθεί ότι συμμορφώνεται με την αντίστοιχη γνωστοποίηση¹⁸), ή να προσδώσει διαφορετική βαρύτητα σε κάθε γνωστοποίηση, σταθμίζοντάς τες με συντελεστές που θα λαμβάνουν τιμές ανάμεσα στο μηδέν και το ένα. Σε κάθε περίπτωση τα αποτελέσματα θα εξαρτώνται απόλυτα από τις βάσεις της έρευνας και τις υποθέσεις που έγιναν.

Δίνεται αρχικά ένα διάγραμμα, που απεικονίζει τη διαχρονική πορεία του μέσου βαθμού συμμόρφωσης των επιχειρήσεων του δείγματος από το 2005 στο 2011.

---

¹⁸ Στην παρούσα μελέτη η επιχείρηση δεν “τιμωρείται” σε περίπτωση που δεν κάνει καμία σχετική αναφορά

**ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΟΡΙΖΕΙ ΤΟ Δ.Λ.Π. 38**

Σχήμα 1: Διαχρονική απεικόνιση του βαθμού συμμόρφωσης των επιχειρήσεων των κλάδων τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών, ως προς τις γνωστοποιήσεις που ορίζει το ΔΛΠ 38

Το 2005, ο βαθμός συμμόρφωσης ανέρχεται στο 66,16% και χαρακτηρίζεται ως χαμηλός, μιας και σημαίνει ότι, κατά μέσο όρο, οι επιχειρήσεις δημοσιεύουν δύο στις τρεις γνωστοποιήσεις που οφείλουν. Στις επόμενες δυο χρήσεις οι επιχειρήσεις συμμορφώνονται ελάχιστα λιγότερο με τις απαιτήσεις πληροφόρησης του Δ.Λ.Π. 38, ενώ από το 2008 και έπειτα βλέπουμε τον δείκτη να τείνει να σταθεροποιηθεί γύρω στο 70 με 72%. Η μεγαλύτερη πληρότητα πληροφόρησης καταγράφεται το 2009 (72,28%).

Σχολιάζοντας τα αποτελέσματα αυτά, μπορούμε να πούμε ότι ο χαμηλός βαθμός συμμόρφωσης που καταγράφηκε το 2005 είναι ως ένα βαθμό αναμενόμενος, λόγω της ελλιπούς εξοικείωσης με τις νέες λογιστικές μεθόδους και τη νέα λογική πληροφόρησης που διακατέχει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και κλήθηκαν να εφαρμόσουν οι επιχειρήσεις. Ωστόσο η συνέχιση των ίδιων ποσοστών για ακόμη δύο χρήσεις φανερώνει , είτε ότι οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα τήρησης των νέων λογιστικών κανόνων, είτε ότι είναι απρόθυμες να δημοσιεύσουν το σύνολο της απαιτούμενης πληροφόρησης. Από το 2008 και μετά η συμμόρφωση των επιχειρήσεων εξελίσσεται θετικά και κυμαίνεται σταθερά σε υψηλότερα επίπεδα. Και πάλι όμως τα ποσοστά αυτά δεν μπορούν να κριθούν ως ικανοποιητικά και εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης. Στην τελευταία

εξεταζόμενη χρήση καταγράφεται και πάλι πτώση του δείκτη, αλλά δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική ώστε να γεννά σημαντικές ανησυχίες σε σχέση με την πορεία του στο μέλλον. Γενικά, ο δείκτης δεν καταγράφει μεγάλες διακυμάνσεις από χρήση σε χρήση και αποτυπώνει μία σταθερά βελτιούμενη συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Ο μέσος βαθμός συμμόρφωσης που προκύπτει για την επταετία, ανέρχεται στο 68,81%.

Από τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν, προκύπτει πως η πρώτη υπόθεση (Y_1) στην οποία στηρίχτηκε η έρευνα, τελικώς επιβεβαιώνεται, δηλαδή οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις συμμορφώνονται μερικώς με τις γνωστοποιήσεις που πρέπει να δημοσιεύουν ως προς τα άυλα. Η δεύτερη υπόθεση (Y_2) που έγινε επαληθεύεται αλλά όχι απόλυτα, καθώς μπορεί να μην καταγράφεται αύξηση της συμμόρφωσης από χρήση σε χρήση, αλλά η συνολική εικόνα είναι πως διαχρονικά οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται καλύτερα στις υποχρεώσεις τους για πληροφόρηση. Ακολουθεί πίνακας που καταγράφει συνοπτικά τις βασικές τιμές κάθε χρήσης.

Πίνακας 1: Σύνοψη βασικών τιμών κάθε χρήσης

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Mean	66,16%	65,72%	64,79%	72,01%	72,28%	72,25%	70,21%
Median	66,41%	70%	70%	72,22%	72,22%	72,22%	70,21%
Min	17,65%	5,88%	5,88%	60%	64,71%	58,33%	51,85%
Max	86,96%	84,21%	84,21%	84,62%	88%	88,46%	88,46%

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα βλέπουμε αρχικά ότι, με εξαίρεση τις χρήσεις 2006 και 2007, τις υπόλοιπες χρονιές ο μέσος όρος του δείγματος πλησιάζει πολύ τη διάμεσο του δείγματος, κάτι που σημαίνει πως ο μέσος όρος είναι αρκετά αντιπροσωπευτικός των παρατηρήσεων και οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν ομοιόμορφη συμπεριφορά ως προς τη συμμόρφωσή τους. Η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στον μέσο και τη διάμεσο, που καταγράφεται τις δύο χρήσεις (2006 και 2007), οφείλεται στην ακραία ελάχιστη τιμή που καταγράφηκε τις χρονιές αυτές, μόλις 5,88%. Η βαθμολογία αυτή αφορά την ίδια επιχείρηση και για τις δύο χρήσεις και οφείλεται σε παράλειψη δημοσίευσης σχεδόν κάθε πληροφορίας, ενώ στον ισολογισμό της εμφάνισε άυλα περιουσιακά στοιχεία. Οι μέγιστες τιμές καταγράφονται όλες από την ίδια επιχείρηση, με αποκορύφωμα τις δύο τελευταίες

χρήσεις. Δίνεται στη συνέχεια πίνακας που αποτυπώνει την κατανομή των ποσοστών των επιχειρήσεων, ενδεικτικά για την πρώτη και την τελευταία εξεταζόμενη χρήση.

Πίνακας 2: Κατανομή των ποσοστών συμμόρφωσης – Σύγκριση 2005 με 2011

Τάξεις % του δείκτη συμμόρφωσης	2005		2011	
	Αρ. επιχειρ.	% του δείγματος	Αρ.επιχειρ	% του δείγματος
έως 40%	1	5,26	0	0
40% - 50%	1	5,26	0	0
50% - 60%	0	0	3	15
60% - 70%	8	42,11	6	30
70% - 80%	7	36,84	8	40
80% - 90%	2	10,53	3	15
90% και πάνω	0	0	0	0
Σύνολο	19	100	20	100

Τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα δείχνουν, κατ' αντιστοιχία με τα προηγούμενα, πως διαχρονικά όλο και περισσότερες επιχειρήσεις συμμορφώνονται πληρέστερα με τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης. Συγκεκριμένα, το 2005 το 47,37% των επιχειρήσεων καταγράφουν δείκτη συμμόρφωσης μεγαλύτερο του 70%, ενώ το 2011 το 55% αυτών.

Συνεχίζοντας την παράθεση των ευρημάτων, αξίζει να δούμε ποιες είναι οι γνωστοποιήσεις εκείνες τις οποίες αναφέρουν συχνότερα οι επιχειρήσεις και ποιες είναι αυτές που τείνουν να τις αγνοούν. Ξεκινώντας από τα δύο βασικά κριτήρια παράθεσης πληροφοριών συμπεραίνουμε ότι αυτά δεν τηρούνται με ακρίβεια. Πιο συγκεκριμένα, σαφή διαχωρισμό ανάμεσα σε εσωτερικώς δημιουργούμενα και εξωτερικώς αποκτώμενα άυλα πραγματοποιεί μόνον το 42,92% των επιχειρήσεων. Το ποσοστό συμμόρφωσης είναι ιδιαίτερα χαμηλό, ειδικότερα για ένα τέτοιο ζήτημα όπου ανακύπτουν ιδιαιτερότητες. Στην περίπτωση που ένα άυλο έχει προέλθει από εσωτερικές διεργασίες τίθεται θέμα αξιοπιστίας μέτρησης του κόστους του και πρέπει να πληρούνται τα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζει το Δ.Λ.Π. 38. Όσες επιχειρήσεις διαχώρισαν σαφώς τα εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα (αυτά ήταν λογισμικά προγράμματα ή έξοδα ανάπτυξης), συμπλήρωσαν την ενημέρωση με απλή απαρίθμηση των κριτηρίων που πρέπει να ικανοποιούνται σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 38,

ώστε να αναγνωρίζεται το άυλο στις καταστάσεις και απέφευγαν να δώσουν παραπάνω πληροφορίες, όπως μία ανάλυση κοστολόγησης από την οποία να προκύπτει η αξία με την οποία εμφανίζονται ή ένα επιχειρηματικό πλάνο δράσης που να δικαιολογεί την αναγνώρισή τους. Το δεύτερο κριτήριο ξεχωριστής παράθεσης πληροφοριών για τα άυλα με περιορισμένη και τα άυλα με αόριστη διάρκεια ζωής, εμφανίστηκε να πληρείται σε ποσοστό 83,66%. Όλες οι επιχειρήσεις που ανέφεραν πως είχαν στην κατοχή τους άυλα στοιχεία των οποίων η ωφέλιμη ζωή δεν μπορεί να προσδιοριστεί, απέφυγαν να προσδιορίσουν τους λόγους για τους οποίους κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό. Αντίθετα, αναμενόταν μεγαλύτερη προθυμία πληροφόρησης ως προς τα άυλα αόριστης διάρκειας, αν ληφθεί υπόψη και το γεγονός πως τα άυλα αυτά δεν αποσβένονται, παρά μόνο υπόκεινται σε έλεγχο απομείωσης της αξία τους. Τα άυλα με αόριστη διάρκεια που παρατηρήθηκαν ήταν η κυρίως υπεραξία και σε μία περίπτωση η επωνυμία.

Εκεί που φαίνεται να επιδεικνύουν μεγαλύτερη συμμόρφωση οι επιχειρήσεις είναι στις λογιστικές πληροφορίες που αφορούν τα άυλα με ορισμένη διάρκεια ζωής. Δίνεται στη συνέχεια πίνακας με τη διαχρονική συμμόρφωση και τον μέσο όρο της επταετίας για τις πληροφορίες αυτές.

Πίνακας 3: Λογιστική πληροφόρηση για τα άυλα με ορισμένη διάρκεια ζωής

	2005	2006	Ποσοστά %					ΜΟ
			2007	2008	2009	2010	2011	
Συντελεστές απόσβεσης ή διάρκεια ωφέλιμης ζωής	94,74	90	85,71	100	100	95	100	95,06
Μέθοδοι απόσβεσης	94,74	90	85,71	100	100	95	100	95,06
Αξίες κτήσης	89,45	95	85,71	100	100	95	100	95,02
Λογιστική αξία προ αποσβέσεως	89,45	90	80,95	100	100	95	100	93,63
Συσσωρευμένες αποσβέσεις	94,74	95	85,71	95	95	90	95	92,92
Αποσβέσεις περιόδου - πως κατανέμονται στα Α/Χ	89,45	90	80,95	100	100	95	100	93,63

Η υψηλή συμμόρφωση που εμφανίζεται ως προς τις πληροφορίες αυτές αποδίδεται στην ευκολία συλλογής των παραπάνω στοιχείων από μέρος της επιχείρησης. Τα χρόνια της ωφέλιμης ζωής των άυλων τις περισσότερες φορές δινόταν ξεχωριστά για κάθε κατηγορία, υπήρχαν όμως και επιχειρήσεις που παρουσίαζαν ένα χρονικό εύρος για όλα τα άυλα. Για παράδειγμα ανέφεραν ότι “τα ως άνω άυλα στοιχεία έχουν

περιορισμένη ωφέλιμη ζωή και αποσβένονται με την σταθερή μέθοδο σε 3-5 έτη”¹⁹. Όλες οι επιχειρήσεις που εξετάστηκαν χρησιμοποιούσαν την σταθερή μέθοδο για την απόσβεση των άυλων στοιχείων τους, αν και στην περίπτωση των λογισμικών προγραμμάτων άλλες μέθοδοι απόσβεσης μπορεί να αποτυπώνουν καλύτερα το ρυθμό απαξίωσής τους (πχ φθίνουσα).

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι όλες οι επιχειρήσεις επέλεξαν την αποτίμηση των άυλων στο κόστος και όχι στην εύλογη αξία. Κάτι τέτοιο είναι λογικό, καθώς σε περίπτωση που η αποτίμηση γίνει στην εύλογη η επιχείρηση επιβαρύνεται με πρόσθετες υποχρεώσεις (και δημοσίευσης), όπως να επανεξετάζει την εύλογη αξία όποτε κρίνει ότι έχει μεταβληθεί και να την αναπροσαρμόζει, να στηρίζει την αναπροσαρμογή σε βάσιμες παραδοχές, να χειρίζεται τις λογιστικές διαφορές που προκύπτουν κλπ. Η δυσκολία στη χρήση της εύλογης εντοπίζεται και στην απουσία ενεργούς αγοράς για τα περισσότερα άυλα, από την οποία θα μπορούσαν να ληφθούν στοιχεία για τις τρέχουσες αξίες και να στηριχθεί σ’ αυτές ο προσδιορισμός της εύλογης.

Μεγάλη έλλειψη πληροφόρησης παρουσιάζεται στις επιχειρήσεις ως προς τα σημαντικότερα άυλά τους. Οι επιχειρήσεις αποφεύγουν να πραγματοποιήσουν εκτενέστερη αναφορά σε άυλα που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τους. Μόνον το 32,16% των επιχειρήσεων προβαίνει σε περισσότερες λεπτομέρειες ως προς ένα άυλο ή μία κατηγορία άυλων που είναι σημαντική. Και πάλι, όταν αυτό συμβαίνει τότε συνήθως περιλαμβάνει μία περιγραφή του άυλου (100%) , ενώ αντίθετα με τα όσα ορίζονται από το Δ.Λ.Π. 38, δεν προσδιορίζεται ξεχωριστά η λογιστική αξία του (μόλις στο 32,73% των επιχειρήσεων που ανέφεραν σημαντικά άυλα), αλλά ούτε και ο υπολειπόμενος χρόνος απόσβεσης (μόλις 4,44% των περιπτώσεων).

Εξίσου σπάνια δίνονται διευκρινίσεις για το εάν μία επιχείρηση έχει αποκτήσει άυλα μέσω επιχορήγησης (24,23%), ενώ σε περίπτωση που αυτό συμβαίνει τότε πάντα αναφέρεται η αρχική εύλογη αξία του (100%) αλλά δεν αναφέρεται η σημερινή

---

¹⁹ Στην παρούσα εργασία θεωρείται ότι μία επιχείρηση ανταποκρίνεται στην υποχρέωση δημοσίευσης της ωφέλιμης ζωής σε μία τέτοια περίπτωση

λογιστική αξία του άυλου, ενώ για τη μέθοδο αποτίμησης λαμβάνεται ως δεδομένο ότι γίνεται με τη μέθοδο του κόστους, αφού δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά που να υποδεικνύει το αντίθετο.

Μόνον μία επιχείρηση, για τέσσερις από τις επτά χρήσεις ενημερώνει πως έχει στην κατοχή της άυλα των οποίων η κυριότητα υπόκειται σε όρους (μέσος όρος συμμόρφωσης για την επταετία 2,86%). Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις βαθμολογήθηκαν με μηδέν για την παράλειψή τους αυτή, καθώς δεν είναι δυνατόν να εξάγει ο αναγνώστης σχετικό συμπέρασμα από παράπλευρες πληροφορίες του δελτίου της επιχείρησης. Η επιχείρηση που ενημέρωσε γι' αυτό, προχώρησε σε περιγραφή του άυλου (100%), ανέφερε τους όρους κυριότητας (100%) και τη λογιστική αξία του άυλου σε 3 από τις 4 χρήσεις (75%).

Όσον αφορά τα ενεχυριασμένα άυλα, το 12,89% των επιχειρήσεων ανέφεραν πως έχουν άυλο στοιχεία το οποίο φέρει βάρη. Αυτές προχώρησαν σε μία περιγραφή του εν λόγω άυλου, αλλά δεν ανέφεραν τη λογιστική του αξία και τους όρους ενεχυρίασης. Για τους ίδιους λόγους με την προηγούμενη περίπτωση, οι υπόλοιπες επιχειρήσεις βαθμολογήθηκαν με μηδέν.

Δίνεται στη συνέχεια πίνακας που περιλαμβάνει το μέσο όρο της επταετίας για τις βασικότερες γνωστοποιήσεις που αφορούν την απομείωση της υπεραξίας.

Πίνακας 4: Συμμόρφωση με τις γνωστοποιήσεις απομείωσης της υπεραξίας

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ	Βαθμός συμμόρφωσης
Λογιστική αξία υπεραξίας	100%
Εάν ανακτήσιμο ποσό = εύλογη αξία- κόστος διάθεσης ή βασίζεται στη αξία χρήσης	100%
Όταν το ανακτήσιμο ποσό βασίζεται στην αξία χρήσης:	
Παραδοχές που έγιναν για την πορεία των ταμειακών ροών	88,01%
Για κάθε βασική παραδοχή, εάν στηρίζεται σε ιστορικά στοιχεία ή εξωτερικά δεδομένα	88,01%
Αν οι ταμειακές ροές προβλέπονται βάσει προϋπολογισμού	92,86%
Ο συντελεστής ανάπτυξης που χρησιμοποιήθηκε και η αιτιολογία επιλογής του	66,66%
Το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε	88,09%
Μέση συμμόρφωση στην απομείωση της υπεραξίας	89,41%

Οι επιχειρήσεις συμμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό με τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 36. Μόνον μία επιχείρηση υπολογίζει το ανακτήσιμο ποσό της υπεραξίας αφαιρώντας το κόστος διάθεσης από την εύλογη (η οποία διευκρινίζει και πως η εύλογη

υπολογίζεται με βάση τις αγοραίες ενδείξεις), ενώ οι υπόλοιπες βασίζονται στην αξία χρήσης για τον υπολογισμό του ανακτήσιμου ποσού τους. Σε μεγάλο ποσοστό αναφέρονται στις παραδοχές που έγιναν, στο που στηρίζονται οι παραδοχές αυτές, στο εάν οι ταμειακές ροές προβλέπονται βάσει προϋπολογισμού και στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε. Παραλείπουν σε μεγαλύτερο βαθμό να αναφερθούν στον συντελεστή ανάπτυξης που χρησιμοποιήθηκε κατά τους υπολογισμούς και να αιτιολογήσουν την επιλογή του.

Τέλος, οι επιχειρήσεις ενθαρρύνονται από το Δ.Λ.Π. 38 να εμφανίζουν προαιρετικά δύο ακόμη γνωστοποιήσεις, ήτοι να αναφέρουν τα άυλα που έχουν αποσβεστεί πλήρως αλλά εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται και αυτά που ελέγχονται από την επιχείρηση αλλά για κάποιο λόγο δεν πληρούν τις προϋποθέσεις καταχώρησης. Στο εξεταζόμενο δείγμα δεν εμφανίστηκε καμία από τις δύο γνωστοποιήσεις για τις χρήσεις που ελέγχθηκαν. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε εάν καμία από τις επιχειρήσεις δεν είχε στη διάθεσή της τέτοιου είδους άυλα και γι' αυτό δεν έκανε τις σχετικές γνωστοποιήσεις ή εάν, παρότι είχε, απέφυγε τις γνωστοποιήσεις μιας και ήταν προαιρετικές.

Να επισημάνουμε στο σημείο αυτό, ότι κατά τη μελέτη των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων παρατηρήθηκαν αναφορές σε άυλες πηγές που προσδίδουν οικονομική αξία και στρατηγικό πλεονέκτημα στην επιχείρηση, όπως πολιτικές που εφαρμόζονται, συμμετοχές σε επιχειρησιακά προγράμματα (πχ στο επιχειρησιακό πρόγραμμα “Κοινωνία της Πληροφορίας”), ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου (ανήκει στην κατηγορία του οργανωτικού κεφαλαίου), παρόλο που αυτές δεν προβλέπονται ρητά από τα πρότυπα κλπ. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια εθελοντικής πληροφόρησης ως προς τα άυλα στοιχεία που συντελούν στην αξία μίας επιχείρησης, ώστε η τελευταία, να μπορέσει να επικοινωνήσει τη σημασία που αυτά έχουν στην πορεία και την προοπτική της. Αυτό θα πρέπει να το λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τους οι ελληνικές επιχειρήσεις, εάν θέλουν να διατηρήσουν ή και να αυξήσουν τα κεφάλαια που αντλούν μέσω του χρηματιστηρίου. Πολλές έρευνες δείχνουν ότι διεθνώς, ολοένα και περισσότερες υγιείς οικονομικές μονάδες στρέφονται στην εθελοντική δημοσίευση επιπρόσθετων πληροφοριών, καθώς αντιλαμβάνονται ότι η καθοριστική σημασία των άυλων δεν αποτυπώνεται πλήρως στους υποχρεωτικούς κανόνες των λογιστικών προτύπων (Abeysekera & Guthrie 2005, Guthrie 2006) και στο ζήτημα της χρηματοδότησης των

λειτουργιών τους μέσω των διαπραγματεύσιμων μετοχών οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν δυνητικά να ανταγωνιστούν όλες τις επιχειρήσεις του κόσμου.

Η ποσότητα της παρεχόμενης πληροφόρησης είναι προσδιοριστικός παράγοντας και της ποιότητας αυτής, καθώς υπάρχει σημαντική θετική σχέση ανάμεσά τους. Ωστόσο, αντιπροσωπεύει μία μόνο διάσταση της ποιότητας, ενώ μία εκτίμηση σχετικά με την ποιότητα της δημοσίευσης δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε αυτή τη σχέση (Beattie et al, 2004). Η ποιοτική πληροφόρηση δίνει τη δυνατότητα για μεγαλύτερη εμβάθυνση στα αποτελέσματα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, γι' αυτό η ποσοτική συμμόρφωση της επιχείρησης με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις δεν είναι απολύτως αντιπροσωπευτική της πληροφόρησης που παρέχει. Γενικές παρατηρήσεις που προέκυψαν από την ανάγνωση των ετήσιων δελτίων των επιχειρήσεων, παρατίθενται στη συνέχεια.

Αρχικά, αξίζει να αναφερθεί ότι παρατηρήθηκε να χρησιμοποιούνται κατά κόρον, αυτοτελή αποσπάσματα του Δ.Λ.Π. 38, ως υπόδειξη ότι η επιχείρηση τα γνωρίζει και τα εφαρμόζει αλλά χωρίς περισσότερες λεπτομέρειες αναφορικά με συγκεκριμένα στοιχεία και μεγέθη της επιχείρησης. Ως προς το σημείο αυτό, η πληροφόρηση ήταν αρκετά ομοιογενής ανάμεσα στις επιχειρήσεις, που σχεδόν χάνει την αξία της. Βέβαια τα πρότυπα ορίζουν ότι πρέπει να αναφέρονται οι λογιστικές πρακτικές που εφαρμόζονται, ωστόσο το δόκιμο θα ήταν να δίνονται συνδυαστικά με συγκεκριμένα και ποσοτικοποιημένα στοιχεία, εφόσον γίνεται, για να είναι η πληροφόρηση περισσότερο χρήσιμη. Για παράδειγμα η έκφραση “ όταν οι λογιστικές αξίες των άυλων περιουσιακών στοιχείων υπερβαίνουν την ανακτήσιμη αξία, τους, η διαφορά (ζημία απομείωσης) καταχωρείται άμεσα ως έξοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης” συναντήθηκε σε δελτία πολλών επιχειρήσεων, χωρίς να διευκρινίζεται περαιτέρω εάν τη δεδομένη χρήση ανέκυψε τέτοιο ζήτημα, εάν ναι ποια ήταν η λογιστική αξία, ποια η ανακτήσιμη κλπ. Τέτοιου είδους γενικευμένες πληροφορίες περισσότερο δημιουργούν σύγχυση στους αναγνώστες, παρά πληροφορούν ως προς την πιστή τήρηση των διαδικασιών.

Επιπλέον, πολλές φορές ο αναγνώστης μπορεί να λαμβάνει την απαραίτητη πληροφορία όχι ξεκάθαρα, αλλά μέσω διαδοχικών συνειρμών. Για παράδειγμα, για να εντοπίσει εάν η επιχείρηση έχει αποκτήσει κάποιο άυλο μέσω επιχορήγησης, μπορεί να κατατρέξει στις γνωστοποιήσεις των επιχορηγήσεων και να πληροφορηθεί για τα περιουσιακά στοιχεία ή τα έξοδα που αφορούν. Εάν δεν αναφέρεται κάτι σχετικό μπορεί να συμπεράνει πως δεν έχει αποκτήσει άυλο με αυτό τον τρόπο (αυτή

η λογική ακολουθήθηκε στην παρούσα εργασία), και πάλι όμως δεν μπορεί να είναι σίγουρος πως η επιχείρηση έχει αποκτήσει άυλο μέσω επιχορήγησης και έχει παραλείψει να το αναφέρει.

Συμπερασματικά, δίνεται η εντύπωση πως η πληροφόρηση που δίνεται δεν είναι απολύτως σαφής και ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να εμβαθύνει στην ουσία των στοιχείων που του παρατίθενται. Αντιθέτως, η φύση των άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι τέτοια που προστάζει πληθώρα λεπτομερών δεδομένων, ώστε να επιτευχθεί ο σκοπός που υπηρετούν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, δηλαδή διαφάνεια και συγκρισιμότητα της πληροφόρησης. Βέβαια όλα όσα προαναφέρθηκαν δίνονται ως γενικές παρατηρήσεις, ενώ η εξαγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων ως προς το ζήτημα της ποιότητας είναι πέρα από τα όρια της παρούσας εργασίας. Για να προκύψουν πιο συγκεκριμένα συμπεράσματα θα πρέπει, κατά την ανασκόπηση των ετήσιων δελτίων των επιχειρήσεων, να γίνεται αξιολόγηση της ποιότητας της κάθε πληροφορίας χωριστά, πιθανώς χρησιμοποιώντας ένα σύστημα διαβάθμισης της πληροφορίας, όπως αυτό που χρησιμοποίησαν οι Gerpott et al.(2008)²⁰.

4.4. Συμπεράσματα και Προτάσεις

Η επισκόπηση των σημειώσεων των εισηγμένων επιχειρήσεων που ανήκουν στους κλάδους της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών έδειξε πως οι τελευταίες παρουσιάζουν μερική συμμόρφωση με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις του Δ.Λ.Π. 38. Δηλαδή, εμφανίζονται επιλεκτικές στη δημοσίευση πληροφοριών ως προς τα άυλα περιουσιακά στοιχεία. και συγκεκριμένα, τείνουν να παρουσιάζουν πως προκύπτουν τα λογιστικά μεγέθη που εμφανίζουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις αλλά αποφεύγουν να δώσουν λοιπές περιφερειακές πληροφορίες, όπως για παράδειγμα εάν η κυριότητά τους διέπεται από όρους. Ο βαθμός συμμόρφωσής τους όμως, σημειώνει μία σταθερή-ανοδική πορεία από την πρώτη εφαρμογή των Δ.Λ.Π. στην Ελλάδα το 2005, γεγονός πολύ ενθαρρυντικό ως προς την μελλοντική πορεία του.

---

²⁰ Η πληροφορία κατατάσσεται σε βαθμίδες: <1 εάν δεν υπάρχει καθόλου, 1-2 για γενική πληροφόρηση, 2-3 για ουσιαστική ή ποσοτικοποιημένη πληροφόρηση, 3+ για ουσιαστική και ποσοτικοποιημένη πληροφόρηση

Η μερική συμμόρφωση των εταιριών με τις απαιτήσεις γνωστοποίησης του Δ.Λ.Π. 38 είναι ένδειξη της γενικότερης εφαρμογής τους, τόσο σε επίπεδο κατάρτισης των καταστάσεων όσο και ως προς τη συνολική πληρότητα της παρεχόμενης πληροφόρησης. Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να ερμηνευθούν αρνητικά από τους επενδυτές και πιθανώς οι ενδιαφερόμενοι χρήστες να διαβλέπουν σ' αυτά την πρόθεση της διοίκησης να αποκρύψει στοιχεία επιβλαβή για την εικόνα της. Κάτι τέτοιο όμως θα επηρέαζε δυσμενώς την ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων που μπορεί να μην ανταποκρίνονται στην απαιτούμενη πληρότητα, είναι όμως υγιείς και δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα.

Οι περισσότερες από τις έρευνες που έχουν γίνει ανά τον κόσμο (μερικές από τις οποίες παρουσιάστηκαν παραπάνω), αποδεικνύουν πως η ελλιπής συμμόρφωση με τα Δ.Λ.Π. δεν είναι μία δυσλειτουργία που έχουν να αντιμετωπίσουν μόνον οι ελληνικές επιχειρήσεις. Από την άλλη, καταγράφεται μία στροφή των πολλών επιχειρήσεων στην εθελοντική παράθεση πληροφοριών, καθώς θεωρούν ανεπαρκή την ενημέρωση που προβλέπουν τα πρότυπα. Καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν δυνητικά να ανταγωνιστούν όλες τις επιχειρήσεις του κόσμου στο θέμα της χρηματοδότησής τους μέσω των μετοχών, δεν πρέπει να επαναπαυτούν από τα στοιχεία που δείχνουν ότι η μερική πληροφόρηση είναι ένα ζήτημα με παγκόσμιες διαστάσεις, αλλά πρέπει να παραδειγματιστούν από εκείνες τις εταιρίες που επιδιώκουν την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση των επενδυτών και επεκτείνουν την ενημέρωση που παρέχουν.

Επομένως, χρειάζεται να δοθεί η πέπουσα βαρύτητα στην πληροφόρηση που παρέχεται μέσω των γνωστοποιήσεων, αφού αυτές αποτελούν το κυριότερο μέσο με το οποίο μπορεί μία εταιρία να επικοινωνήσει την εύρυθμη λειτουργία και τις προοπτικές ανάπτυξής της. Οι εταιρίες θα πρέπει να επιδιώκουν την πλήρη και ουσιαστική ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών (Stakeholders), για να τους διευκολύνουν στη διαδικασία σύγκρισης και επιλογής της καλύτερης επένδυσης των κεφαλαίων τους. Γι' αυτό και είναι αναγκαίο να υπάρχει σύγκλιση πληροφοριών ως προς αυτά που ορίζονται από τα πρότυπα, αλλά να παρουσιάζεται και κάθε άλλη πληροφορία που μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Επομένως, πέρα από την πρόοδο που πρέπει να γίνει ως προς την πιστή τήρηση των όσων προβλέπουν τα πρότυπα, προτείνεται στις επιχειρήσεις να προχωρούν και στη δημοσίευση εθελοντικής πληροφόρησης, εάν κρίνουν πως διαφορετικά δεν αποτυπώνονται ακριβοδίκαια η τρέχουσα χρηματοοικονομική τους

θέση και οι προοπτικές εξέλιξής τους, ώστε να μην υπονομεύεται στο ελάχιστο η βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητά τους. Το υψηλό επίπεδο πληροφόρησης μπορεί να βοηθήσει ποικιλοτρόπως στην τόνωση της επιχείρησης, μέσω της μείωσης του κόστους κεφαλαίου, την αύξηση της τιμής της μετοχής και την αύξηση του λόγου της αγοραίας προς τη λογιστική αξία.

Η παρούσα μελέτη κάλυψε ένα αρχικό στάδιο μόνον για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις πρακτικές των Δ.Λ.Π. και υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια έρευνας προς τον σχηματισμό μίας ολοκληρωμένης εικόνας σε σχέση με την πληροφόρηση που δημοσιεύουν οι ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις. Μερικές προτάσεις για μελλοντική έρευνα δίνονται στη συνέχεια:

- Οι ερευνητές μπορούν να εξετάσουν την πληροφόρηση που δίνεται για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μέσω των σημειώσεων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων συνδυαστικά με τις πληροφορίες που παρέχονται ως προς αυτά μέσω των σελίδων τους στο διαδίκτυο, καθώς ενδέχεται να παρουσιάζονται διαφορετικού τύπου πληροφορίες στο διαδίκτυο, εξίσου χρήσιμες για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων από τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- Μια πρώτη εντύπωση ως προς την ποιότητα της παρεχόμενης ενημέρωσης, δόθηκε στην παρούσα μελέτη, ωστόσο χρήσιμο θα ήταν να πραγματοποιηθούν έρευνες που να αξιολογούν σε βάθος την ποιότητα της πληροφόρησης, μέσω ενός συστήματος διαβάθμισης της κάθε γνωστοποίησης, ανάλογα με το πόσο χρήσιμη και ουσιώδης είναι.
- Μελλοντικές μελέτες μπορεί να έχουν ως αντικείμενο τη συγκριτική παράθεση του κόστους συλλογής πληροφοριών για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία με το όφελος που μπορεί να αποφέρουν, καθώς το κόστος συλλογής πληροφοριών είναι ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη κατά τη συγκρότηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των σημειώσεων.
- Συνδυαστικά με τα παραπάνω στοιχεία, σημαντικά στοιχεία μπορεί να ανακύψουν εάν ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων, όπως το μέγεθός τους, το ύψος της κεφαλαιοποίησης, οι ελεγκτικές εταιρίες που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο των καταστάσεών τους κ.α., ώστε να εντοπιστούν οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν στη διαμόρφωση διαφορετικών επιπέδων συμμόρφωσης ανάμεσα στις ελληνικές επιχειρήσεις.

- Τέλος, η έρευνα μπορεί να στραφεί στην πλευρά των ενδιαφερόμενων μερών και να αναδειχθούν όλες εκείνες οι πληροφορίες που οι τελευταίοι θεωρούν ότι θα ήταν χρήσιμο να δημοσιεύει μία εταιρία ως προς τα άυλα περιουσιακά της στοιχεία. Θα εντοπιστούν έτσι οι πληροφορίες εκείνες στις οποίες αποδίδουν αξία οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και μπορεί να προκύψουν σημαντικές προτάσεις για τη μελλοντική αναμόρφωση του Δ.Λ.Π. 38.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Abeyssekera, I.(2003), “Accounting for Intellectual Assets and Intellectual Liabilities” , *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, Vol7, No3 pp 7-14
2. Abeyssekera I. (2006), “The Project of Intellectual Capital Disclosure: Researching the Research” , *Journal of Intellectual Capital*, Vol7, No1, pp 61-7
3. Abeyssekera I. and Guthrie J.(2002), “An Updated Review of Literature on Intellectual Capital Reporting” , paper presented at the 16th Australian and New Zealand Academy of Management (ANZAM) Conference, 4-7 December Beechworth , Australia
4. Abeyssekera I. & Guthrie J.(2005), “An Empirical Investigation of Annual Reporting Trends of Intellectual Capital in Sri Lanka” , *Critical Perspectives on Accounting*, Vol16, No2, pp 151-63
5. Aboody D. & Lev, B.. (2001), “R&D Productivity in the Chemical Industry”, working paper, New York, NY
6. Aggarwal R. & Simkins B., “Evidence on Voluntary Disclosures of Derivatives Usage by Large US Companies”, *Journal of Derivatives Accounting*, Vol1, No1, pp 61-81
7. Al-Akra M., Eddie I., Jahangir A.M., (2010), “The Influence of the Introduction of Accounting Disclosure Regulation on Mandatory Disclosure Compliance: Evidence from Jordan” , *The British Accounting Review*, Vol42, No3, pp 170-186
8. Arthur W.B. (1996), “Increasing Returns and The New World of Business”, *Harvard Business Review*, July-Aug, pp 100-109
9. Awano M., Franklin M. “Measuring Investment in Intangible Asset in UK: Results from a New Survey” , *Economic and Labor Market Review*, Vol2, No 7, July 2010 . pp 66-71
10. Ball R., Kothari S.P., Robin A. (2000), “The Effect of International Factors of Properties of Accounting Earnings”, *Journal of Accounting and Economics*, Vol29, No1, pp 1-51
11. Barth, M.E, Kasznik, R. & Mc Nichols M.F. (2001), “Analyst Coverage and Intangible Assets”, *Journal of Accounting Research*, Vol39, pp 1–34
12. Beattie, V., McInnes, B., Fearnley S. (2004), “A Methodology for Analyzing and Evaluating Narratives in Annual Reports: a Comprehensive Descriptive Profile and Metrics for Disclosure Quality Attributes”, *Accounting Forum*, Vol28, pp205-36
13. Bond, S.R. & Cummins, J.G. (2000), “The Stock Market and Investment in the New Economy: Some Tangible Facts and Intangible Fictions” , *Brooking Papers on Economic Activity*, Vol31, No 1, pp. 61-124
14. Bontis, N. (2001), “Assessing Knowledge: A Review of the Models Used to Measure Intellectual Capital” , *International Journal of Management Reviews*, Vol3, No1, pp 41-60

15. Brennan, N. (2001), "Reporting Intellectual Capital in Annual Reports: Evidence from Ireland", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol14, No4, pp 423-36
16. Caddy, I. (2000), "Intellectual Capital: Recognizing both Assets and Liabilities" , *Journal of Intellectual Capital*, Vol1, No2, pp129-146
17. Carlson, P. (1997) "Advancing The Harmonization of International Standards: Exploring an Alternative Path", *The International Journal of Accounting*, Vol32 No.3, pp 357-378
18. Chen, J., Zhu, Z., Xie, H.Y. (2004), "Measuring Intellectual Capital: a New Model and Empirical Study", *Journal of Intellectual Capital*, Vol5, No1,pp 195-212
19. Clarkson, D.M., Ferguson, C., Hall, J. (2003), "Auditor Conservatism and Voluntary Disclosure: Evidence from the Year 200 Systems Issue" , *Accounting and Finance*, Vol43, No1, pp 21-40
20. Cooper, S., Owen, D. (2007), "Corporate Social Reporting and Stakeholder Accountability: the Missing Link", *Accounting, Organizations and Society*, Vol32, pp 649-67
21. Cowan, R. & van de Paal G.(2000), "Innovation Policy in the Knowledge-Based Economy", European Commission DG-Enterprise, June, Brussels
22. Cowey, M. (1999), "What is a Knowledge Company?", *New Zealand Management*, Vol 46, No 11, pp 106-7
23. Cumby, J. and Conrod, J. (2001), "Non-financial Performance Measures in the Canadian Biotechnology Industry", *Journal of Intellectual Capital*, Vol2, No3, pp 261-272
24. Dahawy, K. and Conover, T. (2007), "Accounting Disclosure in Companies Listed on the Egyptian Stock Exchange", *Middle Eastern Finance and Economics*, 1, pp 5-20
25. Daske, H., Hail L., Leuz C., Verdi R., (2008) "Mandatory IFRS Reporting around the World: Early Evidence on the Economic Consequences", *Journal of Accounting Research*, Vol46, No5
26. Daum J.H.& Lev, B. (2004), "The Dominance of Intangible Assets: Consequences for Enterprise Management and Corporate Reporting", *Measuring Business Excellence*, Vol8, Is1, pp 6-17
27. Depoers, F. (2000), "A Cost-Benefit Study of Voluntary Disclosure: Some Empirical Evidence from French Listed Companies", *The European Accounting Review*, Vol9, No2, pp 245-63
28. Di Piazza, S.A., McDonnell, D., Parrett W.G., Samyn, F. & Turley, J.S. (2006), Global capital markets and the global economy: A vision from the CEOs of the international audit networks, Global Public Policy Symposium: Investor Needs and Role of the Auditor-A Vision for the Future, 7-8 November, Paris (http://www.globalpublicpolicysymposium.com/CEO_Vision.pdf)
29. Diefenbach, T.(2006) , "Intangible Resources: a Categorical System of Knowledge and Other Intangible Assets" , *Journal of Intellectual Capital*, Vol7, No3, pp 406-420

30. Eckstein, C., (2004), "The Measurement and Recognition of Intangible Assets: Then and Now", *Accounting Forum*, Vol28 pp 139 -158
31. Feenstra W. and Van Helden J.,(2001), "Rapporteren over Intellectueel Kapitaal: van HRA naar BSC?", *Management Control & Accounting*, Vol16, No3, pp24-30
32. Fernández E., Montes, M., Vazquez, C. (2000), "Typology and Strategic Analysis of Intangible Resources. A Resource-Based Approach", *Technovation* , Vol20, pp 81-92
33. Gerpott, T., Thomas, S. Hoffman, A.(2008), "Intangible Asset Disclosure in the Telecommunications Industry", *Journal of Intellectual Capital*, Vol9, No1, pp 37-61
34. Gleason, K., Klock, M. (2006) "Intangible Capital in the Pharmaceutical and Chemical Industry" , *The Quarterly Review of Economics and Finance*, Vol46, Is2, pp 300-314
35. Gröjer, J.E. & Johanson, U. (1999), "Voluntary guidelines on the disclosure of intangibles: A bridge over troubled water?", Paper presented at the International Symposium Measuring and Reporting Intellectual Capital: Experiences, Issues and Prospect
36. Guthrie J., Petty, R. & Ricceri F.(2006), "The Voluntary Reporting of Intellectual Capital: Comparing Evidence from Hong Kong and Australia", *Journal of Intellectual Capital*, Vol7, No2, pp 254-71
37. Hassan, O., Romilly, P., Giorgioni, G, Power D. (2009), "The Value Relevance of Disclosure: Evidence from the Emerging Capital Market of Egypt", *International Journal of Accounting*, Vol44, No1, pp79-102
38. Healy M. & Palepu G.(1993), "The Effects of Firm's Financial Disclosure Strategies on Stock Prices", *Accounting Horizons*, Vol7, No1, pp 1-11
39. Hunter, L., Webster, E., Wyatt, A. (2005), "Measuring Intangible Capital: A Review of Current Practice", *Australian Accounting Review*, Vol15, No2,pp 4-22
40. Hussi, T .(2004), "Reconfiguring Knowledge Management-Combining Intellectual Capital, Intangible Assets and Knowledge Creation", *Journal of Knowledge Management*, Vol8, No2, pp36-52
41. Kaplan N. & Norton D. (1996), "The Balanced Scorecard-Measures that Drive Performance", January/February, *Harvard Business Review*, pp 71- 79
42. Lipe, M.G. and Salterio, S.E.(2000), "The Balanced Scorecard: Judgmental Effects of Common and Unique Performance Measures", *The Accounting Review*, Vol75, No3, pp 283-29
43. Lev, B., Zarkowin, P. (1997), "The Boundaries of Financial Reporting and How to Extend them", *Journal of Accounting Research*, Vol37, No2, pp 353-385
44. Lev, B. (2002a), "The Importance of Organizational Infrastructure (OI)", *Financial Executive Magazine*, July/August
45. Lev, B. (2005), "Intangible Assets: Concepts and Measurements", *Encyclopedia of Social Management*, Vol2, pp 299-305
46. Lev B., Sougiannis T.(1996), "The Capitalization, Amortization and Value Relevance of R&D", *Journal of Accounting and Economics*, Vol21, No1, pp107-138

47. Lev, B. & Zambon S. (2003) “Intangibles and Intellectual Capital: an Introduction to a Special Issue” , *European Accounting Review*, 12:4, 597-603
48. Malhotra, Y.(2002), “Knowledge Assets in the Global Economy: Assessment of National Intellectual Capital” , *Journal of Global Information Management*, Vol8, No3 , pp 5-15
49. Margolis, J.D., Walsh, J.P. (2003), “Misery loves Companies: Rethinking Social Initiatives by Business” , *Administrative Science Quarterly*, Vol48, No2, pp 268-305
50. Marr, B., Schiuma, G., & Neely, A.(2004), “Intellectual Capital – Defining Key Performance Indicators for Organizational Knowledge Assets” , *Business Process Management Journal*, Vol10, No5, pp 551-69
51. Marrano, G.M., Haskel, J. & Wallis, G.,(2009) “What Happened to the Knowledge Economy? Intangible Investment and Britain’s Productivity Record Revisited” , *Review of Income and Wealth*, Vol55, No3, pp 686-716
52. Nakamura, L. (2001), “What is the US Gross Investment in Intangibles? (At Least) One Trillion Dollars a Year!” , Federal Reserve Bank of Philadelphia working Paper no 01-15
53. Neely, A. (2003) The future of performance measurement. New Age CFO, volume issue Apr, p38-41
54. Orlitzky, M., Schmidt, F.L., Rynes S.L., (2003) “Corporate Social and Financial Reform: a meta analysis” , *Organization Studies*, Vol 24, No3, pp 403-441
55. Perdini, M. (2009), “Human Capital Convergences in Intellectual capital and Sustainability Reports” , *Journal of Intellectual Capital*, Vol8, No2, pp346-366
56. Pulic, A. (2004), “Intellectual Capital- Does it Create or Destroy Value?” , *Measuring Business Excellence*, Vol8, No1, pp 62-68
57. Rastogi, S. (2000), “Sustaining Enterprise Competition-Is Human Capital the Answer?” , *Human System Management*, Vol19, No3, pp193-204
58. Riahi-Belkaoui, A.(2003), “Intellectual Capital and Firm Performance of US Multinational Firms: A Study of the Resource-Based and Stakeholders View” , *Journal of Intellectual Capital*, Vol4, No2, pp 215-226
59. Rodov, I. & Leliart P.(2002), “FiMIAM: Financial Method of Intangible Assets Measurement” , *Journal of Intellectual Capital*, Vol3, No3, pp323-336
60. Skinner, D.J. (2008) “Accounting for Intangibles – A Critical Review of Policy Recommendations” , *Accounting and Business Research*, Vol38, Is3, pp191-204
61. Street D., Bryant S.(2000), “Disclosure Level and Compliance with IASs: A Comparison of Companies With and Without US Listings and Filings” , *The International Journal of Accounting*, Vol35, No3, pp 305-329
62. Street, D., Gray, S.(2002), “Factors Influencing the Extent of Corporate Compliance with International Accounting Standards: Summary of a Research Monograph” , *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol11, No1, pp 51-76
63. Sveiby, K.E. (2001), “A knowledge-Based Theory of the Firm to Guide in Strategy Formulation” , *Journal of Intellectual Capital*, Vol2, No4, pp344-358

64. Surroca, J., Tribo, J., Waddock, S. (2010), “Corporate Responsibility and Financial Performance: The Role of Intangible Resources”, *Strategic Management Journal*, Vol31, pp 463-390
65. Teodori C. & Veneziani M., “Intangible Assets in Annual Reports: a Disclosure Index”, Università degli Studi di Brescia, Gennaio 2010
66. Tondkar, R.H., Adhikari, A. and E.N. Coffman, (1990). “An Analysis of the Impact of Selected EEC Directives on Harmonizing Listing and Filing Requirements of EEC Stock Exchanges”, *International Journal of Accounting*, 25(2), pp127-143
67. Tsai, C., Lu, Y. Yen, D. (2011) “Determinants of Intangible Assets Value: The Data Meaning Approach”, *Knowledge-Based Systems*, Vol31, pp 67-77
68. Vergauwen, P. & Alem, F.(2005), “Annual Report IC Disclosures in The Netherlands, France and German”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol6, No1, pp 89-104
69. Wines, G. & Ferguson, C. (1993), “An Empirical Investigation of Accounting Methods for Goodwill and Identifiable Intangible Assets: 1985 to 1989”, *Abacus*, Vol29,Is1, pp 90-105
70. Ulrich, D. (1998), “Intellectual Capital = Competence x Commitment”, School of Business, University of Michigan, *Sloan Management Review*, Vol39,No2, pp 15-26

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

71. Ντζανάτος Δ. (2008α), *Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και οι διαφορές τους από τα ελληνικά*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
72. Bartlett, C.A. and Ghoshal, S. (1998) *Managing Across Borders: The Traditional Solution*, Harvard Business School Press, Boston
73. Bianchi P., Labory S. (2004) *The Economic Importance of Intangible Assets*, Ashgate, Aldershot
74. Blair M. and Wallman A.(2000) *Unseen Wealth: Report of the Brookings Task Force on Understanding Intangible Sources of Value*, The Brookings Institution Press, Washington DC
75. Carroll A. (1996) *Business and Society: Ethics and Stakeholder Management*, 3rd ed., South-Western College Publishing, Cincinnati
76. Daum J.H.(2002) *Intangible Assets and Value Creation*, John Wiley & Sons Ltd, Chichester
77. Edvinsson L. & Malone S. (1997) *Intellectual Capital: Realizing your Company's True Value By Finding its Hidden Brainpower*, 1st edition, Harper Collins Publishers, New York
78. Freeman R. Edward (1984) *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman Publishing, Boston
79. Grant Thornton (2009), *Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (I.F.R.S.)*, Τόμοι Α & Β, 3^η έκδοση, Αθήνα

80. Hand, J. & Lev, B. (2003), "Intangible Assets: Values, Measures and Risks", Oxford University Press, Oxford, UK
81. Kessels J., (2001) *Verleiden tot Kennisproductiviteit*, Universiteit Twente, Enschede
82. Lev, B. (2001), *Intangibles: Management, Measurement and Reporting*, Washington D.C.: Brookings Institution Press
83. Senge, P.M. (1990) *The Fifth Discipline*, Doubleday Currency, New York
84. Stewart T.A. (1997) *Intellectual Capital - the New Wealth of Organizations*, Nicholas Brealey Publishing House, London
85. Teece D. (2003) *Essays in Technology Management and Policy*, World Scientific, USA
86. Zambon S. (2004), "Intangibles and Intellectual Capital: an Overview of the Reporting Issues and some Measurement Models", in Bianchi P. & Labory S.(Eds), *The Economic Importance of Intangible Assets*, Ashgate, Aldershot, pp 153-83

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΝΑ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
2005-2011

			2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	ΜΟ ΣΥΜ/ΣΗΣ ΑΝΑ ΓΝΩΣΤ.
	ΣΧΟΛΙΑ	1. ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ								
		ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΛΗΡΟΥΝΤΑΙ								
K1	<i>θεωρείται ότι δεν πληρείται εφόσον δεν υπάρχει διαχωρισμός για καμία περίπτωση άυλου</i>	Ξεχωριστή παράθεση πληροφοριών για εσωτερικώς δημιουργούμενα και άλλα άυλα	0.4211	0.35	0.3333	0.5	0.55	0.4	0.45	0.4292
K2	<i>θεωρείται ότι πληρείται, εφόσον δεν αναφέρεται κάτι για άυλα αόριστης διάρκειας</i>	Ξεχωριστή πληροφόρηση για άυλα περιορισμένης και άυλα αόριστης διάρκειας	0.8947	0.9	0.8095	0.85	0.85	0.85	0.8	0.8506
		1.1. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ								
		1.1.1. ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ								
		Α) ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ								
No 1		Συντελεστές απόσβεσης ή διάρκεια ωφέλιμης ζωής	0.9474	0.9	0.9048	1	1	1	1	0.9646
No 2		Μέθοδοι απόσβεσης	0.9474	0.9	0.9048	1	1	1	1	0.9646
No 3		Αξίες κτήσης	0.8945	0.95	0.9048	1	1	1	1	0.9642
No 4		Λογιστική αξία προ αποσβέσεως	0.8945	0.9	0.8571	1	1	1	1	0.9502
No 5		Συσσωρευμένες αποσβέσεις	0.9474	0.95	0.9048	0.95	0.95	0.95	0.95	0.9432
No 6		Αποσβέσεις περιόδου - πώς κατανέμονται στα Α/Χ	0.8945	0.9	0.8571	1	1	1	1	0.9502
		Β) ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΑ ΕΞΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:								
No 7		Υπόλοιπο έναρξης	0.8945	0.95	0.9048	1	1	1	1	0.9642
No 8		Προσθήκες (από αγορά, συνενώσεις, ιδιοπαραγωγή κλπ)	0.9474	0.9	0.9048	1	1	1	1	0.9646
No 9		Μειώσεις - προοριζόμενα για πώληση	1	0.9167	1	1	1	1	1	0.9881
No 10	<i>εξετάζεται η εφαρμογή του εφόσον αναφερθεί ότι υπάρχει λόγος αναπροσαρμογής</i>	Αυξήσεις από αναπροσαρμογές					1			1
No 11	<i>εξετάζεται η εφαρμογή του εφόσον αναφερθεί ότι υπάρχει ζήτημα απομείωσης</i>	Μειώσεις από απομείωση	0	0		1	1	1	1	0.6667
No 12	<i>εξετάζεται η εφαρμογή του εφόσον υπάρχει ζήτημα αναστροφής απομείωσης</i>	Αναστροφή απομείωσης								
No 13	<i>εξετάζεται η εφαρμογή του εφόσον αναφερθεί ότι υπάρχει λόγος αναπροσαρμογής</i>	Αυξήσεις-Μειώσεις από αναπροσαρμογή στα αποτελέσματα								
No 14		Αποσβέσεις	0.8888	0.9	0.8095	0.9	1	1	1	0.9283
No 15	<i>εξετάζεται η εφαρμογή του εφόσον υπάρχει ζήτημα συναλλαγματικών διαφορών</i>	Συναλλαγματικές διαφορές	1	1	1	1	1	1	1	1
No 16		Λοιπές κινήσεις	1	0.5	1		1	1	1	0.9167
No 17		Υπόλοιπο λήξης	0.9474	1	0.9524	1	1	1	1	0.9857
No 18	<i>θεωρείται ότι πληρείται εφόσον υπάρχει ξεχωριστή αναφορά σε άυλα όπως το λογισμικό</i>	Γ) ΓΙΑ ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΑΥΛΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	0.2632	0.2	0.2857	0.45	0.4	0.35	0.45	0.3427
No 19		Λογιστική αξία	0.2	0	0.3333	0.3333	0.625	0.7143	0.4444	0.3786
No 20		Περιγραφή	1	1	1	1	1	1	1	1
No 21		Υπολειπόμενος χρόνος απόσβεσης	0.2	0	0	0.1111	0	0	0	0.0444

		1.1.2 ΑΥΛΑ ΜΕ ΑΟΡΙΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ								
No 22		Άυλα με αόριστη διάρκεια ζωής - Λόγοι	0	0	0	0	0	0	0	0
		1.1.3. ΛΟΙΠΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ								
No 23	<i>θεωρείται ότι πληρείται όταν η επιχείρηση αναφέρει περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκτηθεί μέσω επιχορήγησης και συμπεριλαμβάνονται, αλλά ακόμη και να μη συμπεριλαμβάνονται</i>	Δ) ΓΙΑ ΑΥΛΑ ΠΟΥ ΑΠΟΚΤΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	0.1579	0.25	0.2857	0.45	0.15	0.25	0.25	0.2562
No 24	<i>Η εφαρμογή των γνωστοποιήσεων 24 έως 26 εξετάζεται μόνον εφόσον υπάρχουν άυλα που αποκτήθηκαν μέσω επιχορήγησης</i>	Αρχική εύλογη αξία							1	1
No 25		Λογιστική Αξία Σήμερα							0	0
No 26		Τρόπος αποτίμησης (Κόστος ή μεθ. Αναπροσαρμογής)							0	0
No 27	<i>θεωρείται ότι δεν πληρείται εφόσον δεν γίνεται καμία αναφορά από την επιχείρηση επί τούτου</i>	Ε) ΓΙΑ ΑΥΛΑ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ Η ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΥΠΟΚΕΙΤΑΙ ΣΕ ΟΡΟΥΣ	0	0	0	0.05	0.05	0.05	0.05	0.0286
No 28		Περιγραφή				1	1	1	1	1
No 29		Λογιστική αξία				0	1	1	1	0.75
No 30		Όροι				1	1	1	1	1
No 31	<i>θεωρείται ότι πληρείται όταν η επιχείρηση αναφέρει περιουσιακά στοιχεία που έχουν δοθεί ως εγγυήσεις και συμπεριλαμβάνονται, αλλά ακόμη και να μη συμπεριλαμβάνονται</i>	ΣΤ) ΓΙΑ ΕΝΕΧΥΡΙΑΣΜΕΝΑ ΑΥΛΑ	0.1579	0.15	0.0952	0.2	0.05	0.1	0.15	0.1290
No 32	<i>Η εφαρμογή των γνωστοποιήσεων 32 έως 34 εξετάζεται μόνον εφόσον υπάρχουν ενεχυριασμένα άυλα</i>	Περιγραφή	1						1	1
No 33		Λογιστική αξία	0						0	0
No 34		Όροι	0						0	0
No 35		Ζ) ΑΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΝΕΩΝ ΑΥΛΩΝ	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>Για τις γνωστοποιήσεις 36 έως 40, ελέγχεται η εφαρμογή τους μόνον εφόσον αναφέρεται πως ακολουθείται η μέθοδος της αναπροσαρμογής</i>	Η) ΓΙΑ ΑΥΛΑ ΠΟΥ ΑΠΟΤΙΜΩΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ								
No 36		Ημερομηνία έναρξης μεθόδου								
No 37		Λογιστική αξία τέλους								
No 38		Λογιστική αξία αν είχε εφαρμοστεί η μέθοδος του κόστους								
No 39		Μέθοδοι και παραδοχές αποτίμησης								
No 40		Αποθεματικά αναπροσαρμογής και περιορισμοί διανομής τους								
No 41		Θ) ΕΞΟΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΠΥΞΗΣ ΠΟΥ ΜΕΤΑΦΕΡΘΗΚΑΝ ΣΤΑ Α/Χ	1	1	1	1	1	1	1	1
		1.1.4. ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ								
	<i>Για τις γνωστοποιήσεις 42 έως 45, ελέγχεται η εφαρμογή τους μόνον εφόσον υπάρχει ζήτημα απομείωσης</i>	Ι) ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΜΕΙΩΣΗΣ -ΔΛΠ 36 - ΒΑΣΙΚΕΣ	1			1	1	1		1

	όπου κατηγορία, μία ομάδα όμοιων περιουσιακών στοιχείων ως προς τη φύση και τη χρήση τους - όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό	ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΥΛΩΝ								
No 42	οι πληροφορίες αυτές μπορεί να εμφανίζονται στον πίνακα λογιστικής συμφωνίας, για την μετάβαση από το ποσό έναρξης στο ποσό λήξης	Ζημίες απομείωσης περιόδου που καταχωρίστηκαν στα Α/Χ	0			0	0.4	0.5	1	0.38
No 43		Αναστροφές απομείωσης που αναγνωρίστηκαν στα Α/Χ								
No 44		Ζημίες απομείωσης για τα αναπροσαρμοσμένα άυλα που αναγνωρίστηκαν στην ΚΘ								
No 45		Αναστροφές ζημιών απομείωσης για τα αναπροσαρμοσμένα άυλα που αναγνωρίστηκαν στην ΚΘ								
		Κ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΠΟΥ ΕΠΗΜΕΡΙΣΤΗΚΕ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ	1	1	1	1	1	1	1	1
No 46		Λογιστική αξία υπεραξίας	1	1	1	1	1	1	1	1
No 47		Λογιστική αξία άυλων αόριστης διάρκειας	1							1
No 48		Βάση υπολογισμού ανακτήσιμου ποσού	0.5		1	1	1	1	1	0.9167
No 49		1) εάν ανακτήσιμο ποσό = εύλογη αξία - κόστος διάθεσης		1	1	1	1	1	1	1
No 50		εάν η εύλογη υπολογίστηκε με βάση τις αγοραίες ενδείξεις		1	1	1	1	1	1	1
No 51		εάν όχι, τις παραδοχές που έκανε η διοίκηση								
No 52		εάν είναι πιθανή η μεταβολή μίας παραδοχής τότε:								
No 53		κατά πόσο το ανακτήσιμο ποσό θα υπερβεί τη λογιστική αξία								
No 54		η βαρύτητα που δόθηκε στην παραδοχή								
No 55		το ποσό κατά το οποίο πρέπει να αλλάξει η αξία που δόθηκε στη βασική παραδοχή, ώστε το ανακτήσιμο ποσό να είναι ίσο με τη λογιστική αξία								
No 56		2) εάν το ανακτήσιμο ποσό βασίζεται στην αξία χρήσης	1	1	1	1	1	1	1	1
No 57		τις παραδοχές για την πορεία των ταμειακών ροών	1	1	1	0.6666	1	1	0.5	0.8809
No 58		για κάθε βασική παραδοχή, εάν βασίζεται σε ιστορικά στοιχεία ή εξωτερικά δεδομένα	1	1	1	0.6666	1	1	0.5	0.8809
No 59		αν οι ταμειακές ροές προβλέπονται βάσει προϋπολογισμού	1	1	1	1	1	1	0.5	0.9286
No 60		ο συντελεστής ανάπτυξης που χρησιμοποιήθηκε και η αιτιολογία της επιλογής του	0.5	0	1	0.6666	1	1	0.5	0.6667
No 61		το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε	1	1	1	0.6666	1	1	0.5	0.8809
	Για τις γνωστοποιήσεις 62 έως 65, ελέγχεται η εφαρμογή τους μόνον εφόσον υπάρχει ζήτημα αλλαγής εκτίμησης	Λ) ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΕ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ Ω/Ζ/ ΜΕΘΟΛΟΥ ΑΠΟΣΒΕΣΗΣ / ΥΑ - ΔΛΠ 8	1				1	1	1	1
No 62		Είδος αλλαγής						0	0	0
No 63		Ποσό επίδρασης στη χρήση						1	1	1
No 64		Ποσό επίδρασης στις επόμενες χρήσεις -εάν είναι εφικτό						0	0	0
No 65		Αν δεν μπορεί να εκτιμηθεί η επίδραση στις επόμενες χρήσεις, το λόγο						0	0	0
		1.2. ΠΡΟΕΡΑΙΤΙΚΕΣ								
No 66		Άυλα που αποσβέστηκαν πλήρως αλλά χρησιμοποιούνται								
No 67		Άυλα που ελέγχονται από την επιχείρηση αλλά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις καταχώρισης								
		ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	0.6616	0.6572	0.6479	0.7201	0.7228	0.7225	0.7021	0.6881

